

Høgskolen i Molde i det nye institusjonslandskapet

Fusjon eller fortsatt selvstendighet?

Olav R. Spilling, Trude Røsdal, Svein Kyvik, Terje Næss,
Hebe Gunnes og Bjørn Magne Olsen

Rapport 2016:34

Høgskolen i Molde og det nye institusjonslandskapet

Fusjon eller fortsatt selvstendighet?

Olav R. Spilling, Trude Røsdal, Svein Kyvik, Terje Næss,
Hebe Gunnes og Bjørn Magne Olsen

Rapport 2016:34

Rapport	2016:34
Utgitt av Adresse	Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU) Postboks 2815 Tøyen, 0608 Oslo. Besøksadresse: Økernveien 9, 0653 Oslo.
Prosjektnr.	12820709
Oppdragsgiver Adresse	Høgskolen i Molde Postboks 2110, 6403 Molde
Bilddesign Foto	Cathrine Årving Shutterstock
ISBN ISSN	978-82-327-0226-8 1892-2597 (online)

www.nifu.no

Forord

På bakgrunn av de pågående strukturendringer i universitets- og høgskolesektoren har Høgskolen i Molde ønsket å få gjennomført en utredning som klargjør alternative utviklingsmuligheter, og som gir høgskolen et beslutningsgrunnlag for deres veivalg for videre utvikling. Hovedspørsmålet er hvilke muligheter som ligger i å fortsette som selvstendig institusjon sammenliknet med å fusjonere med andre institusjoner. Blant alternativene for fusjon, har høgskolen vurdert en mulig fusjon med NTNU som det mest interessante alternativet å utrede, men for å gi et bredere beslutningsgrunnlag, har også andre alternativer blitt vurdert.

I forkant av prosjektstart har høgskolen sammenstilt en oversikt over den prosessen høgskolen har vært gjennom så langt i den såkalte «strukturesaken». Prosjektet startet opp i august 2016. Et utkast til rapport ble sendt til høgskolen 27. oktober, og på grunnlag av innspill til denne, har endelig rapport blitt utformet.

Prosjektgruppa har bestått av Terje Næss, Bjørn Magne Olsen og Hebe Gunnes, Svein Kyvik, Trude Røsdal og Olav R. Spilling. Trude Røsdal har vært prosjektleder.

Vi takker for oppdraget og håper at rapporten kan bidra til å gi et beslutningsgrunnlag for høgskolens videre veivalg.

Oslo, 10.november 2016

Sveinung Skule
Direktør

Nicoline Frølich
Forskningsleder

Innhold

Sammendrag.....	7
1 Innledning	11
1.1 Bakgrunn.....	11
1.2 Nye akkrediteringskrav	12
1.3 Mandat for utredningen	12
1.4 Metodisk tilnærming	13
2 Høgskolen i Molde's behandling av strukturreformen så langt	15
2.1 Kort om høgskolens historie	15
2.2 Strukturreformen og Høgskolen i Molde's strategi så langt.....	16
2.3 Synspunkter fra offentlig sektor og næringslivet	18
3 Fusjoner i høyere utdanning – erfaringer fra Norge og andre land	20
3.1 Begrunnelser for fusjon	20
3.2 Erfaringer fra fusjonsprosesser.....	21
3.3 Resultater av fusjoner	22
4 Høgskolen i Molde i det nye institusjonslandskapet.....	26
4.1 Innledning	26
4.2 Institusjonsstørrelse	27
4.3 Fagpersonalets kompetanse	29
4.4 FoU-virksomhet.....	31
4.5 Samspill med samfunnslivet	35
4.6 Studentrekruttering.....	37
4.7 Internasjonal orientering.....	38
4.8 Oppsummering.....	40
5 Fortsette som selvstendig institusjon	42
5.1 Innledning	42
5.2 De nye akkrediteringskravene	42
5.3 Avdeling for logistikk.....	44
5.4 Avdeling for helse og sosialfag.....	48
5.5 Avdeling for økonomi og samfunnsvitenskap.....	53
5.6 Samlet vurdering	56
6 Fusjon med NTNU	61
6.1 Innledning	61
6.2 Hovedprinsipper for NTNU-fusjonen.....	61
6.3 Fusjon av Høgskolen i Molde med NTNU.....	64
6.4 Samlet vurdering	68
7 Andre fusjonsalternativer.....	72
7.1 Fusjon med Høgskolen i Innlandet	72
7.2 Fusjon med Høgskolen i Volda.....	76
7.3 Fusjon med Høgskolen på Vestlandet	78
8 Veivalg videre	80
8.1 Status.....	80
8.2 Selvstendighets- og NTNU-alternativet vurdert mot ulike mål	81
8.3 Veivalget	82
Referanser.....	83
Vedlegg 1 Oversikt over møter og intervjuer	85
Vedlegg 2 Tabeller til kapittel 5.....	87

Sammendrag

På bakgrunn av de pågående strukturendringer i universitets- og høgskolesektoren har Høgskolen i Molde ønsket å få gjennomført en utredning som klargjør alternative utviklingsmuligheter, og som kan gi høgskolen et beslutningsgrunnlag for deres valg av strategi for videre utvikling. Hovedspørsmålet er hvilke muligheter som ligger i å fortsette som selvstendig institusjon sammenliknet med å fusjonere med andre institusjoner. Utgangspunktet for vurderingen er de konkrete kriteriene høgskolen vil bli vurdert etter, slik disse er fastsatt i meldinger og forskrifter, og den nye konkurransesituasjonen som skapes av strukturendringene.

Vi har vurdert fortsatt selvstendighet, fusjon med NTNU, samt fusjon med Høgskolen i Innlandet, Høgskolen i Volda og Høgskolen på Vestlandet. Vår hovedkonklusjon er at Høgskolen i Molde har en underkritisk størrelse til å møte de nye rammebetingelsene, i form av kvalitets- og akkrediteringskriterier slik disse er formulert av myndighetene og den nye konkurransesituasjonen som følger av strukturendringene. Å fortsette som selvstendig institusjon vil dermed sannsynligvis føre til en stagnerende utvikling. Fusjon med NTNU vil trolig gi høgskolen de mest interessante utviklingsmulighetene, men en slik fusjon er ikke nødvendigvis et realistisk alternativ nå. Fusjon med Høgskolen i Innlandet vurderes som lite aktuelt, mens de to siste alternativene gir mindre utviklingsmuligheter enn NTNU-alternativet.

Det nye institusjonslandskapet

Den pågående strukturen reformen har blant annet som mål å sikre utdanning og forskning av høy kvalitet og utvikle mer robuste fagmiljøer. Reformen har bidratt til en rekke fusjoner mellom høyere utdanningsinstitusjoner. Høgskolen i Molde er nå en av meget få «gjenværende» høgskoler. Med sine 2500 studenter i høstsemestret 2015 er høgskolen den desidert minste når vi sammenlikner med landets statlige høgskoler. Sammenlikner vi med de vitenskapelige høgskolene, er bildet mer nyansert. Innenfor denne kategorien er det institusjoner som er mindre enn Høgskolen i Molde. Imidlertid er det logistikkmiljøet og den tidligere Avdeling for økonomi, informatikk og samfunnsfag som ligger til grunn for akkrediteringen som vitenskapelig høgskole, og denne delen er mindre enn de andre vitenskapelige høgskolene det er relevant å sammenlikne med.

Utfordringer med å møte sentrale kvalitetskriterier

I rapporten sammenligner vi Høgskolen i Molde med en rekke andre relevante institusjoner i sektoren langs flere dimensjoner relatert til kvalitetskriteriene listet i Strukturmeldingen. For flere av indikatorene kommer Høgskolen i Molde godt ut. Sammenligningen viser blant annet at Høgskolen i Molde er internasjonalt orientert spesielt innenfor utdanningsaktiviteten, har en høy andel faglig ansatte med førstestillingskompetanse, samt at antall publiseringspoeng per faglige årsverk også indikerer høy forskningsaktivitet. Hva gjelder forskningsaktiviteten viser imidlertid sammenligningen med andre institusjoner at Høgskolen i Molde har relativt lite eksternt finansiert forskning. Dette gjelder både

bevilgninger fra Norges Forskningsråd og tildelinger over EUs rammeprogrammer. En av de viktigste utfordringene høgskolen står ovenfor i tiden fremover, vil sannsynligvis være å få opp den eksternt finansierte forskningsaktiviteten.

Selvstendighetsalternativet

Kunnskapsdepartementet har nå gitt uttrykk for at de ikke vil legge press på de gjenværende selvstendige institusjonene om å fusjonere. Høgskolen i Molde kan dermed velge å fortsette som selvstendig institusjon. Vår gjennomgang av dette alternativet tyder imidlertid på at høgskolen vil stå overfor betydelige utfordringer dersom de velger dette. Hovedspørsmålet er om høgskolen har de ressurser som trengs for å imøtekomme de nye akkrediteringskravene, spesielt mener vi dette gjelder fortsatt akkreditering av de to doktorgradsutdanningene som tilbys ved høgskolen. Utfordringen vil først og fremst dreie seg om å sikre nok ressurser til å opprettholde de to doktorgradstilbudene og *samtidig* sikre et tilstrekkelig ressursgrunnlag for den øvrige undervisningsporteføljen. Videre innebærer utfordringen å utvikle forskningsaktiviteten i alle fagmiljøer til et tilfredsstillende nivå, særlig gjelder dette eksternt finansiert forskning.

Dagens situasjon tilsier etter vår vurdering at det er sterke grunner til å prioritere eller omfordele ressurser for å sikre tilstrekkelig antall faglig ansatte med professor- og førstekompetanse knyttet til doktorgrads- og mastergradsutdanningene, og for å sikre et tilstrekkelig antall doktorgradsstudenter, både for å bygge opp doktorgradstilbudet i helse- og sosialfag, men også for å oppnå fortsatt godkjenning som vitenskapelig høgskole. Vår vurdering er at dette sannsynligvis ikke er mulig dersom all øvrig aktivitet ved høgskolen opprettholdes. Vi deler således departementets vurdering av at høgskolen er under kritisk masse, gitt dagens portefølje av studietilbud.

De omfattende strukturendringene i sektoren vil etter vår vurdering også føre til en skjerpet konkurransesituasjon. Dels kan dette gjelde studenttilgangen; blant en del kommende studenter vil det trolig bli oppfattet som mer attraktivt å studere ved et universitet. Dels kan det også få betydning for fremtidig rekruttering av vitenskapelig ansatte til høgskolens fagmiljøer, idet det for mange trolig vil være mer attraktivt å arbeide i et større fagmiljø ved et universitet. Samtidig er dette noe som kan motvirkes dersom man lykkes i å opprettholde attraktive fagmiljøer.

Vår vurdering er at det er mulig for høgskolen å opprettholde fagmiljøer og undervisningstilbud av god kvalitet selv om den fortsetter som selvstendig institusjon. Å fortsette som selvstendig institusjon gir også fordeler av å være en liten institusjon med tette og ubyråkratiske relasjoner mellom de ulike miljøer. De nye rammebetingelsene fører imidlertid at høgskolene kommer i en mer krevende ressurs-situasjon, og vår vurdering er at dette medfører betydelig risiko for en stagnerende utvikling fremover. Dersom høgskolen velger å fortsette som selvstendig institusjon, er dette forhold som det er viktig å vurdere nærmere.

Eventuell fusjon med NTNU

Med utgangspunkt i den pågående fusjonsprosessen der NTNU har fusjonert med de tre høgskolene i Gjøvik, Sør-Trøndelag og Ålesund, har vi vurdert hvordan en eventuell fusjon med NTNU kan bli dersom Høgskolen i Molde innfusjoneres etter de samme prinsipper som ligger til grunn for innfusjoneringen av høgskolene i Gjøvik og Ålesund. Dersom en slik modell følges, kan en mulig fusjon innebære at høgskolen får status i NTNU som en campus på linje med campusene i Gjøvik og Ålesund med stedlig viserektor og administrativ ledelse. Videre tenker vi oss at høgskolens tre avdelinger kunne omdannes til tre institutter som kunne knyttes til relevante fakultet ved NTNU.

De foreløpige erfaringene fra Gjøvik og Ålesund tilsier at en fusjon vil kunne åpne for en del muligheter som Høgskolen i Molde ikke vil ha dersom den fortsetter som selvstendig institusjon. Det viktigste er at høgskolen blir del av en mye større institusjon med den tyngde og status en slik institusjon har. For de enkelte fagmiljøer innebærer dette at man blir del av noe vesentlig større med mulighet for å ta ut faglige synergier, eksempelvis samarbeid med relevante miljøer om ekstern forskningsfinansiering. En viktig fordel ved å bli en del av NTNU, er tilgangen til mer forskningsadministrative ressurser, slik som

støtte i forbindelse med Forskningsråds- og EU-søknader. Erfaringene fra Gjøvik og Ålesund tilsier også at en fusjon med NTNU kan ha en positiv effekt på studentrekrutteringen.

Samtidig vil en eventuell innfusjonering i NTNU også innebære at høgskolen må tilpasse seg deres struktur og systemer, og vil inngå i et større system med større avstand til ledelse og med tynge beslutningsprosesser. Erfaringer fra den pågående fusjonsprosessen er at den skaper usikkerhet og oppleves som krevende, spesielt gjelder dette blant de administrativt ansatte.

Geografiske avstander gir utfordringer i fusjonsprosesser, både rent praktisk men også i forhold til organisasjonsstruktur og styring og ledelse. Ved en fusjon mellom Høgskolen i Molde må også geografiske avstander håndteres. NTNU vil imidlertid allerede på nåværende tidspunkt ha gjort seg erfaringer om hva det innebærer å være en flercampusorganisasjon, og vil kunne trekke på disse erfaringene ved en mulig fusjon med Høgskolen i Molde.

Det er grunn til å understreke at det er ingen selvfølge at døren er åpen for dette alternativet nå – det vil eventuelt kreve at NTNU ser en nytteverdi i en fusjon med Høgskolen i Molde. Fra NTNUs side er det også uttrykt et ønske om at hele Høgskolen i Molde står samlet bak en fusjonssøknad rettet mot NTNU.

Andre fusjonsalternativer

I rapporten gjennomgår vi kort tre andre fusjonsalternativer. Ett av disse er fusjon med den nye Høgskolen i Innlandet (høgskolene i Hedmark og Lillehammer). Dette vurderes som et lite aktuelt alternativ. Høgskolen i Innlandet er i gang med en krevende fusjonsprosess, og i denne prosessen er det neppe rom for en fusjonssøknad fra Høgskolen i Molde nå. Videre mener vi, med utgangspunkt i geografien, at det vil være svært vanskelig å skape en god organisasjonsstruktur i en institusjon bestående av høgskolen i Innlandet og Høgskolen i Molde. Vår gjennomgang av erfaringer fra tidligere fusjonsprosesser viser også at store, geografiske avstander er av de største utfordringene i slike prosesser. Det dreier seg ofte om utfordringer knyttet til den daglige driften, til organisering og ledelse av den fusjonerte institusjonen og til utvikling av studietilbud og etablering av fagmiljøer.

Et annet alternativ er fusjon med Høgskolen i Volda. Dette er mer realistisk i den forstand at høgskolene er relativt jevnbyrdige i størrelse, er lokalisert i samme fylke og hvor den geografiske avstanden mellom institusjonene er relativt kort. Det er allerede et tett samarbeid mellom disse to høgskolene i og med et felles doktorgradstilbud i helse- og sosialfag. Dette samarbeidet kan utvikles videre på master- og bachelornivå. Imidlertid, når det gjelder de øvrige faglige aktivitetene ved de to høgskolene, har disse meget ulike profiler, og mulighetene for å ta ut faglige synergieffekter er kanskje noe begrensede.

Det tredje alternativet er en eventuell fusjon med den nye Høgskolen på Vestlandet, som er resultatet av fusjonen av de tidligere høgskolene i Bergen, Sogn og Fjordane og Stord/Haugesund. Høgskolen på Vestlandet tilbyr mange av de samme utdanningene som Høgskolen i Molde, særlig innenfor helse- og sosialfag og innenfor økonomi- og administrasjonsfag. Høgskolen på Vestlandet er i tillegg streke på ingeniør- og lærerutdanninger. Vi ser for oss at det kan være muligheter for noe faglig samarbeid mellom logistikkmiljøet i Molde og ingeniørfagene, kanskje særlig i Bergen. Ut over dette ser vi ingen umiddelbare faglige synergieffekter av en fusjon mellom Høgskolen i Molde og Høgskolen på Vestlandet, men hvordan dette i realiteten kan bli må utredes nærmere.

Både Høgskolen i Volda og Høgskolen på Vestlandet kan være reelle fusjonsalternativer for Høgskolen i Molde, men disse bør utredes grundigere dersom de blir aktuelle.

Fordeler og utfordringer ved fusjoner

Det er i rapporten også gjort en gjennomgang av hva forskningslitteraturen sier om erfaringer med fusjoner. Forskning som oppsummerer erfaringer med fusjoner har konkludert med at de fleste fusjoner har vært vellykkede i den forstand at det ikke har vært noe ønske om å gå tilbake til tidligere struktur (Kyvik, 1999; Kyvik og Stensaker, 2013; Pinheiro et al., 2016). Evalueringen av

høgskolereformen konkluderte også med at de fusjonerte, nye institusjonene ble mer synlige og fikk høyere status både regionalt, nasjonalt og internasjonalt (Kyvik, 1999). Erfaringene er at utdanningstilbudet er blitt bredere og forskningsvirksomheten har økt. Administrasjonskostnadene har ikke blitt redusert, men de teknisk/administrative tjenestene er blitt mer profesjonaliserte.

Det er selvfølgelig en rekke utfordringer ved enhver fusjon. Flercampusinstitusjoner har større utfordringer enn geografisk samlokaliserte institusjoner, det å skulle etablere en ny ledelses- og organisasjonsstruktur er spesielt utfordrende. Det kan også være utfordringer relatert til institusjonsstørrelse – det kan være utfordrende at institusjoner er like i størrelse og det kan være utfordrende for den minste institusjonen dersom de er ulike i størrelse. Videre er fusjoner mellom institusjoner med komplementære/ulike utdanningstilbud enklere å gjennomføre enn mellom institusjoner med like utdanningstilbud. Fusjoner mellom institusjoner med ulik status (høgskole vs. universitet) kan også oppleves som utfordrende.

For de fusjonsalternativene vi har utredet i denne rapporten, vil alle disse mer generelle fordelene og ulempene være aktuelle i større eller mindre grad. Hver enkelt fusjon mellom utdanningsinstitusjoner har imidlertid sine spesielle særtrekk og utfordringer. En beslutning om selvstendighet eller fusjon for Høgskolen i Molde kan derfor ikke hvile på slike generelle erfaringer, men må baseres på vurderinger av de framtidige rammebetingelsene og de spesifikke fordeler og ulemper knyttet til hvert enkelt alternativ. Slike vurderinger vil alltid være forbundet med usikkerhet.

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Strukturmeldingen (Meld. St. 18 (2014-2015)) slår fast at det er en rekke utfordringer i høyere utdanning og forskning i Norge, og regjeringen har ment at disse har særlig vært knyttet til små, sårbare forskningsmiljøer og mange spredte, små utdanningstilbud med sviktende rekruttering. Ifølge Kunnskapsdepartementet har disse forskningsmiljøene vært kjennetegnet av for lav kvalitet i sine kjerneaktiviteter; forskning og utdanning. Det forskes og publiseres for lite. Driften blir ineffektiv og det er for lite ekstern finansiering. For mange små institusjoner blir sett på som lite hensiktsmessig også med tanke på fremtidige utviklingstrekk, både hva gjelder demografisk utvikling, samfunnsmessige kunnskapsbehov og økende internasjonal konkurranse i høyere utdanning og forskning. I henhold til departementet må det utvikles en større grad av arbeidsdeling mellom institusjonene om utdannings-tilbud og forskning dersom omfanget av og kvaliteten på utdanningen og forskningen innen samme spesialitet skal kunne styrkes vesentlig.

Hovedmålene med strukturreformen i universitets- og høgskolesektoren har vært å (videre)utvikle:

- Utdanning og forskning av høy kvalitet
- Robuste fagmiljøer
- God tilgang til utdanning og kompetanse over hele landet
- Regional utvikling
- Verdensledende fagmiljøer
- Effektiv ressursbruk

Ved å fusjonere mindre institusjoner med større enheter (f.eks. høgskole og universitet) eller ved å fusjonere flere mindre enheter med hverandre, har tanken vært at man vil komme disse målene i møte på en mer effektiv måte enn om den enkelte institusjon alene jobber mot disse målene. Samtidig kan det oppstå flere dilemma i slike fusjonerte institusjoner bl.a. mellom sentrum og periferi (i institusjoner med store geografiske avstander), mellom ulike kulturer (f.eks. høgskolekultur og universitetskultur), mellom store og små faglige enheter eller mellom å styrke den faglige spesialiseringen og samtidig opprettholde et desentralisert utdanningstilbud (Tellmann et al., 2015).

Enkelte institusjoner har også ment at de har best forutsetninger for å nå målene alene. I strukturmeldingen er det åpnet opp for at noen institusjoner vil fortsette som selvstendige institusjoner inn i fremtidens UoH-sektor, og til nå har Høgskolen i Molde vært en av disse institusjonene som har valgt å «stå alene». Høsten 2016 uttalte¹ også Kunnskapsministeren at regjeringen ikke vil utøve noen form for press ovenfor de høgskolene som til nå har valgt å stå alene.

¹ Intervju med Isaksen i Khrono 19.august 2016

1.2 Nye akkrediteringskrav

I Strukturmeldingen er det listet flere kriterier for vurdering av kvalitet og robusthet ved den enkelte institusjon. Hvordan institusjonen skårer på disse kvalitetskriteriene er ment å danne utgangspunkt for dialogen mellom institusjon og Kunnskapsdepartementet om hvilken rolle den enkelte institusjon skal ha i det fremtidige UoH-landskapet. Dette kan være en dialog om hvorvidt en fusjonert høyskole har den kvaliteten som er nødvendig i alle ledd for å søke om universitetsakkreditering, det kan være en dialog om hvorvidt en institusjon er «sterk» nok til å få beholde sin institusjonsstatus, eller det kan være en dialog rundt hvorvidt man anser at en institusjon bør fusjonere med en annen for å kunne opprettholde og utvikle den faglige aktiviteten (ref. Strukturmeldingen kap. 4.2). Kvalitetskriteriene belyser antall og andel årsverk i førstestillinger, søking til utdanningstilbudene, i hvilken grad studentene gjennomfører påbegynte studier og studentenes tidsbruk på studiene. I tillegg er også studenttilfredshet og i hvilken grad studentene følges opp og også involveres i FoU av betydning for den helhetlige vurderingen av en institusjon. Publiseringsaktiviteten, andelen ekstern finansiering av forskning og størrelsen på doktorgradsutdanningene og soliditeten på fagmiljøene knyttet til doktorgradsutdanningene anses som viktige i bedømmelsen av kvalitet. Internasjonal orientering og samspill med samfunnsliv er også vurdert å være indikatorer på kvalitet.

I tillegg til de strukturelle endringene har et annet virkemiddel for å øke kvaliteten i norsk høyere utdanning og forskning vært å skjerpe kravene for å oppnå akkreditering som universitet eller vitenskapelig høyskole og for akkreditering av doktorgrads- og mastergradsprogrammer. Forslag til skjerpede krav ble lagt frem i Strukturmeldingen og i *Forskrift om endring i studiekvalitetsforskriften* (2016), og skjerpede krav nå vedtatt. Institusjoner som ønsker å beholde sin nåværende institusjonsstatus og sine nåværende doktorgrads- og mastergradsprogrammer, må innfri de nye og skjerpede kravene innen utgangen av 2018. Disse nye kravene følges opp av NOKUT som har *Forslag til ny forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning* (studietilsynsforskriften) ute på høring. Fristen for tilbakemelding på forslagene er 9. desember d.å. I forslaget konkretiserer NOKUT bl.a. de nye akkrediteringskravene for institusjonsendring og for etablering av doktorgrads- og mastergradsprogrammer.

I vår utredning har vi oppmerksomheten rettet mot de kravene vi mener er mest relevante for den videre utvikling av Høgskolen i Molde. Dette diskuteres nærmere i kapittel 5.

1.3 Mandat for utredningen

Høgskolen i Molde – Vitenskapelige høyskole i logistikk ønsket høsten 2016 å få utført en *mulighetsstudie* som vurderte tre ulike veivalg for høgskolen:

- Fusjon med NTNU
- Fortsette som selvstendig høyskole
- Fusjon med Høgskolen på Lillehammer (alternativt fusjonen Høgskolen i Lillehammer og Høgskolen i Hedmark)

Mulighetsstudien skulle i hovedsak synliggjøre hvilke forutsetninger, muligheter og trusler det ligger i de ulike alternativene. HiMolde ønsket å få belyst hvordan følgende mål best kan oppnås i de ulike alternativene:

- Å fortsatt kunne tilby en UH-institusjon/campus i Molde (og Kristiansund) som er minst like attraktiv som i dag for både studenter og ansatte
- Sikre studietilbud på alle nivåer fra bachelor- til doktorgrader, herunder fortsatt være nasjonalt ledende innenfor logistikk og kunne tilby attraktive studier innenfor helsefag, økonomifag og samfunnsvitenskapelige fag
- Sikre tilbud til både det lokale, nasjonale og internasjonale studentmarkedet
- Styrke den lokale/regionale rollen, dvs.:
 - Utdanne kandidater tilpasset regionens behov
 - Drive samfunnsrelevant forskning og formidling

- Aktivt samspille med regionens arbeidsliv (næringsliv, offentlig sektor, frivillig sektor) og innovasjonssystem
- Økt vitenskapelig produksjon
- Å kunne svare på de omstillingsbehovene som vil komme.

Videre skulle utredningen inneholde en teoretisk gjennomgang av temaet og kartlegging av erfaringer fra tilsvarende prosesser (fusjoner og selvstendighet) i Norge og Skandinavia for øvrig, basert på tilgjengelig dokumentasjon.

I vår tolkning av oppdraget har vi ment at det sentrale nå er å gi høgskolen et grunnlag for å ta beslutning om veien videre. Siden det er sterke krefter ved høgskolen som argumenterer for at høgskolen bør fortsette som en selvstendig institusjon, har vi i analysen lagt relativt mye arbeid i å gjennomgå dette alternativet. Hovedspørsmålet dersom høgskolen skal fortsette som selvstendig institusjon, er hvilke utviklingsmuligheter den har i det nye institusjonslandskapet som nå er under utvikling, og hvilken bærekraft høgskolen har som selvstendig institusjon gitt de nye akkrediteringskravene, og gitt den endrede konkurransesituasjonen som den nye strukturen gir.

Selvstendighetsalternativet vurderes så opp mot ulike fusjonsalternativer. I mandatet har Høgskolen i Molde selv spesifisert NTNU og Høgskolen i Innlandet (som nå er navnet på denne høgskolen etter at Høgskolen i Hedmark og Høgskolen i Lillehammer har vedtatt å fusjonere) som aktuelle fusjonskandidater. Siden en eventuell fusjon med Høgskolen i Innlandet per i dag er lite sannsynlig, har vi, for å gi et noe bredere beslutningsgrunnlag, og i samråd med oppdragsgiver, også skissert to andre alternativer: fusjon med Høgskolen i Volda og fusjon med Høgskolen på Vestlandet.

Det er viktig å understreke at oppdragsgiver har satt meget stramme rammer tidsmessig og økonomisk for gjennomføringen av denne utredningen, noe som har gitt klare begrensninger i hva det har vært mulig å gjennomføre. Det er også grunn til å understreke at dette ikke er et forskningsprosjekt, men en utredning, der hovedmålet har vært å få frem et underlag for den beslutningsprosessen høgskolen nå står overfor. Vi har derfor prioritert bruk av ressurser for å få frem hovedtrekkene i dagens situasjon og de ulike alternativer høgskolen kan forholde seg til. Samtidig sier det seg selv at det er en rekke spørsmål knyttet til dagens situasjon og de ulike alternativer som vi ikke har kunnet belyse.

Videre er det viktig å presisere at vår utredning tar utgangspunkt i den gjeldende politikken for forskning og høyere utdanning, herunder de vedtatte kvalitetskriterier og de nylig vedtatte akkrediteringskrav for høyere utdanningsinstitusjoner, doktorgradsutdanninger og mastergradsutdanninger. Høgskolens situasjon og de ulike alternativer er vurdert opp mot disse føringene. Hvorvidt den gjeldende politikken faktisk vil føre til bedre kvalitet i utdanningsinstitusjonene, er derimot et spørsmål som ligger utenfor vårt mandat, og som vi derfor ikke diskuterer i denne rapporten.

1.4 Metodisk tilnærming

Arbeidet med rapporten har vært basert på en tilnærming der mye av arbeidet har skjedd i kontakt med oppdragsgiver. Arbeidet startet med et todagers besøk i Molde kort etter prosjektoppstart. I forkant av dette hadde høgskolen laget en oversikt over høgskolens rolle i strukturprosessen så langt, og den første dagen under besøket ble det blant annet gjennomført et møte med representanter for de ansatte. Dette møtet ble brukt til å oppsummere vurderinger av selvstendighetsalternativet versus fusjon sett fra de ulike avdelingene og personalgruppene ståsted. Det er her viktig å presisere at vi kun traff en utvalgt (av oppdragsgiver) gruppe ansatte, som således presenterte og representerte *sitt* syn på strategiprosessen, og det er selvfølgelig ikke gitt at det som kom frem på dette møtet representerer alle ulike oppfatninger om fusjonsspørsmålet, som er tilstede i organisasjonen.

Arbeidet har videre vært basert på bruk av ulike datakilder og ulike metoder for innhenting av informasjon.

Et viktig grunnlag for arbeidet har vært følgende datakilder:

- Database for statistikk om høgre utdanning (DBH)
- FoU-statistikken og Forskerpersonalregistret
- Tilstandsrapporten for høyere utdanning 2016
- Diverse supplerende data vedrørende studentopptak og gjennomføring, internasjonale studenter, antall ansatte mv. fra Høgskolen i Molde

Ved siden av ovennevnte har de viktigste metoder for datainnhenting vært følgende:²

- Møter/intervjuer med representanter for de ansatte ved Høgskolen i Molde
- Møter/intervjuer med representanter for privat og offentlig sektor
- Telefonintervjuer med en representant for NTNU Gjøvik og en representant for NTNU Ålesund

Ved siden av dette har det vært en omfattende kommunikasjon via epost med ulike ansatte ved høgskolen for å innhente supplerende data og for å få klarlagt og presisert ulike forhold.

Når det gjelder bruk av ulike kvantitative datakilder, har vi i hovedsak benyttet data for sist tilgjengelig år, det vil si 2015. Dataene presentert i kapittel 4 gir dermed et statisk bilde. For enkelte av indikatorene kunne det vært ønskelig å også se på utvikling over tid. Dette har det ikke vært anledning til innenfor dette prosjektets rammer.

Når det gjelder datainnsamling gjennom intervjuer så skaffet Høgskolen i Molde informanter og organiserte alle intervjuene. Vi intervjuet en representant for hver av de tre avdelingene og for administrasjonen (individuelle intervju), samt representanter for fagforeningene og representanter for studentene (gruppeintervju). Dette tilsvarer selvfølgelig et relativt lite utvalg hele høgskolens populasjon tatt i betraktning. Tilsvarende snakket vi også med et begrenset utvalg representanter for offentlig og privat sektor, fire fra offentlig sektor og sju fra privat sektor. Hva gjelder datainnsamling hvor man kun har mulighet til å intervju enkelte utvalg fra den aktuelle populasjonen, er det alltid en reell «fare» for at man ikke klarer å fange alle nyanser og oppfatninger av en sak, som nødvendigvis gjør seg gjeldende i et stort miljø. Formålet med våre møter og intervjuer var imidlertid primært å undersøke fakta om høgskolen og få innspill til hvilke forhold som burde vurderes i vår utredning. Formålet har ikke vært at utredningen skal gi et bilde av hvilke synspunkter som finnes på selvstendighet eller de ulike fusjonsalternativene i ulike deler av organisasjonen, eller å la ulike stemmer komme til syne i rapporten

Vi har også vært i kontakt med direktørene i NTNU Gjøvik og Ålesund for å få belyst deres erfaringer med fusjonsprosessen så langt. Dette var korte intervjuer, som i hovedsak ga et supplement til det vi har fått frem gjennom øvrige dokumenter og kvantitative data.

² Se vedlegg 1 for oversikt over intervjuene.

2 Høgskolen i Moldes behandling av strukturreformen så langt

2.1 Kort om høgskolens historie

Hervik et al. (2011) skriver om etableringen av distriktshøgskolene på følgende måte: *På slutten av 50-tallet og først på 60-tallet var det stor økning i studenttilstrømning, og i 1965 ble "Ottosen-komiteen" nedsatt for å utrede alternativ til de tradisjonelle, langvarige universitetsstudiene, med ønske om å avlaste disse. Det var et tydelig nærings- og regionalpolitisk perspektiv på arbeidet, og komiteens mest vidtrekkende forslag var å etablere en ny type høgskoler – distriktshøgskoler – lokalisert utenfor universitetsbyene og med i hovedsak yrkesrettede studier. Ideen fikk sterk støtte i det politiske miljø og ble realisert i rekordfart. Det var et politisk "gullegg" som var lagt. En proposisjon om prøvedrift ble våren 1969 lagt fram for Stortinget, som fattet sitt (enstemmige) vedtak 20.6.69, og i august samme år (!) startet undervisningen på tre steder – Agder (Kristiansand), Rogaland (Stavanger) og Møre og Romsdal (etter "paraplymodell", i Molde fra 1969 og i Volda fra 1971, med sistnevnte som hovedsete).*

For Møre og Romsdal distriktshøgskole ble et felles høgskolestyre opprettet som øverste styringsorgan. Høgskolestyret ble lokalisert til Volda. Distriktshøgskolen ble etablert som en prøveordning og ved årsskiftet 1974/1975 var prøveperioden over. Imidlertid fortsatte driften ved distriktshøgskolen på samme måte som før ut 1975. I 1976 ble det gjort en omorganisering av institusjonen, og Møre og Romsdal distriktshøgskole ble delt i to, selvstendige enheter – Møre og Romsdal distriktshøgskole Volda og Møre og Romsdal distriktshøgskole Molde. Tidlig i 1976 ble Det regionale høgskolestyret for Møre og Romsdal opprettet som øverste styringsorgan for disse to selvstendige høgskolene.

Hervik et al. (2011) skriver at det ganske raskt utviklet seg en form for «arbeidsdeling» mellom de to distriktshøgskolene og at økonomi/administrasjon, transportfag, informatikk og matematikk var de fagområdene som etter hvert fant best grobunn i Molde. Fagene som i hovedsak ble lagt til Volda var sosialfag, humanistiske fag, mediefag og kirkefag.

Som en konsekvens av Høgskolereformen i 1994 ble Møre og Romsdal distriktshøgskole Molde og Sjukepleierhøgskolen i Molde slått sammen til Høgskolen i Molde. Sjukepleierhøgskolen ble etablert i 1958, da under navnet *Nasjonalforeningens og Møre og Romsdals Sykepleieskole*. Høgskolen i Molde ble organisert i to avdelinger: *Avdeling for økonomi, administrasjon og informatikk (Avd. ØAI)* med følgende seksjoner: seksjon for økonomiske fag, seksjon for administrative fag og seksjon for informatikk, samt *Avdeling for sykepleierutdanning (Avd. SP)*. I 1995 ble Avdeling for økonomi, administrasjon og informatikk endret til Avdeling for økonomi, informatikk og samfunnsfag (ØIS) med tre underliggende institutter: institutt for økonomi, institutt for informatikk og institutt for samfunnsfag. Videre endret Avdeling for sykepleierutdanning navn til Avdeling for Helsefag. Fra 2001 og for en periode på 2

år prøvde høgskolen ut et forenklet styringssystem hvor man la ned avdelingene, og opererte med 4 institutter: institutt for økonomi, institutt for informatikk, institutt for samfunnsfag og institutt for helsefag. Etter prøveperioden gikk man tilbake til ordningen med avdelinger og dertil hørende underenheter.

I følge Hervik et al. (2011) er Høgskolen i Molde den eneste av de statlige høgskolene som har søkt om akkreditering som vitenskapelig høgskole. Søknaden ble sendt allerede sommeren 2006, men søknaden ble ikke innvilget før sent i 2009. 1.januar 2010 ble Høgskolen i Molde – Vitenskapelig høgskole i logistikk, etablert. Imidlertid tok det enda noen år før høgskolen ble organisert slik den ser ut i dag. I 2014 gjorde man en omorganisering og høgskolen ble delt inn i tre avdelinger: Avdeling for helse- og sosialfag (HS), Avdeling for logistikk (LOG) og Avdeling for økonomi og samfunnsvitenskap (ØS).

2.2 Strukturreformen og Høgskolen i Moldes strategi så langt

Høgskolen i Molde har vært gjennom en relativt komplisert prosess der ulike alternativer for samarbeid og eventuell fusjon med andre høgskoler og universitet har blitt vurdert, men der man fortsatt ikke har funnet noen aktuell løsning. Høgskolen er fremdeles en selvstendig institusjon, og selv om statsråden nå har uttalt at han ikke lengre vil legge press på de institusjonene i universitets- og høgskolesektoren som fremdeles står alene, vil det for høgskolen fremdeles være et spørsmål om de kan klare å fortsette alene, gitt «nye» kvalitetskriterier og nye akkrediteringskriterier.

Møre og Romsdal fylkeskommune lanserte tidlig tanker om å etablere formelle samarbeidsrelasjoner mellom høyere utdanningsinstitusjoner på Nordvestlandet. Allerede i 2008 var det samtaler mellom ledelsen ved de tre høgskolene i Volda, Molde og Ålesund. Disse samtalene resulterte etter hvert i et utredningsarbeid hvor hensikten var å se nærmere på hvordan man kunne utvikle Nord-Vestlandet som en sterk kunnskapsregion (Hervik et.al., 2011). Høsten 2009 var grunnlaget lagt for et samarbeid mellom de tre høgskolene, og samarbeidsprosjektet fikk arbeidstittel «MøreAlliansen». I forbindelse med dette samarbeidet ble det også oppnevnt en prosjektgruppe som fikk til oppgave å gjennomføre et forprosjekt i form av et utredningsarbeid (Hervik et.al., 2011). Dette utredningsarbeidet ble finansiert med midler fra fylkeskommunen (Tiltaksfondet) og fra Kunnskapsdepartementet (SAK-midler). Mandatet for utredningen var å etablere et felles beslutningsgrunnlag vedrørende framtidig samarbeid mellom de tre høgskolene i Møre og Romsdal, samt vurdere vesentlige suksesskriterier inkludert finansierings- og rekrutteringsbehov og relasjoner til andre institusjoner, samfunn og næringsliv (Hervik et.al., 2011). Utredningsarbeidet skulle også gi anbefalinger for hvordan det videre samarbeidet mellom de tre institusjonene burde organiseres. Prosjektgruppen anbefalte et mer formalisert samarbeid, men de anbefalte ikke fusjon. Høgskolestyret ved Høgskolen i Ålesund stemte likevel for fusjon, mens høgskolestyrene ved de to andre institusjonene ønsket andre former for samarbeid.

I Fylkesplanen har imidlertid etablering av en høgskole i Møre og Romsdal vært et mål, og mot slutten av 2012 ba Fylkestinget om å «få seg forelagt ny sak om Mørealliansen og hvordan målet om realisering av Høgskolen i Møre og Romsdal skal realiseres.» I saksfremlegg (25.02.13) konkluderte Møre og Romsdal Fylkeskommune med at en fusjon mellom de tre høgskolene ville være den beste (og eneste) løsningen, og Fylkeskommunen ville dermed anbefale fusjon ovenfor Kunnskapsdepartementet. Fylkeskommunen uttalte også på dette tidspunkt skuffelse over at prosjektet MøreAlliansen ikke hadde bidratt til nevneverdig mer samarbeid mellom de tre institusjonene – utover samarbeid om etablering av en felles PhD-utdanning innen helse- og omsorgsfag.

Mens arbeidet med et felles doktorgradsprogram og videreutvikling av MøreAlliansen gikk sin gang, ble etter hvert det politiske påtrykket for strukturelle endringer i sektoren tydeligere. I brev av 26. mai 2014 ba Kunnskapsministeren om «*Innspill til arbeidet med framtidig struktur i universitets- og høyskolesektoren*» fra alle høyere utdanningsinstitusjoner i Norge. Kvalitet, og hvordan man skal oppnå kvalitet i forskning og høyere utdanning i Norge var spørsmål som her ble vektlagt. Institusjonene fikk i oppdrag «å se sin plass i et landskap med færre institusjoner», samt gi en beskrivelse av ønsket strategisk posisjon frem mot 2020. Våren, sommeren og høsten 2014 var struktursaken på agendaen i alle styremøter og allmøter ved høgskolen. Det ble opprettet en intern utredningsgruppe, og de tre

fagavdelingene hadde også egne møter med struktur i fokus. Det ble også arrangert et dialogmøte med Statssekretæren i Molde høsten 2014. Høgskolestyret vedtok 20.oktober 2014 at høgskolen ønsket å fortsette som selvstendig institusjon i den fremtidige universitets- og høgskolesektoren. Videre ga høgskolen i sin tilbakemelding til Statsråden uttrykk for at de ønsket å forsterke satsingen på satsingsområdene og utvikle skjæringspunktet mellom dem. Det ble fremhevet at man frem mot 2020 skulle fortsette med å jobbe aktivt for å utvikle flere fellesgrader, i tillegg til å fortsette allerede igangsatte SAK-prosesser. Høgskolestyret vedtok videre at dersom det likevel ble besluttet (av myndighetene) en sammenslåing for HiMolde, så ville naturlige fusjonspartnere være Høgskulen i Volda, Høgskolen i Ålesund og eventuelt Høgskulen i Sogn og Fjordane.

I etterkant av høgskolens innspill var høgskolens ledelse i møte med Kunnskapsministeren. Høgskolen mottok etter dette en e-post fra Kunnskapsdepartementet hvor det ble konkludert med at «Høgskolen i Molde simpelthen er av underkritisk størrelse, gitt porteføljen av studietilbud.» Høgskolestyret ble innkalt til ekstraordinært møte i januar 2015. Møtet konkluderte igjen med at Høgskolen i Molde primært ønsker å stå alene, sekundært en fusjon med høgskolene i Volda, Ålesund og eventuelt Sogn og Fjordane. På dette tidspunkt var NTNU kommet på banen som en aktuell fusjonspartner for Høgskolen i Ålesund. Høgskolen i Molde ga nå uttrykk for at en fusjonert høgskole på Nord-Vestlandet ikke ville være et alternativ dersom Ålesund gikk til NTNU.

I februar 2015 ble det vedtatt at Høgskolen i Ålesund fusjonerer med NTNU. HiMolde arbeidet videre for å finne alternativer til en felles institusjon på Nord-Vestlandet. Høgskolen var i denne perioden i kontakt med høgskolene i Volda og i Lillehammer, og tanker om en mulig *alliansemodell* mellom disse tre høgskolene blir lansert. Styret ved HiMolde ba ledelsen om å opprettholde samtalene med de andre høgskolene. Et møte med ledelsene ved de tre høgskolene, inkludert dekanene, ble holdt på Lillehammer i mars 2015. I begynnelsen av mai ba høgskolestyret ved HiMolde om at en plan for en alliansemodell skulle fremlegges ved neste styremøte. I slutten av mai ble det avholdt allmøte ved høgskolen hvor alliansemodellen var tema. I begynnelsen av juni ble det holdt felles møte i Volda og tre arbeidsgrupper ble opprettet for å jobbe videre med modellen. De tre institusjonene arbeidet med alliansemodellen utover høsten 2015. I oktober ble de tre institusjonene innkalt til møte med statssekretæren og alliansemodellen ble diskutert. Tilbakemeldingene fra statssekretæren ble oppfattet som positive, og høgskolene ble bedt om å konkretisere planene. 8.januar 2016 ble Kunnskapsdepartementet oversendt et felles alliansedokument fra de tre institusjonene, hvor alliansemodellen konkretiseres. I tillegg ble de tre høgskolene bedt om å, for egen del, skissere mulige alternativer dersom alliansemodellen ikke skulle godkjennes. Høgskolen i Molde ga tilbakemelding om at de i en slik situasjon fortsatt mente at det ville være mest hensiktsmessig for høgskolen å fortsette som selvstendig institusjon, eventuelt inngå samarbeidsavtaler med andre institusjoner innenlands eller utenlands.

I brev 2.februar 2016 fra Kunnskapsministeren avvises alliansemodellen. Ledelsen ved HiMolde informerte om avslaget i allmøte dagen etter. Videre vedtok høgskolestyret 12.februar at for nå å få avklart hvilket mulighetsrom høgskolen faktisk har, vil det være viktig at ansatte, studenter, omgivelsene og også KD engasjeres i struktursaken. Fagavdelingene, administrasjonen og fagforeningene ble bedt om å komme med skriftlige innspill. I brev av 24.februar fra HiMolde til statsråden ble det redegjort for hvordan høgskolen har valgt å følge styrets vedtak. Allerede 26.februar var ledelsen ved HiMolde i møte med bl.a. rektor ved NTNU m.fl. Rektor ved NTNU gjør i dette møtet det klart at NTNU ikke vil si nei til en fusjon med HiMolde, men en fusjon må fra HiMoldes side være faglig motivert, og videre fremkommer det at det vil være spesielt viktig for NTNU at alle fagmiljøene ved HiMolde står bak en slik fusjon. Fra NTNUs side ble det også fremhevet at initiativet nå ligger hos HiMolde. Utover våren 2016 er rektor ved HiMolde også i kontakt med andre aktuelle fusjonspartnere – Høgskolene i Lillehammer og Volda og Norges handelshøgskole i Bergen.

Våren 2016 følges struktursaken videre opp ved at alle ansatte og studenter ved høgskolen får tilsendt en spørreundersøkelse hvor alle blir spurt om sitt syn på fortsatt alenegang og på eventuelle fusjonspartnere. Også de tre avdelingsstyrene blir bedt om å komme med hver sine begrunnede uttalelser.

Avdelingsstyrene gir sine tilbakemeldinger, og det blir mer og mer tydelig at høgskolen er delt i synet på hvilken vei man skal velge videre. To av avdelingsstyrene ønsker imidlertid også nærmere utredninger av de ulike alternativene før man konkluderer.

Også offentlig og privat næringsliv melder seg i enda sterkere grad på i diskusjonen. Spesielt privat næringsliv i Molde og omegn, gjennom brev fra industriklyngen iKuben, gis det uttrykk for at det eneste aktuelle alternativet for HiMolde er fusjon med NTNU.

I styremøte 20.april vedtar man å bestille en utredning fra et eksternt utredningsmiljø. Hovedalternativene for utredningen skal være fusjon med NTNU eller selvstendighet. I tillegg skal muligheter knyttet til et annet fusjonsalternativ utredes. Vedtaket i styremøtet informeres om i allmøte ved høgskolen 27.april. Gjennom svarene fra spørreundersøkelsen og en workshop bestemmer man seg for at det tredje utredningsalternativet skal være Høgskolen i Lillehammer/Høgskolen i Hedmark.

I forbindelse med planene om utredning har Høgskolen i Molde vært i kontakt med både NTNU og Høgskolen i Lillehammer. Ingen av institusjonene har stilt seg avvisende til at de blir utredet som mulige fusjonspartnere, men de har samtidig gitt uttrykk for at en fusjon med Høgskolen i Molde på det nåværende tidspunkt er uaktuelt. Høgskolen har for øvrig fått tildelt noen midler fra KD til utredningsarbeidet, og også departementet har påpekt at de aktuelle fusjonspartnerne allerede er i ulike prosesser som vanskeliggjør en fusjon nå. Departementet ba derfor høgskolen om å vurdere flere alternativer i forbindelse med utredningen.

2.3 Synspunkter fra offentlig sektor og næringslivet

Gjennom to gruppeintervjuer/samtaler og tilgang til enkelte sentrale dokumenter, har vi forsøkt å danne oss et bilde av hvordan det øvrige samfunnslivet rundt HiMolde vurderer høgskolens håndtering av struktursaken, høgskolens situasjon per i dag, og hvilke muligheter høgskolen har fremover. Vi har snakket med nøkkelpersoner både fra offentlig sektor og fra næringslivet i Molde og omegn.

Fra samtalene forstår vi at det er bred enighet om at HiMolde og det som foregår her, er av stor betydning for hele regionen. Det vil være meget viktig å ta vare på, og opprettholde og utvikle den faglige aktiviteten ved høgskolen også inn i fremtiden. Utfordringen nå er å finne den beste løsningen for å klare dette.

Både representantene fra næringslivet og fra offentlig sektor anerkjenner betydningen av å ha en høyere utdanningsinstitusjon i umiddelbar nærhet til egen virksomhet – det bidrar f.eks. til en unik tilgang til høy kompetanse. Imidlertid virker begge grupperingene å ha en oppfatning av høgskolen som noe bakoverlent og «lukket», særlig sammenlignet med Høgskolen i Ålesund. Blant annet kom det frem synspunkter om at høgskolen har «tatt for lett på» sin regionale oppgave og vært for lite «lydhøre» for hvilke behov samfunnslivet for øvrig har meldt inn. Det er også en oppfatning av at høgskolen har engasjert seg lite i de ulike samarbeidsrelasjonene som er etablert på Nord-Vestlandet, eksempelvis MøreAlliansen.

Når det gjelder struktursaken virker det også å være en utbredt oppfatning at høgskolen har forholdt seg til den på en lite formålstjenlig måte. Representantene for offentlig sektor og næringsliv som vi har snakket med mener at høgskolen i for stor grad, og altfor lenge har «sittet på gjerdet» og sett på at ulike muligheter har gått forbi. Det er enighet om at fortsatt selvstendighet ikke er et alternativ for høgskolen. Både næringsliv og offentlig sektor ønsker en fusjon med NTNU. Dette begrunnes med flere argumenter, men som i hovedsak dreier seg om en enklere tilgang til ulike samarbeidspartnere på tvers av fylker, og større gjennomslagskraft i søknader o.l. dersom man har NTNU-logoen i ryggen. Det er også en oppfatning av at det er en reell mulighet for at HiMolde kan «miste» studenter til NTNU Ålesund, særlig innenfor overlappende utdanningstilbud.

I skriftlig uttalelse fra iKuben til styret ved HiMolde 4.mars 2016 heter det bl.a.:

Høgskolen i Molde må velge en fusjonspartner som øker høgskolens relevans og betydning for det regionale næringslivet. Næringslivet og iKuben peker tydelig på NTNU som den aktøren som best kan bidra til det. Med et slikt valg for høgskolen en alliansepartner som vil sikre at høgskolen får en betydelig plass og styringsevne etter en fusjon.

Videre heter det i samme uttalelse fra iKuben:

Alternativet om å stå alene er ikke et troverdig alternativ, etter vår mening betyr det i praksis en langsiktig nedbygging av høgskolen.

I sitt skriftlige innspill til strukturdebatten og høgskolens styre uttalte Romsdal Regionråd 18.april 2016 følgende:

Vår oppfatning er at den pågående strukturdebatten må avspeile et genuint ønske om å videreutvikle høgskolen faglig, slik at den fortsatt er en av de kompetansemessige bærebjelkene i vår region. Vi er opptatt av at høgskolen finner en partner som høgskolen kan videreutvikle seg sammen med og på den måten styrke tilbudet.

Lignende innspill kom også fra Norsk Sykepleierforbund og fra Molde Næringsforum våren 2016. Til sammen understreker disse innspillene bekymringen de eksterne aktørene rundt Høgskolen i Molde har og har hatt for den fremtidige situasjonen til høgskolen.

Hva gjelder andre fusjonsalternativer slik situasjonen er i dag, så mener våre samtalepartnere at det ikke er andre, reelle muligheter for høgskolen enn NTNU.

Blant dem vi har snakket med er det også en forståelse for at en fusjon med NTNU kan ha negative konsekvenser for høgskolen. Imidlertid innebærer en fortsatt alenegang et større problem, gitt den utviklingen man nå ser i universitets- og høgskolesektoren, mener våre informanter.

3 Fusjoner i høyere utdanning – erfaringer fra Norge og andre land

Sammenslåing av høyere utdanningsinstitusjoner til større enheter har blitt vanligere over tid, men er ikke noe nytt fenomen. Slike prosesser har lange tradisjoner både i Norge og andre land, f.eks. gjennom innlemming av mindre høyskoler i nærliggende universiteter. I de fleste europeiske land har spesielt høyskolesektoren vært gjennom tilsvarende fusjonsprosesser som den norske høyskolereformen i 1994; små spesialiserte institusjoner er slått sammen til større flerfaglige høyskoler (Kyvik 2004). I tillegg har mange mindre høyskoler blitt innfusjonert i eksisterende universiteter, og i mange land har også universiteter fusjonert med hverandre (Harman & Harman 2003, Pinheiro et al. 2016). I dette kapittelet skal vi først gi en kort oversikt over ulike begrunnelser for disse fusjonene, deretter skal vi diskutere enkelte relevante erfaringer med selve fusjonsprosessen, og til slutt skal vi gi en kort oversikt over faglige, administrative og samfunnsmessige resultater av fusjonene.

3.1 Begrunnelser for fusjon

Vi kan i hovedsak skille mellom fire begrunnelser for disse fusjonene (Kyvik 2006):

Forestillingen om stordriftsfordeler

Det er en vanlig antakelse at store utdanningsinstitusjoner har økonomiske og faglige stordriftsfordeler i forhold til mindre institusjoner (jf. Kyvik 1999, 2006). En slik antakelse kan også begrunnes teoretisk. En stor utdanningsinstitusjon vil kunne ha relativt færre ansatte i administrative stillinger enn små institusjoner på grunn av økte muligheter for arbeidsdeling og spesialisering. Store institusjoner vil dessuten kunne gi undervisning med lavere enhetskostnader enn små institusjoner. Dette skyldes både større muligheter for mer rasjonell bruk av undervisningslokaler, laboratorieplasser, bibliotek- og IKT-tjenester, velferdstilbud og studieadministrasjon, og dessuten muligheten til å undervise studenter i større grupper. I tillegg vil store institusjoner kunne gi et mer allsidig undervisningstilbud til studentene. Når det gjelder forskningsvirksomhet kan det gis en teoretisk begrunnelse for at størrelsen på fagmiljøene kan ha innvirkning på kvaliteten på forskningen. Det vil være lettere å danne forskningsgrupper utover en kritisk minstestørrelse, det er større sannsynlighet for at flere forskere vil ha samme faglige interesser, og det vil være lettere å få til et stimulerende faglig miljø. I tillegg kan stordriftsfordeler gjøre det lettere å få til gode forskningsmuligheter. Teknisk utstyr, instrumenter, teknisk stab og administrativ assistanse kan lettere utnyttes optimalt i store fagmiljøer enn i små.

Innføring av nye prinsipper for styring av offentlig sektor

På slutten av 1980-tallet utviklet en rekke OECD-land nye prinsipper for styring av offentlig sektor (New Public Management), hvor økt delegering av beslutningsmyndighet fra sentralt nivå til underliggende

etater og institusjoner nødvendiggjorde større enheter for å styrke administrasjon og styringskapasitet. Dette førte etter hvert til store omorganiseringer i offentlig virksomhet og opprettelsen av større enheter, også i høyere utdanning, i Norge bl.a. gjennom høyskolereformen i 1994 (Kyvik 2009).

Universiteter og høyskoler som medspillere i regionale innovasjonsprosesser

Behovet for en kobling mellom kunnskap og næringsliv har vært en tredje viktig drivkraft for fusjoner i den høyere utdanningssektoren. Både på statlig, regionalt og lokalt politisk/administrativt nivå samt i næringslivet blir disse institusjonene som oftest betraktet som potensielle medspillere i regionale innovasjonsprosesser. I tillegg til å utdanne kandidater som kan heve kompetansen i næringsliv og offentlig sektor i regionen, forutsettes universiteter og høyskoler å bidra til nyskaping og entreprenørskap, bl.a. ved å fungere som kompetansesentra for kunnskapsformidling og teknologioverføring. En stor høyskole eller universitet i regionen blir i denne sammenheng sett på som et bedre alternativ for å styrke innovasjonsprosessene enn mange små institusjoner uten tilstrekkelig ledelses- og administrativ kapasitet.

Frivillig initierte strategiske fusjoner

Sammenslåinger i universitets- og høyskolesektoren er vanligvis blitt initiert av statlige myndigheter. Slike prosesser har imidlertid i en del land fått en selvforsterkende effekt. Det har vist seg at når det opprinnelige institusjonsmønsteret med separate profesjonsskoler for hver enkelt utdanning først ble oppløst, har terskelen for nye strategiske sammenslåinger initiert av institusjonene selv blitt lavere. I tillegg finnes det en rekke eksempler på at universiteter selv tar initiativet til å fusjonere. Formålet er å øke den relative konkurransefordelen i et nasjonalt og internasjonalt marked, enten fordi dette er en ønsket utvikling av de involverte partnerne, eller fordi det anses som et dårligere alternativ å fortsette som egen og uavhengig institusjon (Harman & Harman 2008, Pinheiro et al. 2016).

3.2 Erfaringer fra fusjonsprosesser

For Norges vedkommende foreligger det mye dokumentasjon om fusjonsprosessene knyttet til høyskolereformen i 1994 (jf. Kyvik 1999). Det foreligger også analyser av fusjonsprosessene mellom 2000 og 2013 (Kyvik & Stensaker 2013, 2016). Enkelte av disse erfaringene er relevante for Høgskolen i Molde dersom det skulle bli aktuelt å gå inn i forhandlinger om fusjon med en eller flere andre læresteder. Her er det vel i dag bare to aktuelle alternativer dersom høyskolen skal fusjonere med en annen institusjon; sammenslåing med NTNU eller sammenslåing med en eller flere høyskoler. I det første tilfellet vil det være tale om en innfusjonering av en mindre høyskole i landets største universitet. I det andre tilfellet vil det være tale om en fusjon blant mer likeverdige institusjoner; både med hensyn til størrelse og status. Erfaringsmessig vil slike prosesser og resultatene av prosessene være svært ulike. Felles for begge alternativer er geografisk avstand, som vil være en praktisk utfordring i den nye institusjonen. Generelt sett har forhandlinger om organisasjonsstrukturen i en ny og felles institusjon vært utfordrende, og uenighet om hvordan den nye institusjonen skal organiseres i avdelinger og institutter er en vanlig årsak til at fusjonsprosessen bryter sammen.

Innfusjonering av en mindre institusjon i et stort universitet versus sammenslåing av to likeverdige institusjoner

Hvilke erfaringer kan vi trekke av tidligere fusjonsforsøk når det gjelder å slå sammen en liten institusjon med en stor versus å slå sammen to likeverdige institusjoner? I faglitteraturen kan vi spore ulike erfaringer når det gjelder selve fusjonsprosessen og resultatene av denne. Denne problemstillingen har vi tidligere illustrert ved å knytte noen betraktninger til omtalen av fusjoner mellom store og små institusjoner i rapporten *Én region – to høyskoler?* utarbeidet i 2008 som grunnlagsdokument i forbindelse med fusjonsprosessen mellom Høgskolen i Oslo og Høgskolen i Akershus (Stensaker & Kyvik 2010). Med utgangspunkt i generelle funn i fusjonslitteraturen pekte rapporten fra 2008 på at fusjonsforhandlinger mellom likeverdige parter med hensyn til størrelse har større muligheter for å lykkes enn fusjoner hvor det er store forskjeller i størrelse. Er forskjellene store kan fusjonen lett få preg

av overtakelse fra den største institusjonens side. Underforstått ble det ansett som et problem for fusjonsprosessen at Høgskolen i Oslo var mye større enn Høgskolen i Akershus. I en oppsummering av fusjonslitteraturen heter det derimot at “takeovers tend to be far simpler, with smaller institutions often being absorbed as departments or faculties of larger institutions” (Harman & Harman 2003).

I henhold til det sistnevnte perspektivet vil således fusjonsprosessen være lettere å gjennomføre når størrelsen på institusjonene er så stor at partene ikke kan anses som likeverdige, fordi en liten institusjon vil ha lite å stille opp med i fusjonsforhandlingene med en organisasjon med langt større administrative og faglige ressurser. Dersom den mindre institusjonen ønsker å fusjonere med den større må den i høyere grad akseptere de administrative og faglige strukturene i den store institusjonen, enn om den skulle fusjonere med en mer likeverdig institusjon. I det første tilfellet vil selve fusjonsprosessen kunne være enklere å gjennomføre, mens det på sikt kan være mer usikkert hvordan de faglige og administrative ressursene vil bli organisert og fordelt i den nye institusjonen. I en sektor som befinner seg i en kontinuerlig endringsprosess kan det ikke gis garantier for at små utdanninger og fagmiljøer kan bevares i nåværende form.

Fusjonsprosesser mellom mer likeverdige institusjoner kan være mer krevende å gjennomføre, men hver av institusjonene kan i større grad enn i det første tilfellet ha muligheter for å få reell innflytelse på resultatet av forhandlingene. Erfaringene tyder imidlertid på at sannsynligheten for fusjon er mindre. Vi har tidligere identifisert 14 frivillige fusjonsinitiativ i den norske universitets- og høyskolesektoren fra årtusenskiftet fram til 2013, hvorav 12 ble videreført gjennom fusjonsforhandlinger. Åtte av disse prosessene ble avsluttet fordi partene ikke kom til enighet (Kyvik & Stensaker 2013). De åtte fusjonsforsøkene som var mislykkede, hadde enkelte fellestrekk. I fem av tilfellene var tre læresteder av omtrent samme størrelse involvert i prosessen, en fusjon ville ha resultert i flercampusinstitusjoner, og ingen av campusene framsto som et naturlig geografisk midtpunkt i en framtidig felles institusjon.

Fusjoner mellom like versus ulike institusjonstyper

Fusjonslitteraturen viser at det generelt sett er en større utfordring å fusjonere institusjoner med ulik status (for eksempel en høyskole og et universitet) enn institusjoner på samme nivå (for eksempel to høyskoler). Det blir derfor vanligvis antatt at sammenslåinger av like institusjonstyper er enklere å gjennomføre enn fusjoner mellom et universitet og en høyskole på grunn av ulike samfunnsoppdrag, ulik utdanningsprofil, forskjeller i kompetanse blant personalet, ulike ressurser til forskningsvirksomhet, kulturforskjeller, osv. Det har eksempelvis vist seg å være en utfordring å forene tradisjonelle universitetsmiljøer med korte yrkes- og profesjonsrettede utdanninger.

Fusjon mellom institusjoner med likeartede versus komplementære utdanninger

Tidligere studier av fusjoner har vist at det kan være enklere å fusjonere institusjoner med ulike eller komplementære utdanninger enn læresteder med like utdanninger. I det førstnevnte tilfellet vil den daglige virksomheten ofte kunne fortsette som tidligere, relativt upåvirket av en fusjon, såfremt det ikke er tale om å flytte et fagmiljø til en annen geografisk lokalitet. I det sistnevnte tilfellet forutsettes det at fagpersonalet samarbeider på tvers av tidligere institusjonsgrenser, men i forhandlingsprosessen kan det oppstå konflikter mellom de ulike miljøene med hensyn til ledelse av en sammenslått utdanning, faglig innhold i utdanningen og i ressursfordelingsspørsmål, særlig i de tilfeller hvor utdanningsmiljøene ikke vil bli fysisk integrert på samme campus, men skal fortsette å være geografisk atskilt.

3.3 Resultater av fusjoner

En lang rekke studier har forsøkt å oppsummere erfaringer med fusjoner både i Norge (bl.a. Kyvik 1999), Norden (Pinheiro et al. 2016) og verden for øvrig, bl.a. i Canada (Eastman & Lang 2001), Australia (Harman 2000), Nederland (Goedegebuure 1992) og Storbritannia (Rowley 1997). Vi har innenfor rammen av denne rapporten ikke mulighet til å referere de enkelte studiene, men gir en oversikt over hovedfunn og konklusjoner med utgangspunkt i denne litteraturen. Det foreligger flere

studier som har forsøkt å oppsummere de generelle erfaringene med utgangspunkt i disse fusjonene (jf. Skodvin 1999, Patterson 2000, Harman & Harman 2003, Prøitz 2005, Pinheiro et al. 2016). F.eks. har Harman & Harman (2003, 42) konkludert på følgende vis:

«Overall, well-planned and sensible merger efforts appear to have been largely successful, even if the merger proposals were strongly contested at the time. In many cases, mergers have resulted in larger and more comprehensive institutions, with stronger academic programmes and support service, more choice for students and increased capacity for organizational flexibility. While mergers generally involve additional expenditure rather than cost savings in the short term, often there have been substantial longer-term gains, although care needs to be taken with many of the claims made about potential economies of scale.» (s. 42).

Slike oppsummeringer av funn fra fusjonslitteraturen gir imidlertid bare uttrykk for generelle tendenser; hver enkelt fusjon mellom utdanningsinstitusjoner har sine spesielle særtrekk og utfordringer. I Norge har vi nå 20 års erfaring med en lang rekke fusjoner; som høyskolereformen i 1994 og etableringen av NTNU i 1996, men det finnes ingen gode forskningsbaserte studier av erfaringene 20 år etter at fusjonene fant sted, relatert til de opprinnelige målene for fusjonene.

Generelt sett er det en utfordring å lage gode oppsummeringer av kunnskapsstatus, bl.a. fordi det kan være uenighet om hvilke kriterier som bør legges til grunn for om fusjoner er vellykkede. Er det faglige, administrative, økonomiske eller videre samfunnsmessige effekter av fusjonen? Mye av argumentasjonen som har vært brukt for å begrunne fusjoner i høyere utdanning er stordriftsfordeler knyttet til økonomi, teknisk/administrative tjenester, undervisningstilbud og forskningsvirksomhet. Spørsmålet er om slike argumenter også gjelder i de tilfeller der de fusjonerte institusjonene ikke blir samlokaliserte, men har flere campus lokalisert langt fra hverandre? Det kan i tillegg stilles spørsmål ved hvilke aktører som bør tillegges mest vekt i slike vurderingssspørsmål; statlige myndigheter, institusjonsledelsen, faglig/administrativt personale, studentene, eller regionale aktører? Hvor lang tid bør det gå etter en fusjon før det gir mening å måle effekter av organisasjonsendringen? Hvilke endringer kan tilskrives fusjonen, og hvilke endringer skyldes andre forhold? Resultatene må fortolkes, og det er ikke gitt at det er mulig å gi klare svar.

Formålet med fusjoner mellom utdanningsinstitusjoner kan variere, men vanlige begrunnelser (se over) er knyttet til behovet for å skape større og bedre fagmiljøer som kan gi et bredere og bedre undervisningstilbud og heve forskningskvaliteten, behovet for å styrke de teknisk/administrative tjenestene, og behovet for å styrke institusjonens rolle som aktør i regionale innovasjonsprosesser. Andre motiver kan være knyttet til generelle endringer i organiseringen av offentlige virksomheter, hvor politiske mål om regionalisering og reduksjon av antall organisatoriske enheter innenfor ulike etater (jf. sykehus, politi, samferdsel, etc. i Norge) også gjelder for høyere utdanning. I denne sektoren er det også et ønske fra Kunnskapsdepartementets side om å redusere antall selvstendige institusjoner som departementet må forholde seg til. I tillegg har endringene i sektoren ført til en dynamikk blant universiteter og høyskoler for å posisjonere seg (dvs. fusjonere) i en ny situasjon drevet fram av nye spilleregler for finansiering, akkreditering som universitet, osv. Disse sammensatte målene og begrunnelsene for fusjoner i høyere utdanning gjør det vanskelig å etterspore klare effekter av reformene, bl.a. fordi det kan være vanskelig å skille mellom hva som skyldes fusjonen i seg selv, og hva som skyldes andre samtidige endringer som påvirker driften og organiseringen av det enkelte lærestedet. I tillegg vil det ofte ha gått for kort tid fra de senere fusjonene ble gjennomført til det er mulig å si noe om resultatene i et langsiktig perspektiv.

Selv med disse forbeholdene er det likevel mulig å trekke fram noen generelle erfaringer fra fusjonslitteraturen og andre studier av høyere utdanningsinstitusjoner med relevans for Høgskolen i Molde:

Administrasjonskostnadene har ikke blitt redusert, men de teknisk/administrative tjenestene har blitt bedre

Den generelle erfaringen er at fusjoner ikke har ført til lavere administrative kostnader. Dette skyldes dels økt størrelse og en mer kompleks organisasjonsstruktur, noe som igjen fører til større krav til og behov for samordning av virksomheten, dels ønsker om og behov for å beholde administrativt personale ved de sammenslåtte enhetene, og ikke minst de økte kravene fra statlige myndigheters side om økt kvalitet og profesjonalitet i all offentlig forvaltning, bl.a. på grunn av innføringen av et mer detaljert regelverk. Det er således ofte problematisk å vurdere effektene av selve fusjonen fra effektene av andre endringer som påvirker omfanget av de administrative kostnadene. Fusjonene har på den annen side ført til at de administrative og tekniske tjenestene er blitt mer profesjonalisert. Store institusjoner har hatt større muligheter for å utvikle nye tjenester og kompetanse enn det to eller tre mindre institusjoner hver for seg har hatt kapasitet til å utvikle.

Utdanningstilbudet er blitt bredere og forskningsvirksomheten har økt

En fusjon mellom to eller flere institusjoner vil vanligvis i seg selv føre til et bredere utdanningstilbud for studentene. I tillegg har de nye lærestedene (i Norge) utviklet en rekke mastergrads- og til dels doktorgradsprogrammer, som det i mange tilfeller neppe ville ha vært mulig å gjøre uten en fusjon. Dette skyldes dels at fagmiljøene er blitt større, dels at studentgrunnlaget for slike programmer har kommet over en kritisk minstestørrelse, og dels at den faglige og kulturelle homogeniseringen på tvers av utdanninger har ført til en akademisering av de tradisjonelle profesjonsutdanningene. Dette har i sin tur resultert i en økende forskningsvirksomhet i disse utdanningene, uten at det er grunnlag for å si at større fagmiljøer i seg selv er mer produktive enn små fagmiljøer (Piro & Aksnes 2014). Det er imidlertid en tendens i retning av at store fagmiljøer synes å ha et fortrinn i konkurransen om forskningsmidler, bl.a. fordi en stigende andel av slike midler fordeles innenfor rammen av store programmer, hvor administrativ kompetanse som støtte i søknadsprosessen kan være en viktig forutsetning for å nå fram i søknadsprosessen, og hvor beslutningstakerne ofte krever at de deltakende forskningsmiljøene har bred kompetanse.

Fusjonene har ført til mer synlige institusjoner med høyere status

De mange fusjonene i høyskolesektoren i 1994 førte til et mindre antall høyskoler som ble langt mer synlige og fikk høyere status både regionalt, nasjonalt og internasjonalt. Denne konklusjon ble trukket allerede i evalueringen av reformen etter fem år (Kyvik 1999), og denne vurderingen er blitt styrket i ettertid. Disse fusjonene er igjen blitt utgangspunkt for nye fusjoner og endret institusjonsstatus, slik som for universitetene i Stavanger, Agder og Nordland (nå Nord Universitet). For disse institusjonene var høyskolereformen i 1994 med en sammenslåing av de lokale høyskolene til større enheter en avgjørende forutsetning for mulighetene for å endre status fra høyskole til universitet. Lignende erfaringer finnes i andre land, f.eks. Sverige, hvor fusjoner har vært et virkemiddel initiert av en rekke høyskoler for å kunne oppnå universitetsstatus (jf. f.eks. fusjonen som til slutt resulterte i Mittuniversitetet i 2005).

Flercampusinstitusjoner har større utfordringer enn geografisk samlokaliserte institusjoner

Fusjoner i høyere utdanning fører ofte til at de involverte institusjonene, dersom de ligger langt fra hverandre, fortsetter som studiesteder på samme sted som før. Geografisk avstand mellom studiestedene skaper utfordringer i den daglige driften, og erfaringsmessig kan det oppstå problemer knyttet til organisering og ledelse av slike institusjoner. Fusjonslitteraturen viser at institusjoner med flere studiesteder som ligger langt fra hverandre, har større utfordringer enn læresteder som har samlet all virksomhet på et mindre geografisk avgrenset område. Dette gjelder både med hensyn til utvikling av studietilbud, etablering av fagmiljøer, utvikling av administrative tjenester og styring og ledelse. Det er også vanskeligere å skape en felles institusjonskultur for faglig og administrativt personale i geografisk atskilte enheter som har sine særegne tradisjoner enn for personale som er lokalisert på samme sted.

Konfliktnivået relatert til fusjonen blir redusert over tid

I mange tilfeller har fusjonene i universitets- og høyskolesektoren i Norge og i andre land vært relativt problemfrie og er kommet i stand etter et felles ønske blant institusjonene og personalet. I andre tilfeller har fusjonsprosessene vært til dels svært konfliktfylte, men over tid har det vist seg at konfliktnivået senkes. Dette skyldes dels resignasjon blant de tilsatte; tidligere fusjonsmotstandere har i store trekk avfunnet seg med den nye strukturen, selv om mange nok har følt at det har blitt mer tungvint å arbeide i en institusjon med lengre beslutningslinjer og i mange tilfeller store geografiske avstander mellom ulike campus. Dels har konfliktnivået blitt redusert i takt med at sentrale fusjonsmotstandere slutter eller går av med pensjon, og blir erstattet med nytt personale som ikke har det samme forholdet til de tidligere faglige og administrative institusjonsstrukturene. I en sentral oppsummering av internasjonale erfaringer med fusjoner i høyere utdanning blir det således konkludert med at de fleste fusjoner over tid har vært relativt vellykkede i den forstand at det ikke har vært noe utbredt ønske fra de ulike aktørene om å gå tilbake til den tidligere strukturen.

4 Høgskolen i Molde i det nye institusjonslandskapet

4.1 Innledning

I etterkant av Stortingsmelding 18 (2014/2015) har en rekke universitet og høyskoler slått seg sammen. 33 institusjoner innenfor høyere utdanning er per i dag (høst 2016) blitt til 21. Statsråden gir i pressemelding 29.09.17 fra Regjeringen uttrykk for at de fusjonerte institusjonene ikke bare blir større, men at de også blir sterkere og at de danner et godt utgangspunkt for å nå hovedmålet med strukturreformen: bedre kvalitet i norsk høyere utdanning og forskning.

For å illustrere hvordan HiMolde «presterer» på en rekke ulike kvalitetsindikatorer og for å plassere høgskolen i «det nye» universitets- og høyskolelandskapet, har vi sammenlignet Høgskolen i Molde med seks andre institusjoner vi mener det er relevante å sammenligne seg med: Høgskolen i Innlandet (Høgskolen i Hedmark og Høgskolen i Lillehammer som har vedtatt å fusjonere), Høgskolen på Vestlandet, Norges idrettshøgskole, Norges handelshøgskole, Høgskolen i Volda og Høgskolen i Østfold. Både Høgskolen på Vestlandet og Høgskolen i Innlandet fusjonerer 1.januar 2017. Vi har også valgt å sammenligne med Høgskolen i Volda og i Østfold i og med at disse to, i tillegg til Høgskolen i Molde, er de siste gjenværende selvstendige statlige høyskolene.

Når man sammenligner Høgskolen i Molde – vitenskapelig høyskole i logistikk med andre vitenskapelige høyskoler, er det viktig å ha i mente at det er kun deler av fagmiljøet som ligger til grunn for statusen som *vitenskapelig* høyskole. I dette kapittelet har vi imidlertid valgt å sammenligne hele høgskolen med de øvrige institusjonene. Dette har sammenheng med at det i denne utredningen er hele høgskolen sett under ett som vurderes opp mot de ulike fusjonsalternativene. Dette gir imidlertid noen utfordringer i tolkningen av datamaterialet og for flere av indikatorene blir det vanskelig å sammenligne Høgskolen i Molde sett under ett, med de to andre vitenskapelige høyskolene i utvalget. I kapittel 5 er imidlertid de tre fagmiljøene ved Høgskolen i Molde gjennomgått i mer detalj.

Vi har vektlagt indikatorer som er relevant for flere av kvalitetskriteriene. og som illustrerer forskjeller og likheter i institusjonsstørrelse, utdanningsvirksomhet, fagpersonalets formelle kompetanse, FoU-virksomhet og internasjonal orientering.

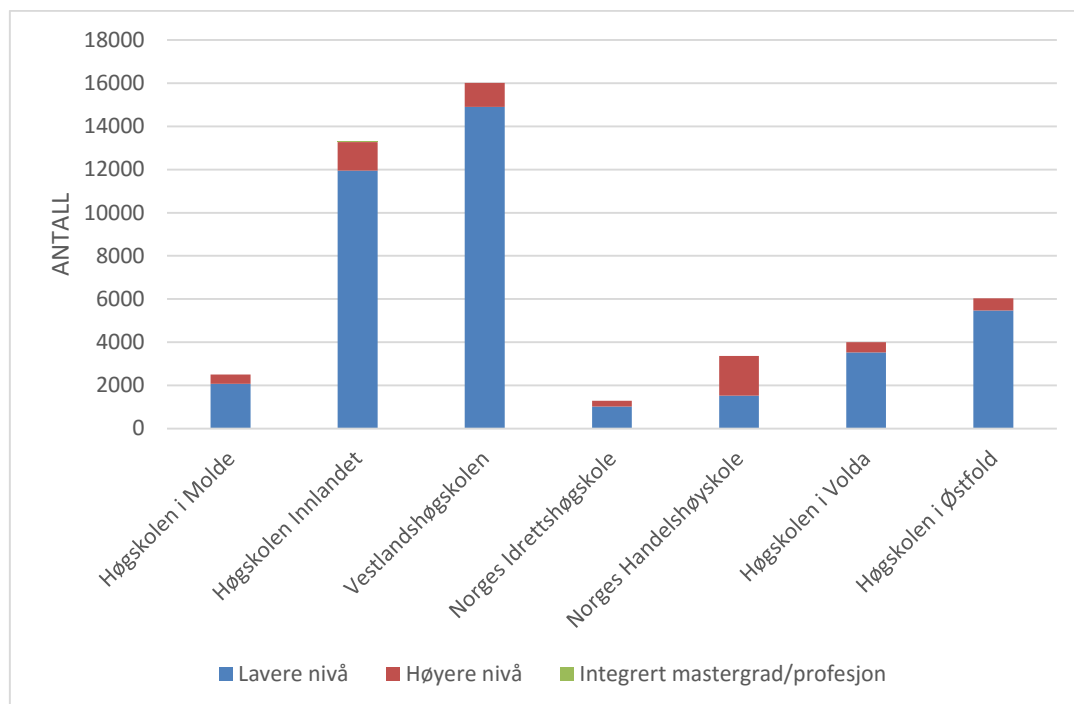
Kapittelet gjengir et «øyeblikksbilde» av landskapet og viser ikke utviklingen over tid. Dette er forbehold som må tas når man vurderer tallene.

4.2 Institusjonsstørrelse

Med 2 500 registrerte studenter i høstsemesteret 2015 representerer Høgskolen i Molde en av de absolutt minste av de statlige høyere utdanningsinstitusjonene i Norge. Norges musikkhøgskole og Arkitektur og designhøgskolen har langt færre studenter enn Høgskolen i Molde, men disse er så spesialiserte og så ulike Høgskolen i Molde at det ikke er relevant å ta med dem i denne sammenligningen. Norges idrettshøgskole har bare halvparten av studentmassen til Høgskolen i Molde, mens både høgskolene i Volda og Østfold har langt flere studenter enn hva tilfellet er for Høgskolen i Molde. Begge de to fusjonerte høgskolene (Høgskolen i Innlandet og Høgskolen på Vestlandet) er eksempler på hvor store institusjoner som kan oppstå gjennom fusjon (målt i antall registrerte studenter).

Hva gjelder antall studenter på høyere grads nivå, så har Høgskolen i Molde nesten like mange som Høgskolen i Volda og er heller ikke langt unna Høgskolen i Østfold – selv om de to sistnevnte institusjonene har langt flere studenter enn Høgskolen i Molde totalt. Høgskolen i Innlandet har flere studenter på høyere grad enn hva tilfellet er for Høgskolen på Vestlandet, selv om denne har en del flere studenter totalt. Norges Handelshøyskole er i en særstilling – over halvparten av studentmassen studerer på høyere grads nivå.

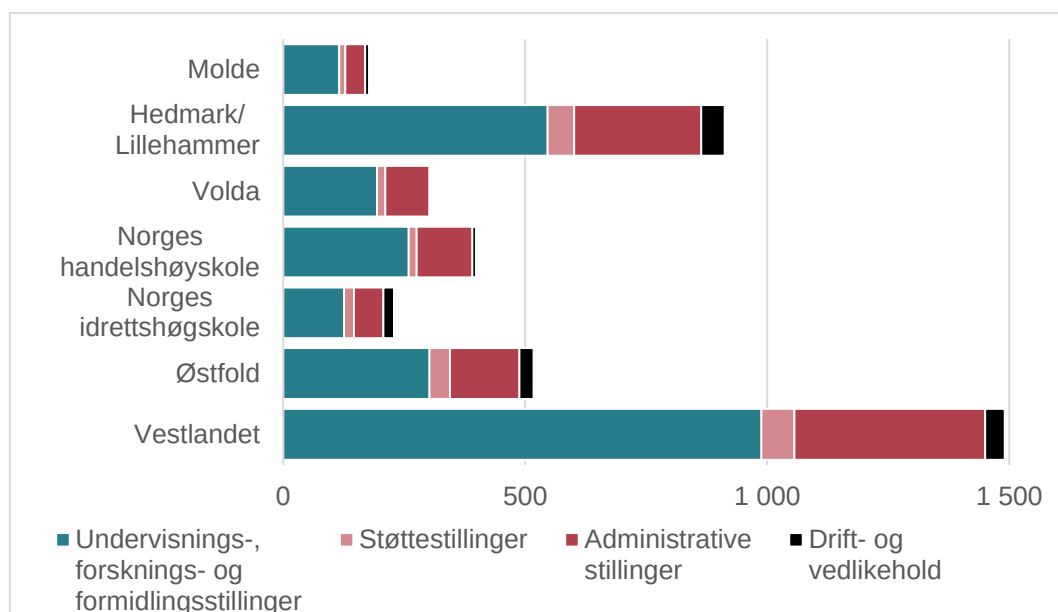
Figur 4.1 Antall studenter høstsemesteret 2015, etter nivå

Kilde: DBH

Også målt i antall årsverk er Høgskolen i Molde den minste av institusjonene vi her sammenligner med. Høgskolen på Vestlandet, med til sammen nesten 1500 årsverk, er den desidert største institusjonen, mens Høgskolen i Innlandet er nest størst. Av de vitenskapelige høgskolene i figuren, er Norges Handelshøyskole betydelig større enn Høgskolen i Molde, mens Norges idrettshøgskole bare er marginalt større.

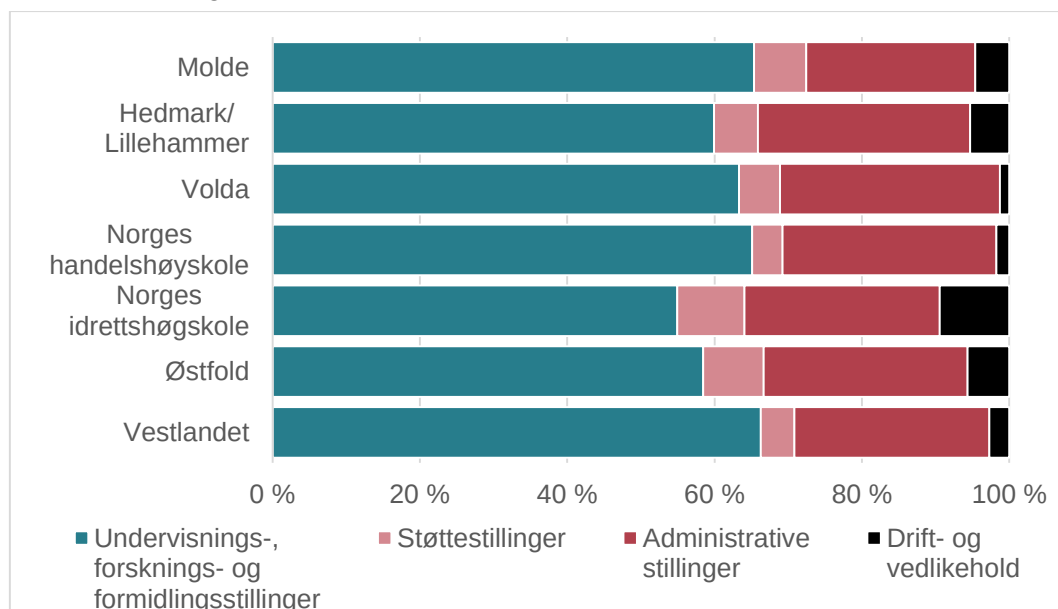
Figur 4.2 Sammensetning av personalet ved utvalgte læresteder i 2015 etter stillingskategori. Antall årsverk.

Kilde: DBH

Den prosentvis fordeling av de ulike stillingskategoriene viser at Høgskolen i Molde har en ganske lik sammensetning av personalet som de øvrige institusjonene. Høgskolen i Molde har en ganske høy andel av personalet i undervisnings-, forsknings- og formidlingsstillinger, og en noe mindre andel ansatte i administrative stillinger. Dette kan indikere en organisasjon med en effektiv administrasjon, men det kan også indikere en organisasjon med mindre administrativ kapasitet til eksempelvis søknadsarbeid og eksternt samarbeid nasjonalt og internasjonalt.

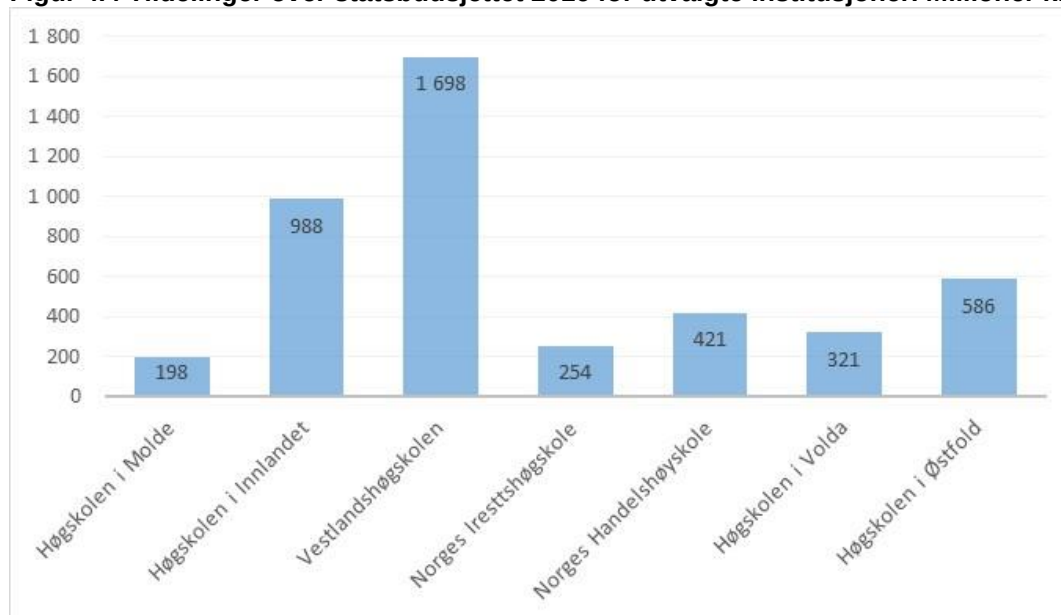
Figur 4.3 Sammensetning av personalet ved utvalgte læresteder i 2015 etter stillingskategori. Prosentfordeling av antall årsverk.

Kilde: DBH

Én mulig måte å vurdere en statlig institusjons størrelse på er ved å se på tildeling over statsbudsjettet, se figur 4.4. Her fremkommer et lignende bilde som de som er vist foran.

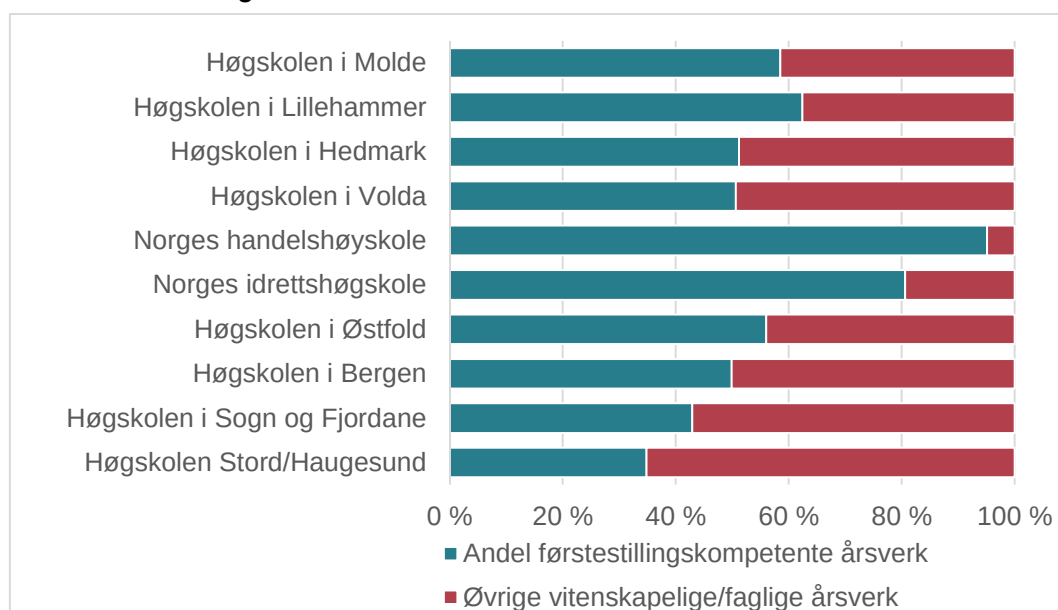
Figur 4.4 Tildelinger over statsbudsjettet 2016 for utvalgte institusjoner. Millioner kroner

Kilde: Orientering om forslag til Statsbudsjettet for universitet og høyskoler 2016.

4.3 Fagpersonalets kompetanse

Figur 4.5 Andelen ansatte med førstestillingskompetanse¹ og øvrige vitenskapelige/faglige årsverk² ved utvalgte læresteder i 2015. Prosent.

¹Førstestillingskompetente årsverk omfatter professor, dosent, førsteamanuensis, førstelektor, postdoktor og forskere med doktorgrad.

²Øvrig undervisnings-, forsknings- og formidlingsstilling omfatter universitets- og høyskolelektor, amanuensis, forskere uten doktorgrad og høyskolelærere.

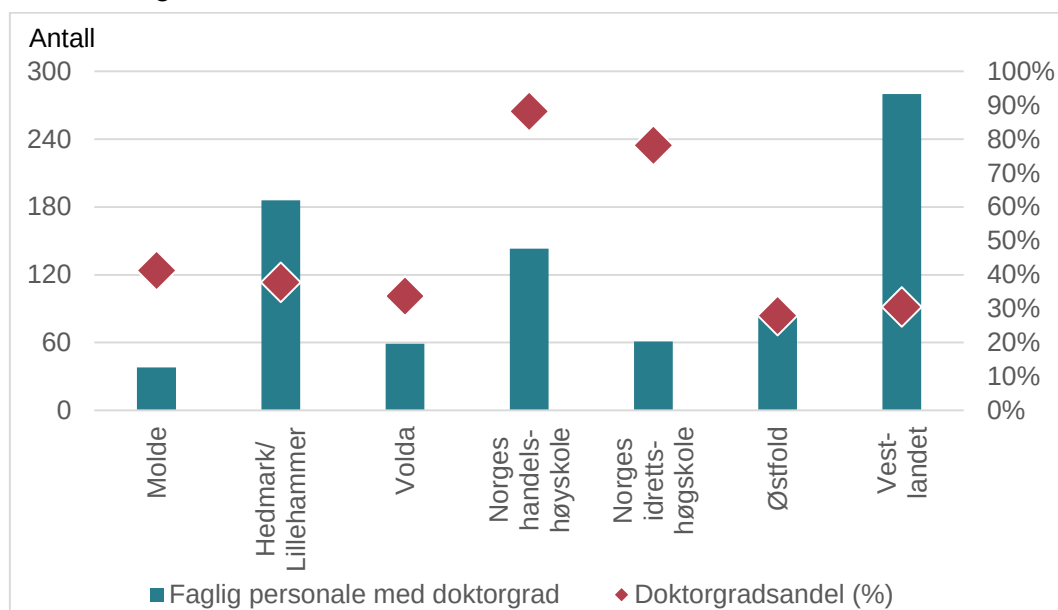
Kilde: NOKUT-portalen

Figur 4.5 viser andelen av det faglige personalet med førstestillingskompetanse. Her er det kun mulig å hente ut andelen førstestillingskompetente for læresteder som eksisterte i 2015 fra NOKUT-portalen, og vi har dermed ikke kunnet lage fremstillinger for institusjoner som fusjonerte i 2016 eller som planlegger å fusjonere.

Ved Høgskolen i Molde var nær 60 prosent av de faglig tilsatte førstestillingskompetente i 2015. Dette er høyere enn Høgskolen i Hedmark og Høgskolen i Volda, som begge hadde om lag 50 prosent av det faglige personalet med førstestillingskompetanse, og betydelig høyere enn Høgskolen i Stord/-Haugesund og Høgskolen i Sogn og Fjordane, som hadde under 50 prosent førstestillingskompetente. Imidlertid ligger Høgskolen i Molde betydelig lavere enn de to andre vitenskapelige høgskolene i utvalget; Norges Handelshøyskole med 95 prosent førstestillingskompetente og Norges idrettshøgskole med 80 prosent.

Figur 4.6 viser at sammenlignet med de andre statlige høgskolene så har Høgskolen i Molde den høyeste andelen faglig personale med doktorgrad. Som for andelen ansatte med førstekompetanse er de to andre vitenskapelige høgskolene også etter denne indikatoren, i en klasse for seg.

Figur 4.6 Antall personer i faglig stilling med doktorgrad, samt andel av det faglige personalet¹ med doktorgrad i 2015.

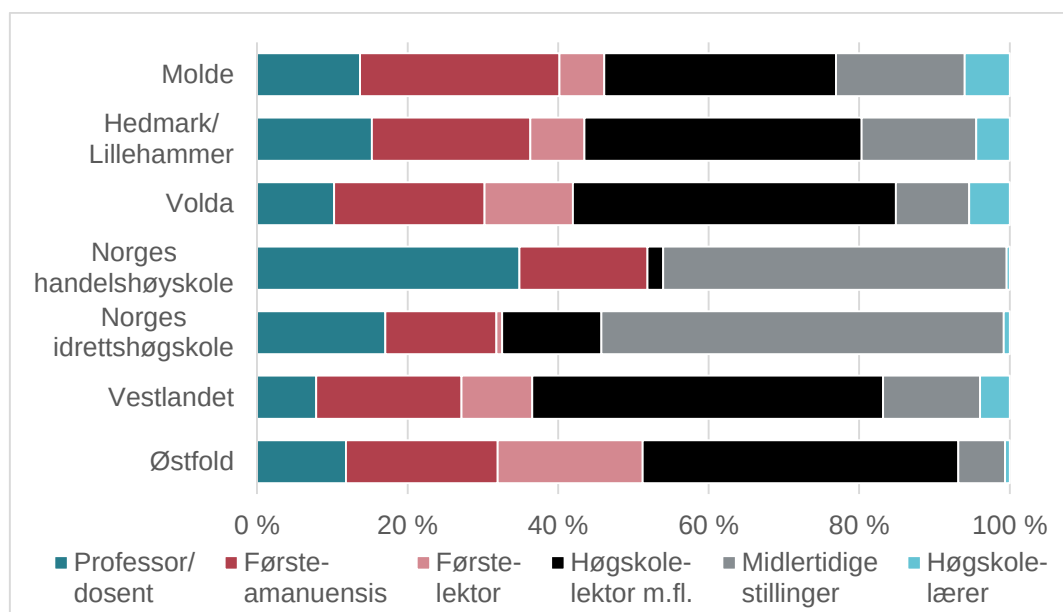

¹Eksklusive stipendiater og vit.ass.

Kilde: NIFU/Forskerpersonalregisteret

De to neste figurene viser hvordan fagpersonalet fordeler seg på de ulike stillingskategoriene ved de institusjonene vi her sammenligner med. Figur 4.7 viser andeler, mens figur 4.8 viser absolutte tall. Andelen ansatte med professorkompetanse er ganske lik det vi ser for Høgskolen i Innlandet og for Norges idrettshøgskole. Norges handelshøgskole har den absolutt høyeste andelen ansatte med professorkompetanse. Høgskolen i Molde har den høyeste andelen førsteamanuenser blant fagpersonalet. Også, i likhet med de andre statlige høgskolene (bortsett fra Høgskolen i Østfold), har Høgskolen i Molde en ganske høy andel høgskolelærere. Denne stillingskategorien finner vi nesten ikke igjen ved de to andre vitenskapelige høgskolene i utvalget (som er betinget av hvilke utdanninger disse institusjonene tilbyr).

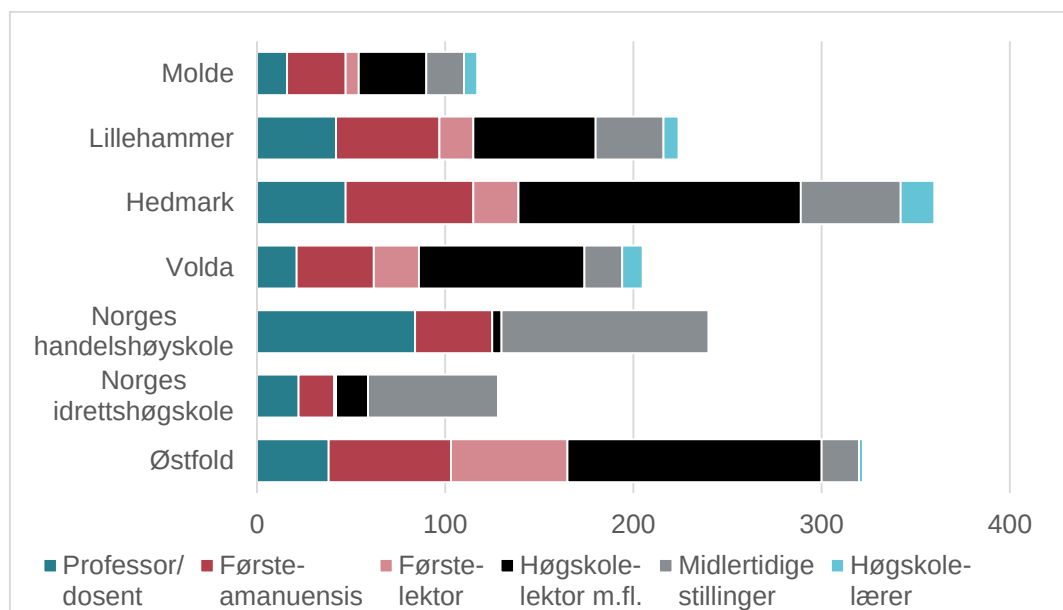
Figur 4.7 Fordeling av fagpersonalet¹ ved utvalgte læresteder i 2015 etter stillingskategori. Prosent.

¹Merk at denne figuren viser fordelingen av alle faglige stillinger ved institusjonene, og at måltallet er antall personer (head count), i motsetning til figur 2.2 som er basert på utførte årsverk.

Kilde: NIFU/Forskerpersonalregisteret

Figur 4.8 Fordeling av fagpersonalet¹ ved utvalgte læresteder i 2015 etter stillingskategori. Absolutte tall.

¹Merk at denne figuren viser fordelingen av alle faglige stillinger ved institusjonene, og at måltallet er antall personer (head count), i motsetning til figur 2.2 som er basert på utførte årsverk.

Kilde: NIFU/Forskerpersonalregisteret

4.4 FoU-virksomhet

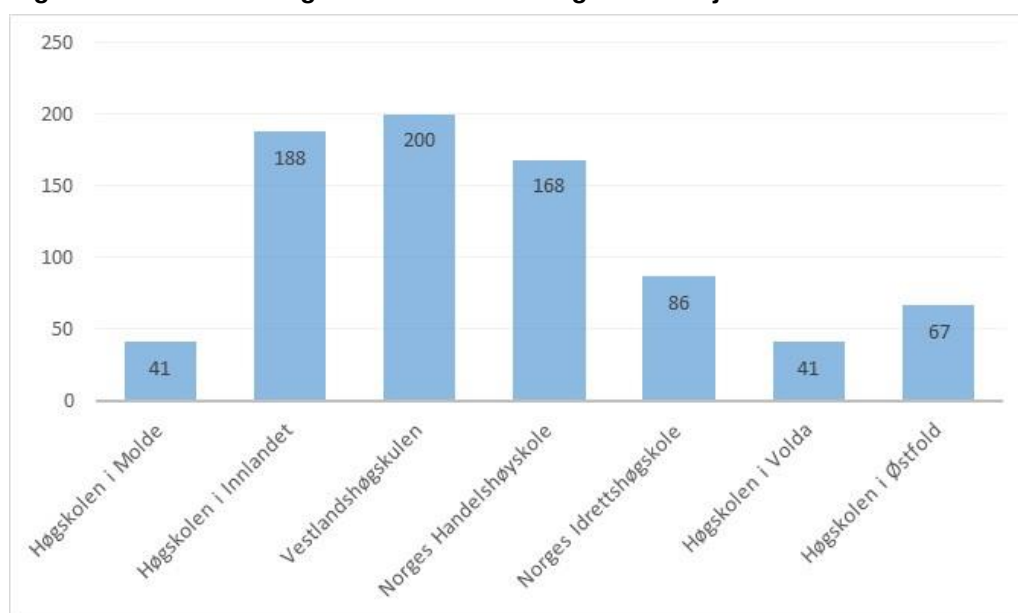
Vi har brukt flere indikatorer for å belyse omfang og innretning av FoU ved Høgskolen i Molde sammenlignet med de andre institusjonene; totale FoU-utgifter, eksterne forskningsinntekter, forskningsorientering og publisering. Tallene som er hentet fra FoU-statistikken, er basert på

institusjonenes egenrapportering.³ NIFU har ansvar for sammenstilling av den nasjonale FoU-statistikken og henter inn data til denne fra universitets- og høgskolesektoren. Tallene blir bl.a. brukt i stortingsmeldinger og i statsbudsjettet.

I figur 4.9 har vi vist omfanget av den samlede registrerte FoU-utgiftene i 2013 (nyere tall er ikke tilgjengelig). Høgskolen i Molde er her registrert med 41 millioner kroner, mot 188 for Høgskolen i Innlandet og 200 for Høgskolen på Vestlandet. Høgskolen i Volda har like store utgifter som Molde, mens Høgskolen i Østfold har noe mer aktivitet. Men sammenlikner vi dette med størrelsesfordelingen ut fra studenttall, er forskjellen mellom Høgskolen i Molde og de andre statlige høgskolene betydelig mindre. Høgskolen i Molde har altså relativt sett mer FoU-aktivitet enn de andre statlige høgskolene vi sammenlikner med.

Når vi sammenlikner med de vitenskapelige høgskolene, blir imidlertid bildet motsatt. Norges Idretts-høgskole har 86 millioner i FoU-utgifter, altså mer enn det dobbelte av Høgskolen i Molde, mens Norges Handelshøgskole har 168 millioner, det vil si fire ganger så mye.

Figur 4.9 Totale FoU-utgifter i 2013 ved utvalgte institusjoner. Millioner kroner.

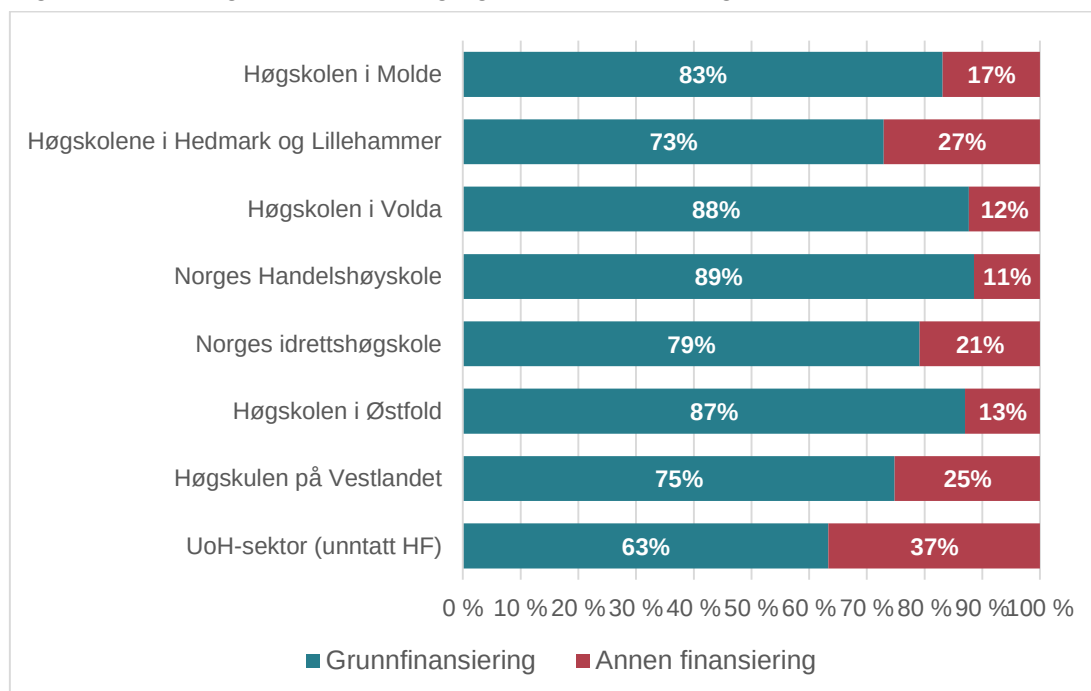

Kilde: NIFU/FoU-statistikk

Figur 4.10 viser at Høgskolen i Molde befinner seg ganske «midt på treet» hva gjelder andel grunnfinansiering og andel annen finansiering av FoU i 2013. Begge de fusjonerte høgskolene (Innlandet og Høgskolen på Vestlandet) har en lavere andel grunnfinansiering enn hva Høgskolen i Molde har. Høgskolen i Volda og Høgskolen i Østfold har en høyere andel grunnfinansiering. Dersom vi sammenligner med gjennomsnittet for hele UoH-sektoren ligger alle «våre» institusjoner langt høyere i andel grunnfinansiering av FoU, enn hva situasjonen for sektoren sett under ett, er.

³ I tillegg bygger utarbeidelsen av statistikken på registeropplysninger og regnskapsdata. Opplysninger fra Norges forskningsråd, fondsspesifikasjoner, årsrapporter, samt personal og regnskapsoversikter fra lærestedene sentralt, benyttes ved kontroll og gjennomgang av samtlige skjemaer. Disse opplysningene brukes også til å konstruere svar fra enheter som ikke returnerer spørreskjemaet. FoU-ressursenes fordeling på forskningsaktivitet, fagområde og formål blir sammenholdt med resultatene fra tidligere statistikkår. Det gjøres et omfattende arbeid med kvalitetssikring. Oppgavens kvalitet er likevel avhengig av det skjønn som utøves av personene som besvarer skjemaet, og av at disse kjenner til FoU-begrepet og enhetens FoU-virksomhet.

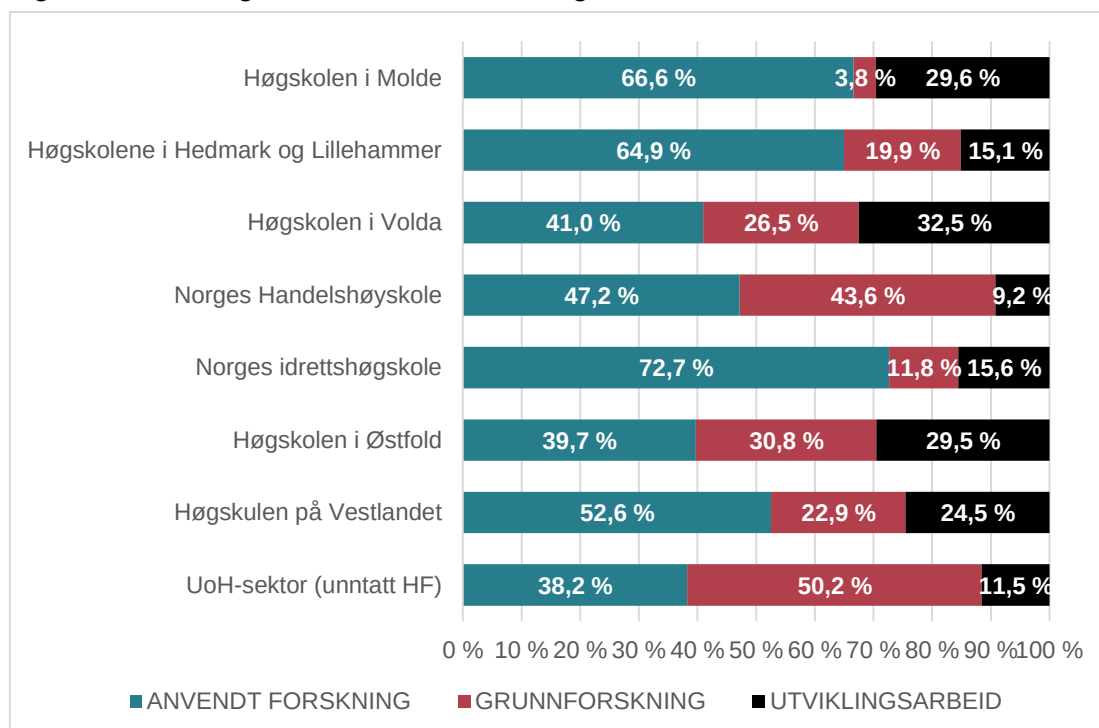
Figur 4.10 Andel grunnfinansiering og annen finansiering av FoU i 2013. Prosent.

Kilde: NIFU/FoU-statistikk

Figur 4.11 viser hvordan driftsutgiftene til FoU fordeler seg etter *forskningsart* i 2013. Høgskolen i Molde skiller seg ut ved at en langt lavere andel av driftsutgiftene til FoU er brukt på grunnforskning enn hva tilfellet er ved de andre institusjonene vi sammenligner med her. Sammenlignet med de andre institusjonene i utvalget bruker Høgskolen i Molde også en høy andel av driftsutgiftene på *anvendt* forskning. Det er kun Norges idrettshøgskole som bruker en høyere andel av midlene på dette.

Figur 4.11 Driftsutgifter til FoU etter forskningsart 2013. Prosent.

Kilde: NIFU/FoU-statistikk

En viktig indikator for kvalitet ved institusjonene som benyttes av departementet er evnen til å sikre eksternt finansiert forskning. Spesielt er det for tiden et sterkt fokus på EUs rammeprogrammer, regjeringen ønsker at norske, høyere utdanningsinstitusjoner skal øke sin deltagelse her. I tabell 4.1 har vi hentet frem data for to aktuelle indikatorer, nemlig finansiering fra Forskningsrådet og finansiering fra EUs rammeprogrammer. Siden det kan være en del variasjon fra år til år, har vi tatt med data for både 2014 og 2015.

Tabell 4.1 Tildelinger fra Forskningsrådet og fra EUs rammeprogrammer per faglige årsverk 2014-2015. 1000 kr.

	Forskningsrådet		EUs rammeprogrammer	
	2014	2015	2014	2015
Høgskolen i Molde	35,3	17,0	0,9	2,0
Norges Handelshøyskole	71,0	74,4	-0,2	7,5
Norges Idrettshøgskole	0,1	12,3	17,3	11,2
Høgskolen i Bergen	35,0	33,0	0,1	0,7
Høgskolen i Sogn og Fjordane	47,0	57,6	8,8	1,1
Høgskolen Stord/Haugesund	56,5	84,0	1,2	0,8
Høgskolen i Hedmark	46,3	45,5	9,5	4,7
Høgskolen i Lillehammer	34,8	44,9	2,1	1,9
Høgskolen i Volda	13,1	11,8	4,9	5,6
Høgskolen i Østfold	1,5	14,3	3,1	0,8

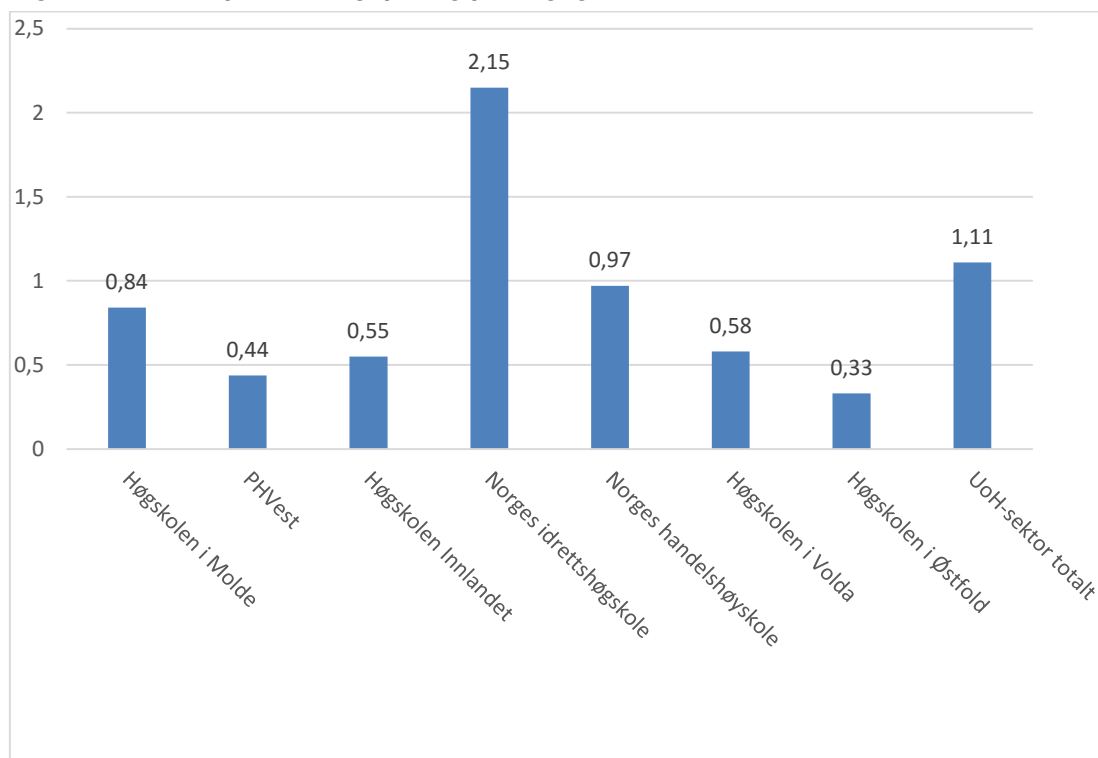
Kilde: Tilstandsrapport for høyere utdanning 2016.

Når Høgskolen i Molde sammenliknes med de øvrige institusjonene, kommer høgskolen relativt dårlig ut. Når det gjelder bevilgninger fra Forskningsrådet, har Norges Handelshøyskole over dobbelt så høye bevilgninger per faglige årsverk som det høgskolen har. På den annen siden ligger Norges Idrettshøgskole betydelig lavere enn Molde. Også sammenliknet med de statlige høgskolene, ligger Høgskolen i Molde relativt svakt. Høgskolene i Sogn og Fjordane og Stord/Haugesund, har begge dobbelt så mye som Høgskolen i Molde, og også høgskolene i Hedmark, Lillehammer og Bergen ligger over. Bare høgskolene i Volda og Østfold ligger lavere.

Et liknende bilde fremkommer gjennom tildelingene fra EUs rammeprogrammer. Her er det Norges Idrettshøgskole som har de høyeste bevilgningene, Norges Handelshøyskole ligger noe lavere, men også denne en god del høyere enn Høgskolen i Molde. Her må det imidlertid kommenteres at det er store variasjoner fra år til år. Gjennomgang av data tilbake til 2006 bekrefter at Høgskolen i Molde har oppnådd betydelig mindre EU-midler enn det de to andre vitenskapelige høgskolene har. Også sammenliknet med de øvrige statlige høgskolene, kommer Høgskolen i Molde relativt svakt ut i tildelingen av EU-midlene. Blant de statlige høgskolene er det høgskolene i Hedmark og Volda som ligger høyest, og det er bare høgskolene i Bergen og Stord/Haugesund som har lavere tildeling enn Høgskolen i Molde.

Høgskolen i Molde har en høy publiseringsaktivitet sammenliknet med de andre institusjonene – her er det kun de to andre vitenskapelige høgskolene som produserer flere publiseringspoeng per faglige årsverk. Høgskolen ligger heller ikke langt under nivået til Norges handelshøgskole. Norges idrettshøgskole er imidlertid i en liga for seg hva gjelder denne indikatoren, og denne institusjonen ligger også langt over gjennomsnittet for UoH-sektoren.

Figur 4.12 Antall publiseringspoeng per faglig årsverk i 2015

Kilde: DBH

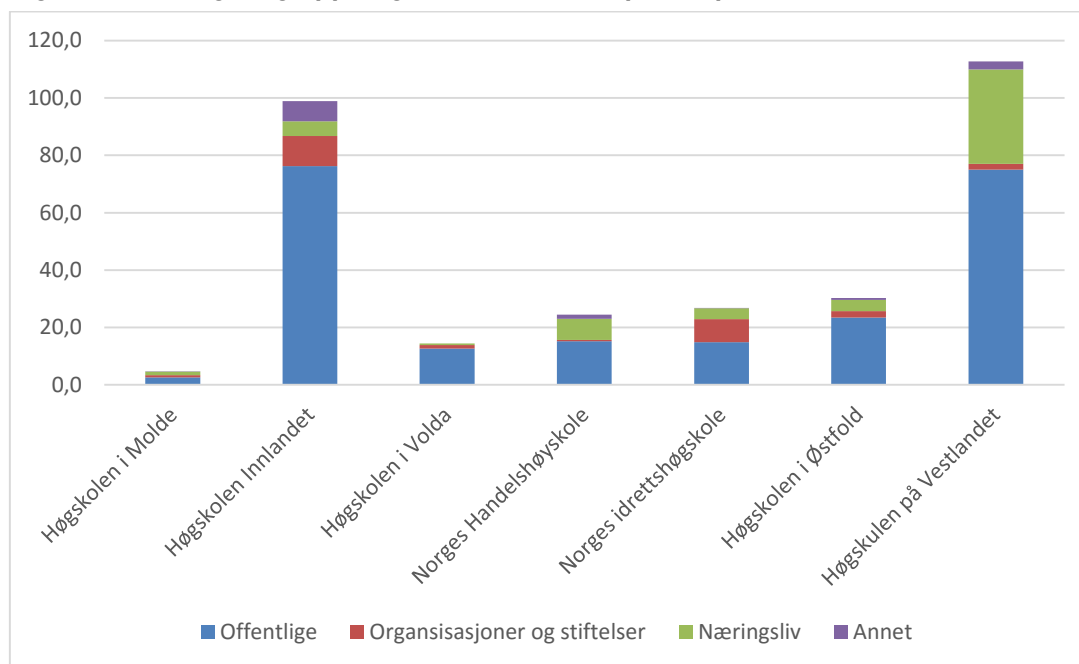
4.5 Samspill med samfunnslivet

Ett av kvalitetskriteriene listet i Strukturmeldingen (St.meld. 18 2015) er *samspill med samfunnslivet*, og en av indikatorene Regjeringen har anbefalt å bruke er *bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet*, BOA. BOA viser institusjonens samhandling med og relevans for aktører i samfunnet. Det er imidlertid viktig å presisere at dette er en smal indikator, som ikke fanger høgskolenes brede rolle fullstendig.⁴

Figur 4.13 viser tydelig at den bidrags- og oppdragsfinansierte aktiviteten ved Høgskolen i Molde er lav. De to fusjonerte høgskolene skiller seg klart ut med meget høy aktivitet sammenlignet med de andre institusjonene. De vitenskapelige høgskolene har ikke det samme regionale ansvaret eller den samme regionale rollen som de statlige høgskolene, og BOA-aktiviteten bærer sannsynligvis preg av dette. Høgskolen i Molde er imidlertid i en noe spesiell situasjon hva gjelder denne aktiviteten grunnet høgskolens tette tilknytning til Møreforskning. En stor del av BOA-midlene kanaliseres via Møreforskning. Det er viktig å være oppmerksom på at disse midlene ikke er inkludert i figuren, og at den reelle aktiviteten som egentlig kan tilskrives høgskolen dermed er høyere enn hva som kommer til syne her. Dette er nærmere omtalt i kapittel 5.

⁴ Se forøvrig Spilling et. al., 2014 om høgskolenes rolle i regional utvikling, innovasjon og kommersialisering.

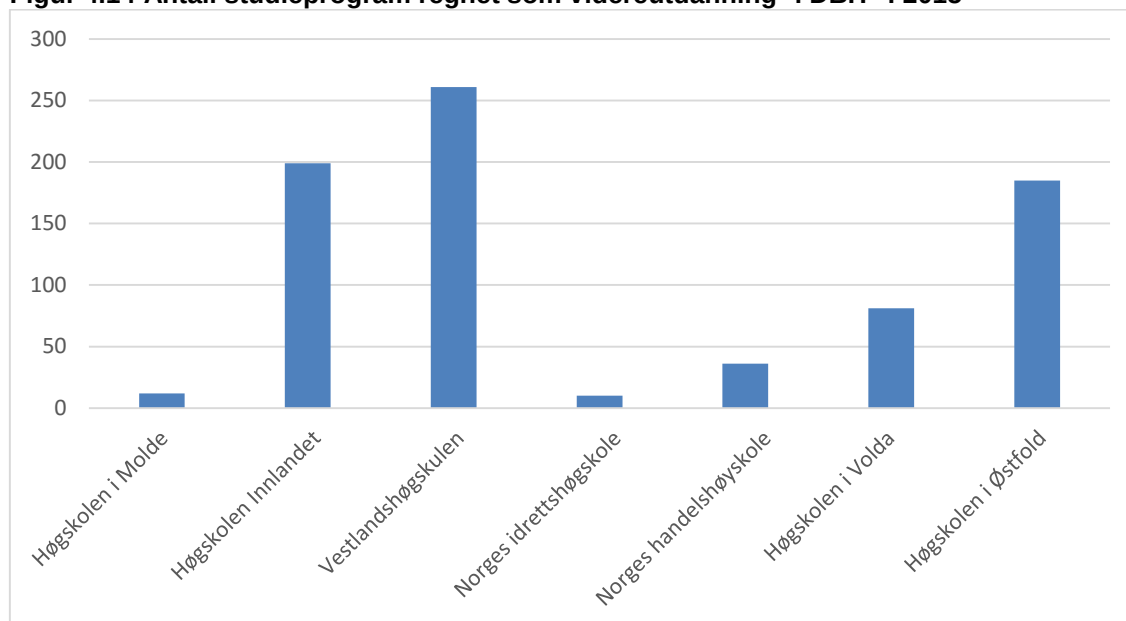
Figur 4.13 Bidrags- og oppdragsinntekter i 2015 (mill.kr.)

Kilde: DBH

Omfanget av etter- og videreutdanningstilbudet er også en indikator for institusjonens samspill med samfunnslivet. Fra DBH har vi hentet ut informasjon om studieprogram regnet som videreutdanning ved de ulike institusjonene som er med i vårt utvalg. Vi finner igjen mønsteret fra forrige figur også her. De vitenskapelige høgskolene har lite tilbud av videreutdanning, mens de statlige høgskolene et mer omfattende tilbud. I figuren er det altså *antall* studieprogram som er inkludert, og det faktum at Høgskolen i Molde er en liten høgskole reflekteres selvfølgelig i antall studieprogram – både videreutdanning og andre typer studieprogram. Når man tolker disse tallene, må man også ta hensyn til at de ulike institusjonskategoriene har noe ulike samfunnsmandat, og at en vitenskapelig høgskole ikke har det samme regionale ansvaret med å tilby utdanning og etter- og videreutdanning tilpasset de regionale behov, slik som høgskolene har det.

Figur 4.14 Antall studieprogram regnet som videreutdanning* i DBH. 2015**

* Inkludert i tallene er programmer hvor det **ikke kreves** fullført universitets/høgskoleutdanning for å få studierett og programmer hvor det **kreves** en fullført universitets/høgskoleutdanning for å få studierett.

Figuren viser antall studieprogram som regnes som videregående utdanning i DBH. DBH's definisjon av videreutdanning er: Med **videreutdanning menes ordinære studieprogrammer som gir ny formell kompetanse på universitets- og høgskolenivå. Dette er **spesielt tilrettelagte** enkeltemner eller videreutdanningsprogram på lavere eller høyere grads nivå. Videreutdanning er underlagt eksamens og vurderingsordninger og gir uttelling i form av studiepoeng innenfor eller utenfor gradssystemet. Det foretas egne opptak til videreutdanninger. Med **spesiell tilrettelegging** menes at tilbudet både med hensyn til målgruppe, faglig innhold og pedagogisk tilnærming har som intensjon å være videreutdanning tilpasset behov i samfunns- og arbeidsliv.

Kilde: DBH

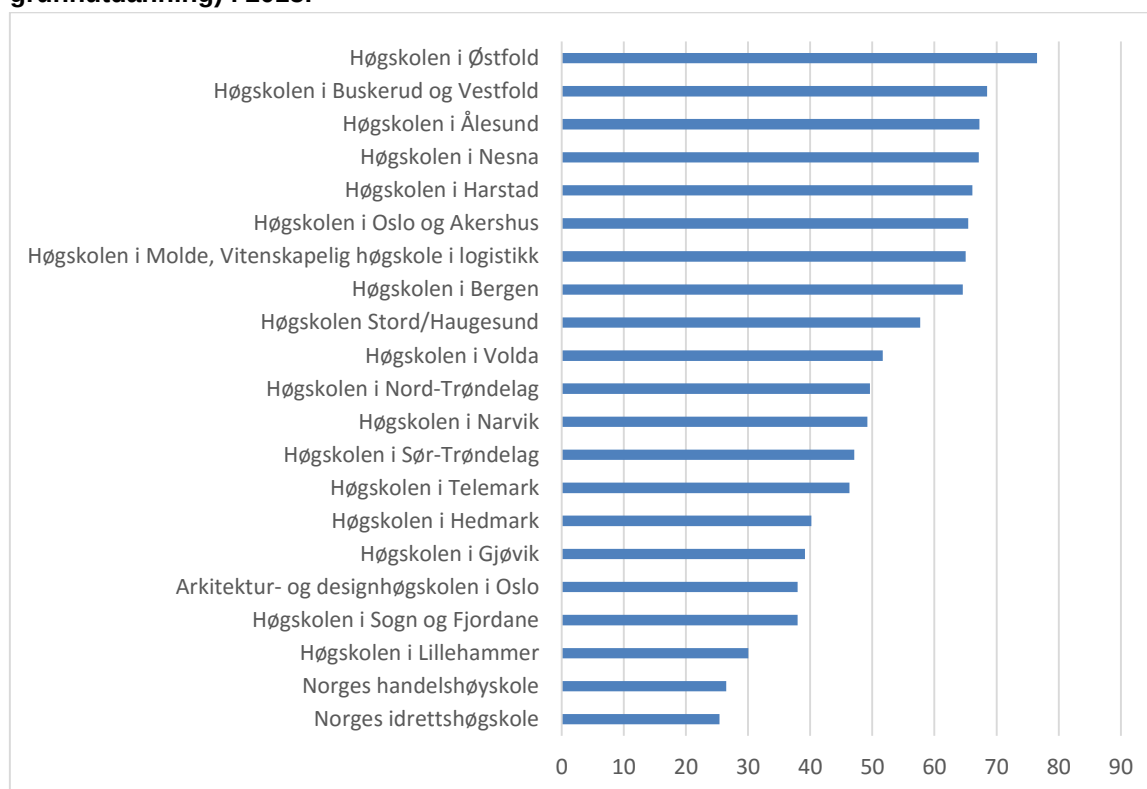
4.6 Studentrekruttering

Det kan være av interesse å se nærmere på i hvilken grad Høgskolen i Molde er et regionalt eller nasjonalt lærested. Her har vi gjort det ved å se på hvor stor andel av førsteprioritets søkere i NOM-opptaket som kommer fra hjemstedsfylke (eller fylker dersom høgskolen har campuser i to fylker, det gjelder HiBV og HiOA) – altså Møre og Romsdal for Høgskolen i Molde sin del. I figuren under er det sammenlignet med alle statlige høgskoler og statlige vitenskapelige høgskoler. Figuren viser at Høgskolen i Molde er blant de høgskolene som rekrutterer flest søkere fra sitt hjemstedsfylke. 65 prosent av søkerne til Høgskolen i Molde er fra Møre og Romsdal.

Høgskolen i Hedmark, Høgskolen i Sogn og Fjordane og Høgskolen i Lillehammer er blant de statlige høgskolene som har den laveste andelen førsteprioritetssøkere fra eget fylke. Som figuren viser så finner vi de to vitenskapelige høgskolene (Norges handelshøgskole og Norges idrettshøgskole) lengst ned på denne listen.

Figuren viser også at det er flere av de institusjonene vi har valgt å sammenligne med i dette kapittelet som har en andel førsteprioritetssøkere fra eget fylke på nivå med Høgskolen i Molde. Høgskolen i Østfold har en andel på nærmere 80 prosent førsteprioritetssøkere fra eget fylke.

Figur 4.15 Prosentandel av førsteprioritetssøkere fra hjemstedsfylke(r), NOM-opptak (opptak til grunnutdanning) i 2015.

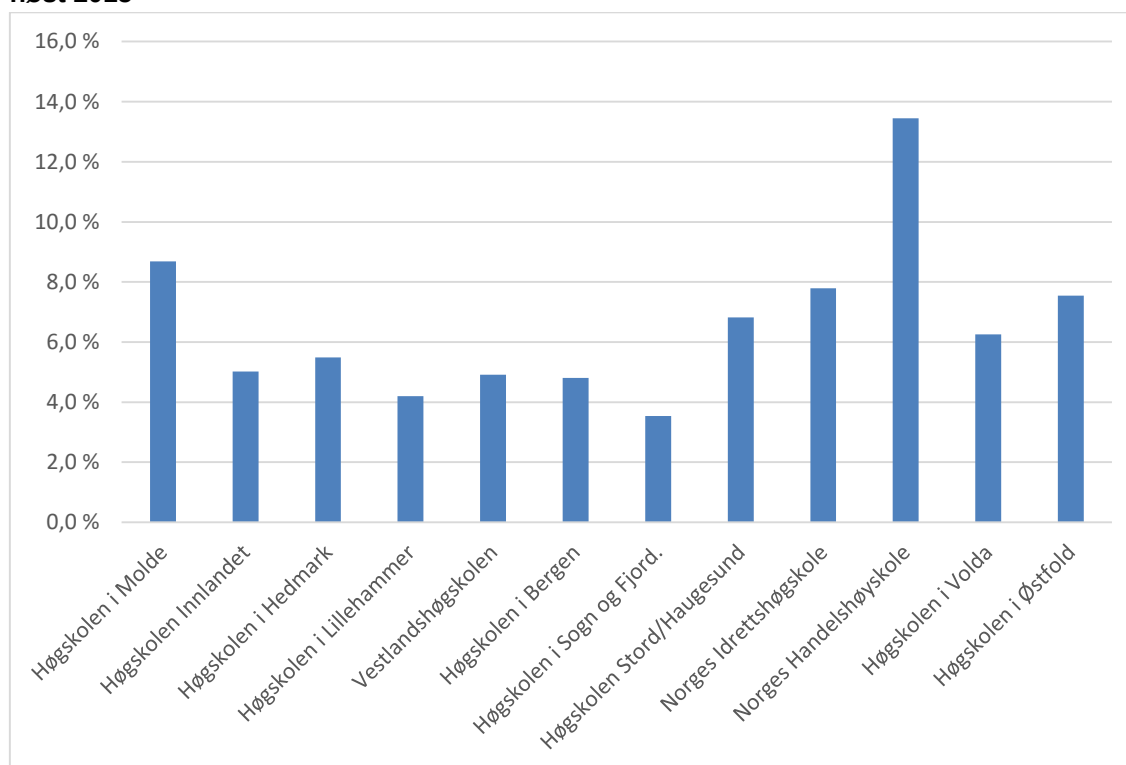
Kilde: DBH

4.7 Internasjonal orientering

Det er et ønske fra regjeringen om at norske universiteter og høyskoler deltar mer aktivt i det internasjonale kunnskapssamfunnet. For at norske institusjoner skal utvikle seg videre er dette også ansett som en nødvendighet. Det er ikke gitt hvilke indikatorer man skal vurdere internasjonal orientering etter, men Strukturmeldingen foreslår felles forskningsprosjekter og sampubliseringer, felles utdanningsprogrammer og studentutveksling. For å illustrere Høgskolen i Molde's internasjonale orientering sammenlignet med de øvrige institusjonene, har vi her valgt å bruke flere ulike indikatorer: andel utenlandske studenter, fremmedspråklig utdanningstilbud og internasjonalt samforfatterskap.

I figur 4.16 under sammenligner vi andel utenlandske studenter (av totalt antall studenter) ved de ulike institusjonene. Sammenlignet med de andre institusjonene har Høgskolen i Molde den høyeste andelen utenlandske studenter, om vi ser bort fra Norges handelshøgskole som har en andel utenlandske studenter på nærmere 14 prosent.

Figur 4.16 Andel utenlandske studenter* (av totalt antall studenter) ved utvalgte institusjoner, høst 2015

*Person med utenlandsk statsborgerskap som studerer ved en norsk institusjon.

Kilde: DBH

Tabell 4.2 viser andelen fremmedspråklige utdanningstilbud av det totale utdanningstilbudet ved utvalgte institusjoner. I 2015 kunne Høgskolen i Molde tilby 15 prosent av det totale utdanningstilbudet på et annet språk enn norsk. Norges handelshøyskole er i en særstilling hvor bortimot halvparten av det totale utdanningstilbudet tilbys på et annet språk enn norsk, mens Norges idrettshøgskole ikke tilbyr noe av sitt utdanningstilbud på andre språk enn norsk. Sammenlignet med de øvrige statlige høgskolene, har Høgskolen i Molde et langt bredere fremmedspråklig utdanningstilbud enn hva tilfellet er for disse. I 2015 kunne Høgskolen i Bergen kun tilby 2 prosent av sitt totale utdanningstilbud på et fremmed språk.

Tabell 4.2 Fremmedspråklige utdanningstilbud i 2015 ved institusjoner. Andel av det totale fagtilbudet. Prosent.

Institusjon	2015
Høgskolen i Molde	15,4
Norges Handelshøyskole	46,3
Norge Idrettshøgskole	0,0
Høgskolen i Bergen	2,0
Høgskolen i Sogn og Fjordane	6,1
Høgskolen Stord/Haugesund	9,5
Høgskolen i Hedmark	7,6
Høgskolen i Lillehammer	2,6
Høgskolen i Volda	4,4
Høgskolen i Østfold	5,9
Delsum statlige høgskoler	7,1

Kilde: Tilstandsrapporten for høyere utdanning 2016

Dersom vi så vurderer internasjonaliseringen ved Høgskolen i Molde i lys av andelen artikler skrevet i samarbeid med (minst) en forfatter fra et annet land, viser tabellen under både Norges handelshøgskole

og Norges idrettshøgskole har en høy andel artikler med internasjonalt samforfatterskap. Særlig publiserer Norges idrettshøgskole mye i samarbeid med forfattere fra andre nasjoner. Høgskolen i Bergen kommer ganske høyt opp på denne indikatoren, og har en høyere andel enn Høgskolen i Molde. Høgskolen i Molde og Høgskolen i Hedmark ligger på samme nivå i 2015. De ansatte ved Høgskolen i Volda publiserer svært lite i samarbeid med internasjonale forfattere.

Tabell 4.3 Andel artikler* med internasjonalt samforfatterskap i 2015 ved utvalgte institusjoner

Institusjon	Andel artikler med internasjonalt samforfatterskap
Høgskolen i Molde	38,3
Norges Handelshøyskole	49,4
Norges Idrettshøgskole	60,1
Høgskolen i Bergen	45,7
Høgskolen i Hedmark	38,7
Høgskolen i Lillehammer	19,2
Høgskolen i Sogn og Fjordane	35,5
Høgskolen i Volda	2,1
Høgskolen i Østfold	27,9
Høgskolen Stord/Haugesund	29,0

* Tabellen viser prosentandel periodikaartikler med minst en internasjonal forfatteradresse.

Kilde: NSD

4.8 Oppsummering

Denne gjennomgangen viser en høgskole som i utgangspunktet har vært en liten institusjon, mens den nå, i det nye landskapet, relativt sett blir enda mindre. For å vurdere institusjonsstørrelse har vi sett nærmere på antall studenter, antall årsverk og tildeling over Statsbudsjettet. Størrelse er imidlertid ikke nødvendigvis en god indikator på kvalitet i forskning og utdanning. Å skulle vurdere kvalitet i høyere utdanning og forskning er utfordrende. Bl.a. i NIFU-rapport 2/2016 fremheves det at kvalitet i høyere utdanning er et sammensatt fenomen som ikke favnes med enkle indikatorer, og at det i tillegg vil være spenninger og målkonflikter mellom de ulike kvalitetsdimensjonene (s. 6). I dette kapittelet har vi søkt å belyse kvalitet ved hjelp av indikatorer som ligger tett opp til kvalitetskriteriene som er listet i Strukturmeldingen. Disse indikatorene gir ikke et komplett bilde av kvaliteten i utdanning og forskning, men i vår sammenheng er det viktigere at den gir et bilde av de kriteriene høgskolen faktisk vil bli vurdert etter.

Høgskolen i Molde har en relativt høy andel faglig tilsatte med førstekompetanse, av de statlige høgskolene er det kun Høgskolen i Lillehammer som så vidt har en høyere andel. Høgskolen i Molde er imidlertid ikke nærheten av de to andre vitenskapelige høgskolene som er med i vårt utvalg. Ser man imidlertid kun på logistikkmiljøet, så er nok høgskolen mer på linje med Norges Handelshøgskole og Norges Idrettshøgskole.

Forskningsaktiviteten ved Høgskolen i Molde er stort sett finansiert gjennom grunnfinansiering – over 80 prosent. De to andre vitenskapelige høgskolene har også en høy andel grunnfinansiering av forskningsaktiviteten. De to fusjonerte institusjonene i utvalget, Høgskolen på Vestlandet og Høgskolen i Innlandet, har de laveste andelene grunnfinansiering i utvalget vårt. Imidlertid har høgskolen en høy publiseringsaktivitet, her er det kun Handelshøyskolen og Idrettshøgskolen som har en høyere produksjon av publiseringspoeng.

Samspill med samfunnet er ett av kvalitetskriteriene listet i Strukturmeldingen. Dette kriteriet kan belyses bl.a. ved å se på bidrags- og oppdragsinntekter for den enkelte institusjon. Alle institusjonene som vi har inkludert her, har lave bidrags- og oppdragsinntekter, bortsett fra de to fusjonerte institusjonene på Vestlandet og på Innlandet. Høgskolen i Molde har de aller laveste inntektene i dette

utvalget. En annen indikator for å vurdere en institusjons samspill med samfunnet er omfanget av etter- og videreutdanningstilbud. Gjennom DBH har vi kun hatt mulighet til å se på det som klassifiserer som videreutdanning. Høgskolen i Molde har, sammen med de to andre vitenskapelige høgskolene, det absolutt minst omfattende videreutdanningstilbudet. Høgskolen på Vestlandet og Høgskolen i Innlandet har et meget omfattende tilbud. Her er det dog viktig å ta hensyn til de ulike institusjonstypenes samfunnsmandat.

Regjeringen ønsker at kvaliteten i norsk forskning og utdanning skal være høy etter *internasjonal* standard. For å oppnå det må norske institusjoner delta mer aktivt i det internasjonale samspillet rundt forskning og utdanning. Høgskolen i Molde har en høy andel studenter med utenlandsk statsborgerskap, og her er det kun Norges Handelshøyskole som har en høyere andel. Høgskolen i Molde har også et ganske omfattende fremmedspråklig utdanningstilbud, også her er det – naturlig nok, Handelshøyskolen som har et enda mer omfattende utdanningstilbud på andre språk enn norsk. Når det derimot gjelder eksternt finansiert forskning, kommer høgskolen relativt svakt ut, både når det gjelder finansiering fra Norges Forskningsråd og særlig EU-finansiert forskning.

5 Fortsette som selvstendig institusjon

5.1 Innledning

Formålet med dette kapitlet er å vurdere hvilke muligheter som ligger i å fortsette som selvstendig institusjon. Dette innebærer at Høgskolen i Molde fortsetter innenfor de samme rammer som i dag – som vitenskapelig høgskole i logistikk og som statlig høgskole for de to andre avdelingene. Vi forutsetter videre at høgskolens rammer for bevilgninger og statsbudsjettet i årene fremover vil ligge omtrent på samme nivå som i dag. Det kan imidlertid komme endringer som følge av den resultatbaserte finanseringen der en rekke faktorer har betydning, blant annet produserte studiepoeng, uteksaminerte kandidater, vitenskapelig publisering og eksternt finansiert forskning har betydning.⁵

Det grunnleggende spørsmålet er i hvilken grad det å fortsette som selvstendig institusjon er et bærekraftig alternativ gitt de betydelige endringer vi nå ser i institusjonslandskapet i universitets- og høgskolesektoren, og gitt de nye akkrediteringskravene som gir andre rammebetingelser for institusjonene enn tidligere.

Det kan også være nyttig å reflektere over at den endrede institusjonsstrukturen kan skape en ny konkurransesituasjon. Denne konkurransen vil sannsynligvis i størst grad dreie seg om studentene, men den nye strukturen kan også påvirke hvor attraktivt det er å bli ansatt ved høgskolen, og vil dermed kunne få betydning for rekrutteringen av fagpersonale til høgskolen. På sikt kan dette få betydning for den faglige utviklingen.

I det følgende vil vi ta utgangspunkt i de nye akkrediteringskravene som stiller strengere krav til fagmiljøene og kandidatproduksjonen enn tidligere, og vi gjennomgår hvordan de tre avdelingene kommer ut i forhold til de nye kravene.

5.2 De nye akkrediteringskravene

Som kommentert i kapittel 1, ble forslag til nye krav for å oppnå akkreditering som universitet eller vitenskapelig høgskole og for akkreditering av doktorgrads- og mastergradsprogrammer, lagt frem i Strukturmeldingen i 2015 og i *Forskrift om endring i studiekvalitetsforskriften* i 2016, og er nå vedtatt. Institusjoner som ønsker å beholde sin nåværende institusjonsstatus og sine nåværende doktorgrads- og mastergradsprogrammer, må innfri de nye kravene innen utgangen av 2018. De nye kravene følger

⁵ Et justert system for resultatbasert finansiering av universitet og høgskoler ble presentert i forslag til statsbudsjett for 2017. Det justerte systemet er basert på følgende indikatorer: studiepoeng, studentutveksling, kandidater, doktorgrads-kandidater, inntekter fra EU, vitenskapelig publisering, inntekter fra Forskningsrådet og regionale forskningsfond, og BOA-inntekter, se Prop. 1 S Kunnskapsdepartementet s. 281.

nå opp av NOKUT som har *Forslag til ny forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning* (studietilsynsforskriften) ute på høring med frist 9. desember 2016.

Boks 5.1 Utdrag av Forskrift om endring i studiekvalitetsforskriften.

§ 3-2. Akkreditering av mastergradsstudier

- (1) Mastergradsstudiet skal være definert og avgrenset og ha tilstrekkelig faglig bredde.
- (2) Mastergradsstudiet skal ha et bredt og stabilt fagmiljø som består av tilstrekkelig antall ansatte med høy faglig kompetanse innfor utdanning, forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid innenfor studietilbudet. Fagmiljøet skal dekke fag og emner som studietilbudet består av. De ansatte i fagmiljøet skal ha relevant kompetanse.
- (3) Fagmiljøet skal kunne vise til dokumenterte resultater på høyt nivå og resultater fra samarbeid med andre fagmiljøer nasjonalt og internasjonalt.

§ 3-3. Akkreditering av doktorgradsstudier

- (1) Institusjonen skal tilby utdanning og forskning på området for doktorgradsstudiet som har en kvalitet og et omfang som sikrer at doktorgradsstudiet kan gjennomføres på høyt vitenskapelig nivå. Institusjonen skal ha bredde i studietilbudene på lavere og høyere gradsnivå innenfor området for doktorgradsstudiet.
- (2) Området for doktorgradsstudiet skal utgjøre en vitenskapelig helhet, og det skal være sammenheng mellom de enkelte delene studiet er sammensatt av.
- (3) Doktorgradsstudiet skal ha et fagmiljø med høy kompetanse innenfor utdanning og forskning. Fagmiljøet skal kunne vise til dokumenterte forskningsresultater, inkludert publisering, på høyt, internasjonalt nivå, og resultater fra samarbeid med andre fagmiljøer nasjonalt og internasjonalt.
- (4) Fagmiljøet skal ha dybde og bredde innenfor alle vesentlige deler av doktorgradsstudiet ...
- (5) Doktorgradsstudiet skal ha et fagmiljø som er stabilt og består av tilstrekkelig antall ansatte med professor- og førsteamanuensiskompetanse innenfor hele bredden av studietilbudet. ...
- (6) Institusjonen skal dokumentere at den har kapasitet og rekrutteringspotensial til å ta opp minst 15 stipendiater til doktorgradsstudiet i løpet av fem år etter oppstart. Institusjonen skal i tillegg sannsynliggjøre at den over tid kan opprettholde et doktorgradsmiljø med minst 15 stipendiater. ... Minst åtte av stipendiatene skal ha hovedarbeidsplass ved institusjonen.

§ 3-7. Akkreditering som vitenskapelig høyskole

- (1) Institusjonen skal ha en tydelig faglig profil og stabil utdanning, forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid av høy internasjonal kvalitet.
- (2) Institusjonen skal ha tilstrekkelig antall ansatte med høy faglig kompetanse innenfor utdanning, forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid innenfor fagområdet for institusjonsakkrediteringen.
- (4) En vesentlig del av institusjonens studietilbud, forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid skal være innenfor doktorgradsstudiets faglige område.
- (5) Institusjonen skal dokumentere at den i gjennomsnitt har uteksaminert minst fem doktorander på doktorgradsstudiet eller tilsvarende stipendiatprogram per år over en treårsperiode. Doktorgradsstudiet skal over en periode på fem år ha tatt opp i gjennomsnitt minst 15 stipendiater.
- (6) Institusjonen skal alene ha akkreditering for minst ett studietilbud på høyere gradsnivå innenfor doktorgradsstudiet eller tilsvarende stipendiatprogram faglig faglige område. Institusjonen skal ha uteksaminert kandidater på lavere og høyere grads nivå på alle studietilbud innenfor doktorgradsstudiets eller tilsvarende stipendiatprogram faglige område.
- (7) Institusjonen skal delta aktivt i nasjonale og internasjonale nettverk innenfor høyere utdanning, forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid. Institusjonen skal delta i nasjonale samarbeid om forskerutdanning ...

Kilde: <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2016-06-24-794?q=studiekvalitet>

I boks 5.1 er det gitt en oversikt over de nye bestemmelsene som er relevante for Høgskolen i Molde. Det sentrale elementet er kravet til fagmiljøet som skal ha en dybde, bredde og faglig nivå tilpasset de ulike studietilbudene. I forslaget til ny studietilsynsforskrift er kravene til fagmiljø konkretisert. Generelt for studieprogram på alle nivåer heter det at minst 50 prosent av årsverkene knyttet til studiet skal

utgjøres av ansatte i hovedstilling ved institusjonen, og det skal være ansatte med minst førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studiet. De mer spesifikke kravene til førstekompetanse og professorater, er som følger:

- Bachelor: minst 20 prosent ansatte med førstekompetanse
- Master: minst 40 prosent ansatte med førstekompetanse, og minst ti prosent med professor- eller dosentkompetanse
- PhD: alle tilknyttet studiet skal ha førstekompetanse, og minst 50 prosent av dem skal ha professorkompetanse.

Videre stilles det krav til tilstrekkelig antall ansatte med høy faglig kompetanse innenfor fagområdet for institusjonsakkrediteringen. I felles bestemmelser for institusjonsakkreditering heter det at institusjonen skal ha en relevant kompetanseprofil og at den samlede kompetansen skal være på nivå med sammenlignbare institusjoner i samme institusjonskategori. Videre skal institusjonen ha et jevnlig opptak av studenter og et tilfredsstillende antall kandidater som fullfører til normert tid.

Kravet om dokumenterte resultater over tid innebærer at alle studier på alle nivå tilknyttet doktorgradsprogrammet skal dokumentere høy internasjonal kvalitet. I forslag til ny studietilsynsforskrift er det ingen gitt definisjon av hva «høy internasjonal kvalitet» er, men i forskriften har NOKUT skissert en prosess som beskriver hvordan den søkende institusjonen skal fremstille seg for å vise at utdanning og FoU har høy internasjonal kvalitet. I den følgende gjennomgangen har vi knyttet dette til publisering og til internasjonalt forskningssamarbeid.

Et særlig viktig punkt å ha oppmerksomheten på i det følgende, er rekrutteringen til høgskolens to doktorgradsprogrammer. Doktorgradsprogrammet i Logistikk skal både imøtekomme kravet om at man til enhver tid har minst femten aktive doktorgradsavtaler, og at det årlig skal uteksamineres minst fem kandidater. Dette innebærer i praksis at man til enhver tid bør ha vesentlig flere enn 15 aktive avtaler, da andelen som faktisk fullfører doktorgraden normalt vil være maksimalt 80 prosent (Bruen Olsen og Kyvik, 2012). I tillegg kommer at gjennomføringstiden normalt ligger en del høyere enn normert tid, i gjennomsnitt ligger den på noe over fem år. Ved Høgskolen i Molde er erfaringene så langt at 75 prosent av kandidatene har fullført, og blant disse har gjennomsnittlig tid for gjennomføring vært fire år og åtte måneder.

Når det gjelder doktorgradstilbudet i helse- og sosialfag som Høgskolen i Molde har sammen med Høgskolen i Volda, er det tilstrekkelig å tilfredsstillende kravet om minimum 15 aktive avtaler, idet det ikke er noe minste krav til antall uteksaminerte kandidater per år. Men for begge studietilbudene vil det være viktig å understreke at rekruttering av nye stipendiater fordrer både finansiering og et stabilt og bredt rekrutteringsgrunnlag over tid.

I det følgende gjennomgår vi situasjonen ved Høgskolen i Molde ut fra disse kriteriene. Vi har valgt å ta gjennomgangen avdelingsvis, og siden Avdeling for logistikk i denne sammenheng er den viktigste for å opprettholde akkrediteringen som vitenskapelig høgskole, tar vi denne avdelingen først. Senere i kapitlet diskuterer vi høgskolen som helhet.

5.3 Avdeling for logistikk

5.3.1 Gradsgivende studietilbud og studenter

I tabell V2.1 i vedlegg 2 er det gitt en oversikt over det gjennomsnittlige antall studenter ved høgskolens tre avdelinger de siste fire årene. Som det fremgår av denne, er Avdeling for logistikk den minste av avdelingene målt på denne måten med rundt 550 studenter totalt per år, fordelt med rundt 350-380 på bachelor og rundt 180-190 på master. I tillegg har avdelingen noen få studenter på ikke gradsgivende tilbud. Det har vært en svak stigning i antall studenter frem til 2014, og så en relativt sterk tilbakegang i 2015. Tilbakegangen gjaldt bachelorstudiene, mens det var en svak vekst på masterstudiene.

Et mer detaljert bilde av utviklingen er gitt i tabellene 5.1-5.2 der det er gitt en oversikt over søkning, opptak og fullføring på bachelor- og mastertilbudene ved avdelingen. Som det fremgår av oversikten, har det vært en sterk tilbakegang i søkningen til bachelorstudiene. Dette skyldes dels avvikling av et bachelortilbud i internasjonal logistikk i Ålesund og at det ikke er tatt opp studenter til dette studiet fra 2014. Dels skyldes det en sterk tilbakegang i søkertallet til bachelor i petroleumslogistikk i Kristiansund i 2015, og som har fortsatt i 2016, noe som må sees i sammenheng med den generelle økonomiske utviklingen og tilbakegang i offshore-relatert virksomhet.

Tabell 5.1 Oversikt over bachelortilbud ved Avdeling for logistikk: Førsteprioritets kvalifiserte søkere, opptak og fullførte studieprogram.

Bachelor	2012	2013	2014	2015	2016	2016
<i>Førsteprioritets kvalifiserte søkere</i>						
Bachelor i internasjonal logistikk	18	35				
Bachelor i IT og logistikk	24					
Bachelor i logistikk og SCM	61	74	87	78	74	
Bachelor i petroleumslogistikk	117	160	128	57	21	
Sum førsteprioritets kvalifiserte søkere	220	269	215	135	95	
<i>Opptak studenter</i>						Møtt
Bachelor i internasjonal logistikk	32	32				
Bachelor i IT og logistikk	29	3				
Bachelor i logistikk og SCM	51	55	47	45		45
Bachelor i petroleumslogistikk	53	57	62	33		24
Sum opptak studenter	165	147	109	78		69
<i>Fullførte studieprogram</i>						
Bachelor i internasjonal logistikk	5	5	15	7		
Bachelor i IT og logistikk	8	7	12	11		
Bachelor i logistikk og SCM	29	29	27	29		
Bachelor i petroleumslogistikk	19	18	35	44		
Sum fullførte studieprogram	61	59	89	91		

Kilde: DBH. Data for 2016 er mottatt direkte fra Høgskolen i Molde.

Tabell 5.2 Oversikt over mastertilbud ved Avdeling logistikk: Førsteprioritets kvalifiserte søkere, opptak og fullførte studieprogram.

Master	2012	2013	2014	2015	2016	2016
Førsteprioritets kvalifiserte søkere						
Erfaringsbasert master i logistikk	14	11	20	8	17	
Master of Science in Logistics	101	110	110	79	94	
Master of Science in Engineering Logistics			19			
Master of Science in Petroleum Logistics				40	17	
Sum førsteprioritets kvalifiserte søkere	115	121	149	127	128	
Opptak studenter						<i>Møtt</i>
Erfaringsbasert master i logistikk	9	5	14	6		13
Master of Science in Logistics	61	51	58	55		46
Master of Science in Engineering Logistics			9			
Master of Science in Petroleum Logistics				14		10
Sum opptak studenter	70	56	81	75		69
Fullførte studieprogram						
Master of Science in Logistics	47	61	47	45		
Master of Science in Engineering Logistics						
Master of Science in Petroleum Logistics						
Sum fullførte studieprogram	47	63	49	51		

Kilde: DBH. Data for 2016 er mottatt fra Høgskolen i Molde.

Antall uteksaminerte bachelorkandidater har vært stigende de siste årene fra rundt 60 i 2012-13 til rundt 90 i 2014-15. Men dette tallet må forventes å falle fremover som følge av den betydelig reduserte søkningen og opptaket man nå opplever.

På masternivå ser det ut til å være en stabil situasjon med opptak av 70-80 studenter per år, og 50-60 fullførte studenter de siste årene.

Avdelingen har en høy andel av utenlandske studenter – i 2015 var andelen 25 prosent, som er langt høyere enn de andre avdelingene. Avdelingen er også den som i størst grad rekrutterer studenter fra resten av landet. Blant de norske søkerne til logistikk var 45 prosent fra Møre og Romsdal og 55 prosent fra resten av landet.

Avdelingen har tilbudt et PhD-program siden begynnelsen av 2000-tallet, de første disputasene ble gjennomført i 2006. Så langt har det blitt gjennomført 39 disputaser, hvorav 21 av utenlandske kandidater og 18 av norske. Det er for tiden 21 aktive avtaler, hvorav 7 med nordmenn, 6 med studenter fra Hviterussland, og de øvrige er spredd på et ulike land i Europa, Asia og Afrika.

De siste årene (2012-2015) har antall disputaser variert mellom tre og seks, og så langt i 2016 har fem disputaser blitt gjennomført. Det er videre forventet fem disputaser både i 2017 og 2018.

Ut fra dette kan det se ut til at avdelingen ligger på nivå med det som kreves ut fra de nye akkrediteringsreglene med minst 15 aktive avtaler til enhver tid og minst fem uteksaminerte kandidater i året. Men det er viktig å understreke at avdelingen ligger i grenseland for å tilfredsstille kravet – med en noe forsinket gjennomføring og eventuell manglende fullføring av noen av de avtalene som nå er aktive, vil man fort ligge under kravet om fem kandidater per år.

For å være sikker på å tilfredsstille akkrediteringskravene, vil det derfor være nødvendig med en økning i antall doktorgradsavtaler. Av dagens 21 aktive avtaler er det fem som er fra perioden 2007-2009, det vil si at de er fra sju til ni år gamle, og det kan reises spørsmål ved hvor realistisk det er at disse vil føre frem til disputas. De facto ligger man dermed kanskje så vidt over kravet om 15 aktive avtaler. Vi vil derfor anta at for å komme opp på et tilfredsstillende nivå med hensyn til antall disputaser i tiden

fremover, bør man en periode ha en betydelig opptrapping av inngåtte avtaler. Så langt i 2016 er det bare inngått to nye avtaler og det forventes to til, i 2015 ble det inngått to, mens det i 2014 ble inngått fire. Dette er altfor lave tall til å kunne gi minst fem disputaser per år i fremtiden.

5.3.2 Fagpersonale og forskningsaktivitet

I henhold til forskerpersonalregistret var det per oktober 2015 33 vitenskapelige stillinger ved avdelingen. Disse var fordelt på en dekan, ni professorer, ti førsteamanuenser, tre andre vitenskapelige stillinger samt ti stipendiater.

Fra høgskolen har vi fått opplysninger om det fast ansatt vitenskapelige personalet per september 2016 og prognose for 2021 (tabell 5.3). Alle data er i årsverk, og stipendiatstillinger er ikke inkludert.

Tabell 5.3 Ansatte i faste stillinger i 2016, og prognose for ansatte i 2021 ved Avdeling for økonomi og samfunnsvitenskap (årsverk).

	2016	2021
Professor	10,5	10,5
Førstestilling	12,4	13,4
Høgskolelektor	2,5	2,5
Høgskolelærer	0,0	0,0
Sum	25,4	26,4

Kilde: Høgskolen i Molde

Det er et relativt lite miljø ved avdelingen. Men som det fremgår, har avdelingen en meget høy andel av professorer og førstestillinger og ligger godt over kravene for å gi PhD- og mastertilbud. Miljøet har også en god publiseringsprofil. Med 1,51 publiseringspoeng per faglige årsverk skårer miljøet relativt høyt, og er godt over gjennomsnittet for de statlige vitenskapelige høgskolene (1,23), herunder ligger også miljøet betydelig høyere enn Norges handelshøyskole (NHH) som hadde 0,97. Logistikkmiljøet ligger også høyere enn NTNU (1,43) og Universitetet i Bergen (1,51), men lavere enn Universitetet i Oslo (1,73).⁶

En viktig side ved publisering er omfanget av internasjonalt samforfatterskap. For høgskolen samlet har den i perioden 2010-2015 ligget rundt 40 prosent. De første årene lå høgskolen omtrent på samme nivå som NHH, men andelen for NHH har de siste to årene steget til 48-49 prosent. De fleste universitetene ligger høyere enn Høgskolen i Molde på denne indikatoren, mens de fleste av de statlige høgskolene ligger lavere.⁷ For denne indikatoren har vi ikke separate data for de enkelte avdelinger ved høgskolen, men gitt at det er logistikkmiljøet som har den største publiseringsaktiviteten, vil vi anta at dette er rimelig representativt for avdelingen.

Når det gjelder den eksternt finansierte virksomheten, er denne, som det fremkommer i kapittel 4. relativt beskjeden for høgskolen. Dette kommer til uttrykk ved at den samlede bidrags- og oppdrags-finansierte aktiviteten (BOA) ved høgskolen er relativt liten sammenliknet med andre høgskoler. I tabell V5.6 (i vedlegg til dette kapitlet) er BOA i 2014 og 2015 fordelt på de tre avdelingen. Begge år lå den samlede aktiviteten på rundt fem millioner kroner, og den største andelen av denne aktiviteten foregikk ved Avdeling for logistikk, 3,5 mill. kroner i 2014, og 2,5 i 2015.

En oversikt utarbeidet ved høgskolen over aktive prosjekter i 2016 viser at logistikkmiljøet for tiden er involvert i 13-14 prosjekter, og disse har en samlet ekstern finansiering på ca. 13 millioner kroner.⁸ De fleste av disse prosjektene er relativt små – ni på 500' eller mindre, og fire på over en million. Det største prosjektet er på 6,1 millioner kroner. Fire av prosjektene er finansiert gjennom Forskningsrådet

⁶ Kilde: Tilstandsrapporten for høyere utdanning 2016 – tabell V4.4 s. 48.

⁷ Kilde: Tilstandsrapporten, tabell V5.1 s. 64.

⁸ Beløpet må ikke forveksles med årlig aktivitet, beløpet angir prosjektenes totale finansiering som skal fordeles over flere år.

sentralt, i tillegg er det to prosjekter finansiering gjennom Forskningsrådets VRI-program (Virkemidler for regional innovasjon og FoU).

En begrensning i denne prosjektporteføljen er mangel på finansiering av større prosjekter internasjonalt. Det er tre internasjonalt finansierte prosjekter, og alle er små - kr. 500' eller mindre. Det er internasjonalt samarbeid i fire av prosjektene, og i tre av disse inngår miljøet i brede internasjonale nettverk.⁹ En annen begrensning i prosjektporteføljen er at den for tiden kun gir grunnlag for finansiering av to doktorgradsstipendiater.

Det er grunn til å understreke at bildet av forskningsaktiviteten ved avdelingen modifiseres en del ved at høgskolen har et tett samspill med Møreforskning Molde AS, som inngår som én av tre avdelinger i Møreforskning. Flere av de ansatte ved høgskolen arbeider i bistilling ved Møreforskning Molde, og mange prosjekter gjennomføres i samarbeid. Forskningsaktiviteten i Møreforskning Molde er organisert i faggrupper som speiler de tre avdelingene ved høgskolen. Møreforskning har faggrupper i transportøkonomi og logistikk som samspiller med Avdeling for logistikk, og den samlede FoU-aktiviteten i disse to gruppene var på over ti millioner kroner både i 2014 og 2015, altså tre-fire ganger så mye som den BOA-aktiviteten som er registrert på avdelingen. Dette gjør at det samlede fagmiljøet ved høgskolen og Møreforskning kommer vesentlig bedre ut enn om man ser på Avdeling for logistikk isolert. Samarbeidet med Møreforskning påvirker imidlertid ikke høgskolens internasjonale profil. All forskningsaktivitet finansiert gjennom Møreforskning Molde er finansiert av regionale og nasjonale kilder.

5.3.3 Oppsummering logistikk

Avdeling for logistikk har så langt vært det mest fremtredende fagmiljøet høgskolen, og er grunnlaget for akkrediteringen som vitenskapelig høgskole. Faglig er dette et sterkt miljø med høy vitenskapelig produksjon og bred internasjonal orientering, både gjennom organiseringen av studietilbudene, omfanget av utenlandske studenter, og organisering av forskningsprosjekter i internasjonalt samarbeid. Samtidig er det en svakhet ved miljøet at omfanget av internasjonalt finansiert forskning er relativt begrenset, og spesielt mangler det internasjonal finansiering av større forskningsprosjekter.

Gitt utviklingen av det nye institusjonslandskapet slik dette er beskrevet i kapittel 4, er det grunn til å tro at avdelingen vil stå overfor en del fremtidige utfordringer ved at fagmiljøet er relativt lite og dermed sårbart. Det er derfor viktig å styrke fagmiljøet, bl.a. for å sikre ressurser til PhD-tilbudet slik at man imøtekommer de nye akkrediteringskravene. Et viktig punkt fremover vil være den nye konkurranse-situasjonen og hvilken betydning dette kan få for rekruttering til avdelingens studier. Vi ser nærmere på dette senere i kapitlet.

5.4 Avdeling for helse og sosialfag

5.4.1 Gradsgivende studietilbud og studenter

Målt ut fra studenttall er Avdeling for helse- og sosialfag den nest største avdelingen ved høgskolen med gjennomsnittlig antall studenter som har steget fra ca. 650 til ca. 770 i perioden 2012-2015, se tabell V2.1 i vedlegg 2. Avdelingen var i 2015 bare litt mindre enn Avdeling for økonomi og samfunnsvitenskap som hadde 790 studenter.

Det største volumet av studenter finner vi på bachelorstudiene der det i gjennomsnitt var rundt 430 studenter i 2014-2015, og avdelingen har flest bachelorstudenter av høgskolens avdelinger. Avdelingen har også ganske mange studenter i andre tilbud på lavere nivå, til sammen dreide dette seg om over 200 i 2015.

⁹ Inntrykket av manglende internasjonal finansiering av forskning kommer også til uttrykk i Tilstandsrapportens oversikt over tildelinger fra EUs rammeprogrammer for årene 2006-2015 (tabell V4.7 s. 51). Det var en liten topp i 2012, men ellers er tallene små.

Når det gjelder tilbud på høyere nivå inklusive master, har avdelingen kun ett fullt mastertilbud med opptak annethvert år, og på dette tilbudet har det vært rundt 20 studenter de siste årene. I tillegg har imidlertid avdelingen et relativt omfattende videreutdanningstilbud på høyere nivå, også disse har opptak annethvert år, og antall studenter til sammen har ligget på 80-100 de siste årene.

Et mer detaljert bilde av situasjonen på bachelor-nivå er gitt i tabell 5.4. Det har vært en jevn student-søking i perioden 2012-2016, men antall søkere har fått et kraftig oppsving i 2016 grunnet igangsetting av to nye deltidstilbud i sykepleie og vernepleie.

Tabell 5.4 Oversikt over bachelor-tilbud ved Avdeling for helse og sosialfag: Førsteprioritets kvalifiserte søkere, opptak og fullførte studieprogram.

Bachelor	2012	2013	2014	2015	2016	2016
Førsteprioritets kvalifiserte søkere						
Bachelor i sykepleie	93	110	129	160	231	
Bachelor i sykepleie, deltid Sunndalsøra					114	
Bachelor i vernepleie	44	57	55	60	108	
Bachelor i vernepleie, deltid	59				113	
Sum førsteprioritets kvalifiserte søkere	196	167	184	220	566	
Opptak studenter						Møtt
Bachelor i sykepleie	112	106	118	118		122
Bachelor i sykepleie, deltid Sunndalsøra						48
Bachelor i vernepleie	31	40	36	42		43
Bachelor i vernepleie, deltid	56		1			55
Sum opptak studenter	199	146	155	160		268
Fullførte studieprogram						
Bachelor i sykepleie	42	66	62	85		
Bachelor i sykepleie (deltid over 4 år)	13					
Bachelor i vernepleie	29	32	27	27		
Bachelor i vernepleie, deltid	42	1				
Sum fullførte studieprogram	126	99	89	112		

Kilde: DBH. Tall for 2016: Høgskolen i Molde.

Tabell 5.5 Oversikt over videreutdanningstilbud på høyere nivå/master 1. år ved Avdeling for helse og sosialfag: Førsteprioritets kvalifiserte søkere, opptak og fullførte studieprogram.

	2012	2013	2014	2015	2016	2016
Førsteprioritets kvalifiserte søkere						
Videreutdanning i miljøarbeid og tverrprofesjonalitet	0	0	37	0	22	
Videreutdanning i omsorg ved alvorlig sykdom og død	30	0	29	0	0	
Videreutdanning i psykisk helsearbeid	81	0	89	0	89	
Videreutdanning i aldring og eldreomsorg	20	0	17	0	0	
Videreutdanning i psykososialt arbeid med barn og unge	39	0	22	0	47	
Videreutdanning i avansert klinisk sykepleie - Demensomsorg					16	
Videreutdanning i avansert klinisk sykepleie - Omsorg ved komplekse sykdomstilstander					20	
Videreutdanning i avansert klinisk sykepleie - Palliativ omsorg					19	
Sum førsteprioritets kvalifiserte søkere	150	0	177	0	213	
Opptak						
Videreutdanning i miljøarbeid og tverrprofesjonalitet	0	0	21	0		Møtt 10
Videreutdanning i omsorg ved alvorlig sykdom og død	18	0	16	0		0
Videreutdanning i psykisk helsearbeid	51	0	60	0		56
Videreutdanning i aldring og eldreomsorg	17	0	11	0		0
Videreutdanning i psykososialt arbeid med barn og unge	21	0	13	1		26
Videreutdanning i avansert klinisk sykepleie - Demensomsorg						11
Videreutdanning i avansert klinisk sykepleie - Omsorg ved komplekse sykdomstilstander						15
Videreutdanning i avansert klinisk sykepleie - Palliativ omsorg						11
Sum opptak	90	0	110	1		129
Fullførte studieprogram						
Videreutdanning i miljøarbeid og tverrprofesjonalitet	0	0	0	0		
Videreutdanning i omsorg ved alvorlig sykdom og død	17	0	16	0		
Videreutdanning i psykisk helsearbeid	48	1	43	2		
Videreutdanning i aldring og eldreomsorg	16		15			
Videreutdanning i psykososialt arbeid med barn og unge	15	0	17	0		
Sum fullførte studieprogram	96	1	91	2		

Kilde: DBH

Tabell 5.6 Oversikt over mastertilbud ved Avdeling for helse og sosialfag: Førsteprioritets kvalifiserte søkere, opptak og fullførte studieprogram.

	2012	2013	2014	2015	2016	2016
Master i helse- og sosialfag - Kliniske hjelperelasjoner overfor sårbare grupper						
Førsteprioritets kvalifiserte søkere	43		35		32	
Opptak studenter	18		22			18 (møtt)
Fullførte studieprogram	10		6	2		

Kilde: DBH. Tall for 2016: Høgskolen i Molde.

Som omtalt foran, har avdelingen et omfattende tilbud på høyere nivå. Disse er alle knyttet til Master i helse- og sosialfag – kliniske hjelperelasjoner overfor sårbare grupper. Tilbudet er organisert i to deler, del I gjelder alle videreutdanningstilbudene i tabell 5.5, mens del II er andre året med en del obligatoriske emner som i hovedsak er en fordypning og videreføring av emner gitt i første år samt masteroppgaven (tabell 5.6). Hovedtyngden av studentene er på del I, der det i år har møtt til sammen 129 studenter på de seks tilbudene som har blitt startet opp. På del II møtte det i år 18 studenter.

Innslaget av utenlandske studenter er nokså begrenset ved avdelingen, det har ligget på rundt fire prosent med en svakt økende tendens. Hovedtyngden av studentene kommer fra Møre og Romsdal, blant søkerne til studiet var andelen fra fylket på hele 86 prosent. Denne avdelingen betjener dermed først og fremst et lokalt/regionalt studentmarked.

Avdelingen tilbyr også et doktorgradstilbud i helse og sosialfag rettet mot profesjonsutøvelse mellom fag, bruker og forvaltning. Dette er en fellesgrad som tilbys i samarbeid med Høgskolen i Volda, og arbeidsoppgavene er fordelt nokså likt mellom de to høgskolene. Det er et relativt nytt tilbud som oppnådde akkreditering i 2014 og ble igangsatt fra 2015. De første avtalene ble inngått i 2015, og en rekke nye avtaler har blitt inngått eller i ferd med å bli inngått i løpet av 2016. Innen utgangen av året vil man ha til sammen 15 avtaler, fordelt med ti på Molde og fem på Volda. Av de ti avtalene i Molde er ni internt finansiert og en er eksternt finansiert. Man er altså allerede i ferd med å nå kravet om minst 15 avtaler.

Siden de første avtalene ble inngått i 2015 og er basert på fire års gjennomføringstid, vil man ikke få disputaser før tidligst i 2019. En disputas forventes imidlertid allerede i løpet av inneværende år eller i løpet av våren 2017 etter at en person har flyttet over fra et doktorgradsprogram ved en annen institusjon.

5.4.2 Fagpersonale og forskningsaktivitet

I henhold til forskerpersonalregistret (se tabell V5.4 i vedlegg til dette kapitlet) var det per oktober 2015 i alt 58 faglige stillinger ved avdelingen, noe som gjør den til høgskolens største avdeling målt i antall stillinger. Disse fordelte seg med fire professorer, 14 førstestillinger og 31 høgskolelektorer og høgskolelærere. Det er også sju stipendiater ved avdelingen. I tillegg kommer stillingen som dekan.

Fra høgskolen har vi fått opplysninger om det fast ansatt vitenskapelige personalet per september 2016 og prognose for 2021, se tabell 5.7. Alle data er i årsverk, og stipendiatstillinger er ikke inkludert.

Tabell 5.7 Ansatte i faste stillinger i 2016, og prognose for ansatte i 2021 ved Avdeling for helse og sosialfag (årsverk).

	2016	2021
Professor	4,0	4,5
Førstestilling	17,3	22,1
Høgskolelektor	25,5	23,0
Høgskolelærer	4,4	0,0
Sum	51,2	49,6

Kilde: Høgskolen i Molde

Som det fremgår, er det bare fire professorater ved avdelingen, og antall personer i professorat eller førstestilling utgjør til sammen 42 prosent, og er den laveste andelen blant høgskolens avdelinger. Andelen førstestillinger har imidlertid vært økende de siste årene, og forventes å øke ytterligere i årene fremover. Blant annet har man nå en utlysning av en og en halv professorstilling, og i henhold til prognosen for 2021 forventer man at antall professor- og førstestillinger da vil utgjøre henholdsvis 4,5 og 22,1 årsverk. Dersom dette skjer, vil professorer og førstestillinger utgjøre 54 prosent av de faste vitenskapelige stillingene i 2021.

Et viktig spørsmål som høgskolen har fokus på, er om fagmiljøet tilfredsstiller de nye akkrediteringskravene. På masternivå synes det ikke å være noe problem, siden kravet der er at av dem som er tilknyttet studiet, skal 40 prosent ha førstekompetanse, og ti prosent skal være professorer. Derimot kan kompetansenivået være et problem når det gjelder doktorgradstilbudet, der kravet er at alle tilknyttet studiet skal ha førstekompetanse, og minst halvparten av dem skal ha professorkompetanse. Som nevnt foran utlyser nå høgskolen nye professorater, og dette er trolig tilstrekkelig, forutsatt at også

Høgskolen i Volda sikrer et liknende antall professorater. Dette er imidlertid et sentralt oppfølgingspunkt for å sikre fortsatt akkreditering fra 2018.

Når det gjelder publisering, hadde avdelingen 0,41 publiseringspoeng per faglig årsverk i 2015, mot 0,84 for høgskolen som helhet. Dette må sees i lys av at avdelingen har relativt få førstestillinger, og en slik sammenlikning kan derfor virke urimelig. Av samme grunn kan det være urimelig å sammenlikne publiseringen ved avdelingen med øvrige statlig høgskoler, men det kan likevel være interessant å konstatere at avdelingen bare ligger litt under gjennomsnittet for disse (0,54), og at avdelingen ligger høyere enn et par av de statlige høgskolene.¹⁰ Her ville det for øvrig være mest interessant å sammenlikne avdelingens publisering med tilsvarende avdelinger ved andre universitet og høgskoler, men slike data har vi ikke hatt mulighet til å fremskaffe.

Avdelingens forskningsaktivitet har så langt vært relativt begrenset, noe som kommer til uttrykk både gjennom lite eksternt finansiert forskning og lav publiseringsaktivitet. Dette må også sees i lys av at avdelingen har relativt få førstestillinger. Når det gjelder eksternt finansiert forskning, har avdeling minst slik aktivitet blant høgskolens avdelinger. I oversikten over bidrags- og oppdragsfinansierte aktiviteter (BOA, tabell V5.6) er avdelingen registrert med 1,4 millioner kroner i 2014, og vel 700.000 kroner i 2015. I følge en oversikt vi har fått tilgang til over pågående eksternt finansierte prosjekter, var avdelingen involvert i sju prosjekter, men dette dreier seg i hovedsak om relativt små prosjekter. Denne situasjonen er imidlertid i rask endring.

Som en følge av akkrediteringen av avdelingens PhD-program, har det vært en viktig oppgave for avdelingen å bygge opp forskningsaktiviteten og inngå i nasjonale og internasjonale nettverk rundt dette. I forkant av etableringen av doktorgradsprogrammet ble det inngått flere avtaler med utenlandske institusjoner om forskningssamarbeid og kandidatutveksling. Høsten 2016 ble det også inngått to nye samarbeidsavtaler med utenlandske institusjoner.

Når det gjelder forskningsaktiviteten, har NOKUT anbefalt at det etableres forskningsgrupper i samarbeid mellom de to miljøene i Molde og Volda, og dette er blant annet fulgt opp i etablering av forskningsgruppen «Tverrprofesjonelt samarbeid i praksis og utdanning (TTP)» i samarbeid mellom de to miljøene. Deltakere i gruppen har blant annet vært med i et skriveseminar med en professor fra Bournemouth University, og man har arbeidet aktivt med søknader både til Forskningsrådet og EU. Så langt har dette resultert i ett prosjekt på ti millioner kroner innvilget av Forskningsrådet, og i Horizon 2020 har man fått innvilget et prosjekt som involverer flere forskere og potensielle PhD-kandidater.¹¹ Fagmiljøet arbeider også med andre søknader i samarbeid med internasjonale nettverk, og ser således ut til å være inne i en god utvikling.

5.4.3 Oppsummering helse- og sosialfag

Avdelingen synes, så langt vi har klart å få frem relevante opplysninger, å være inne i en gunstig utvikling. På undervisningssiden er den mest sentrale utfordringen knyttet til å bygge opp doktorgradstilbudet i samarbeid med Høgskolen i Volda, og sikre rekrutteringen til dette slik at man har det tilstrekkelige antall avtaler. Man synes å være på god vei til å innfri dette. Når det gjelder den øvrige undervisningsporteføljen, er avdelingen, som vi har omtalt tidligere, preget av at tyngden av tilbud er på bachelornivå. Avdelingen har også et omfattende tilbud på høyere grads nivå knyttet til den to-delte masteren, hovedtyngden av studentene gjennomfører del I, mens det er færre studenter som gjennomfører hele masteren.

På forskningssiden har avdelingen utfordringer med at man tradisjonelt har hatt lite forskningsaktivitet og lav publisering, og det internasjonale forskningssamarbeidet har så langt vært relativt begrenset. Det arbeides nå målrettet for å forbedre denne situasjonen, og miljøet ser ut til å være i en god utvikling. I denne sammenheng er det strategiske samarbeidet med Høgskolen i Volda av stor betydning.

¹⁰ Tallene er hentet fra Tilstandsrapporten for høyere utdanning 2016, tabell V4.4 s. 48.

¹¹ MCA-RICE 734536 Horizon 2020, Improving collaborative working between correctional and mental health services.

5.5 Avdeling for økonomi og samfunnsvitenskap

5.5.1 Gradsgivende studietilbud og studenter

Avdeling for økonomi og samfunnsvitenskap er høgskolens største avdeling målt i antall studenter. I perioden fra 2012 har avdelingen hele tiden hatt over 700 studenter i gjennomsnitt, og nådde sitt høyeste nivå i 2015 med 790 studenter (se tabell V2.1 i vedlegg 2). En meget stor andel av disse studentene er på lavere grads nivå, enten på bachelor som er den største gruppen med rundt 370-380 studenter, eller på årsstudier der antall studenter passerte 300 i 2015. Det innebærer at en forholdsvis liten andel er tilknyttet masterstudier, dette dreier seg om rundt 70 til 90 i perioden, høyest i 2015. Så langt disse tallene indikerer, har studenttallet vært relativt stabilt i perioden.

Et mer detaljert bilde av studentsituasjonen ved avdelingen har vi i de to neste tabellene, der det er gitt en oversikt over søkere, opptak og gjennomførte studieprogram for henholdsvis bachelor- og master studier. Merk at oversikten ikke inkluderer årsstudier.

Oversikten over bachelortilbudene viser at det tidligere har vært tilbudt nokså mange forskjellige tilbud, men at man nå har avgrenset seg til færre tilbud. Totalt sett synes antall studenter å ligge på et relativt stabilt nivå med rundt hundre uteksaminerte per år.

Tabell 5.8 Oversikt over bachelor-tilbud ved Avdeling for økonomi og samfunnsvitenskap: Førsteprioritets kvalifiserte søkere, opptak og fullførte studieprogram.

Bachelor	2012	2013	2014	2015	2016	2016
<i>Førsteprioritets kvalifiserte søkere</i>					Søkere	
Bachelor i jus og administrasjon	26	29	33	43	48	
Bachelor i regnskap og revisjon	15	20	15	21	27	
Bachelor i Sport Management (idrettsledelse)	51	65	56	56	33	
Bachelor i økonomi og administrasjon	96	76	73	65	62	
Bachelor rettsvitenskap		147	195			
Sum førsteprioritets kvalifiserte søkere	188	337	372	185	170	
<i>Opptak studenter</i>						Møtt
Bachelor i jus og administrasjon	29	32	33	40		50
Bachelor i regnskap og revisjon	9	20	23	24		31
Bachelor i Sport Management (idrettsledelse)	37	33	41	35		34
Bachelor i økonomi og administrasjon	74	80	69	81		82
Bachelor rettsvitenskap	290	161	193	6		
Sum opptak studenter	439	326	359	186		197
<i>Fullførte studieprogram</i>						
Bachelor i IT-basert bedriftsutvikling	1	4	1			
Bachelor i jus og administrasjon	12	15	19	22		
Bachelor i regnskap og revisjon	12	6	17	9		
Bachelor i Sport Management (idrettsledelse)	18	23	19	13		
Bachelor i økonomi og administrasjon	35	40	44	37		
Bachelor siviløkonom, 1. avdeling	6	7	6	1		
Sammensatt bachelorgrad	5	3	4	3		
Bachelor i informasjonsbehandling	1	2				
Bachelorstudium i Informatikk	1					
Bachelor rettsvitenskap			32	66		
Sum fullført studieprogram	91	100	142	151		

Kilde: DBH. Data for 2016: Høgskolen i Molde

Tabell 5.9 Oversikt over mastertilbud ved Avdeling for økonomi og samfunnsvitenskap: Førsteprioritets kvalifiserte søkere, opptak og fullførte studieprogram.

Master	2012	2013	2014	2015	2016	2016
<i>Førsteprioritets kvalifiserte søkere</i>					Søkere	
Master of Science in Event Management	12		25			
Master of Science in Sport Management			41		46	
Master i økonomi og administrasjon			66	62	85	
Master i samfunnsendring, organisasjon og ledelse	44	47	49	59	40	
Sum førsteprioritets kvalifiserte søkere	56	47	181	121	171	
<i>Opptak studenter</i>						Møtt
Erfaringsbasert master i samferdselsplanlegging	1	4				
Master of Science in Event Management	7		13			
Master of Science in Sport Management			16			28
Master i økonomi og administrasjon			22	13		19
Master i samfunnsendring, organisasjon og ledelse	20	21	23	33		23
Sum opptak studenter	28	25	74	46		69
<i>Fullførte studieprogram</i>						
Master i samfunnsendring, organisasjon og ledelse	24	16	23	12		
Master of Science in Event Management	4		8	1		
Master of Science in Sport Management		5				
Master i økonomi og administrasjon						
Sum fullførte studieprogram	28	21	31	13		

Kilde: DBH. Data for 2016: Høgskolen i Molde

Som nevnt er antall studenter på masternivå relativt begrenset, til tross for at man har hatt ganske mange tilbud. Antall studenter var på topp i 2014 med over 70, mens antall uteksaminerte studenter har ligget på 20-30, men var i 2015 bare på 13. Dette forklares med at det i 2014 ble startet flere tilbud, og disse fullføres første i 2016, og man regner med at man da er tilbake på normalt nivå.

Avdelingen har ikke doktorgradstilbud. Det er ambisjoner ved avdelingen om å utvikle dette, men med dagens ressursituasjon er det ikke realistisk å arbeide for dette.

Samlet har avdelingen et meget omfattende studietilbud og er den av avdelingene med flest studenter, samtidig som de har færrest ansatte. Det gir noen utfordringer som vi kommer tilbake til i neste avsnitt.

Andelen internasjonale studenter er relativt beskjedent, høsten 2015 var den på fem prosent. En relativt stor andel av de norske studentene kommer fra Møre og Romsdal, blant søkerne til høgskolen i 2015 var 59 prosent fra fylket.

5.5.2 Fagpersonale og forskningsaktivitet

I følge Forskerpersonalregistret var det per oktober 2016 27 faglige stillinger knyttet til avdelingen, noe som gjør avdelingen til den minste, hva gjelder faglig tilsatte av høgskolens tre avdelinger. De 27 stillingene var fordelt på tre professorater, 14 førstestillinger, åtte amanuensiser og høgskolelektorer, og en stipendiat. I tillegg kommer stillingen som dekan.

Fra høgskolen har vi fått opplysninger om det fast ansatt vitenskapelige personalet per september 2016 og prognose for 2021, se tabell 5.10. Alle data er i årsverk, og stipendiatstillinger er ikke inkludert.

Tabell 5.10 Ansatte i faste stillinger i 2016, og prognose for ansatte i 2021 ved Avdeling for økonomi og samfunnsvitenskap (årsverk).

	2016	2021
Professor	3,4	5,6
Førstestilling	13,1	15,1
Høgskolelektor	5,6	6,6
Høgskolelærer	0,4	0,4
Sum	22,5	27,7

Kilde: Høgskolen i Molde.

I følge denne oversikten har man i 2016 til sammen 22,5 årsverk i faste stillinger, hvorav 3,4 i professorstillinger (blant disse relativt mange i bistillinger), og som det fremgår av prognosen, regner man med en utvikling der avdelingen frem til 2021 skal styrkes med til sammen fem årsverk, hvorav fire i professor- og førstestillinger. Det kan nevnes at rektor er professor ved avdelingen, denne stillingen er ikke inkludert i tallene for 2016, men er med i tallene for 2021.

Dagens situasjon med bare litt over tre professorater og totalt 22,5 årsverk i faste vitenskapelige stillinger, gjør avdelingen sårbar gitt de mange tilbudene og det store antall studenter avdelingen har. For undervisning på masternivå innebærer det nye akkrediteringskravet at minst 40 prosent av stillingene tilknyttet studiet skal være førstestillinger, og ti prosent skal være professorer. Samlet ligger avdelingen for tiden over dette i antall stillinger, men miljøet er sårbart, og det er behov for en styrking for å gjøre det mer robust. Den styrkingen av fagmiljøet som det legges opp til, er derfor meget viktig.

Selv med en slik utvikling har avdelingen noen klare utfordringer ved at den har tre forskjellige tilbud på masternivå, og antall stillinger knyttet til hvert av tilbudene er begrenset. I følge oversikt vi har fått fra høgskolen, er det for hvert av mastertilbudene kun tilknyttet stillinger tilsvarende tre-fire årsverk, og ett av tilbudene, masteren i økonomi og administrasjon, er for tiden uten professor. Det foreligger ikke eksplisitte retningslinjer fra NOKUT for hva som er minimum størrelse på fagmiljøer som skal drive et mastertilbud, men man kan antageligvis stille spørsmål ved om disse miljøene blir for små, og at tilbudet ved avdelingen vil fremstå som for fragmentert. Man kan også stille spørsmål om den planlagte styrkingen av fagmiljøet er tilstrekkelig for å gi tilbudene et tilstrekkelig solid faglig grunnlag. For å komme disse utfordringene i møte, kan avdelingen også vurdere å konsolidere virksomheten om færre tilbud.

Når det gjelder faglig aktivitet, har miljøet en god publiseringsprofil med 0,97 publiseringspoeng per faglige årsverk. Dette er godt over alle de statlige høgskolene, mens det er lavere enn de fleste universitetene. Dette er en indikator på at det er et relativt solid fagmiljø. Avdelingens eksternt finansierte forskningsaktivitet er imidlertid begrenset. I 2014 ble det ikke registrert BOA-aktivitet på avdelingen, mens det i 2015 var i underkant av en million. Dette knytter seg til oppstartingen av et større prosjekt – Manufacturing Network 4.0 – som er initiert av næringsmiljøet knyttet til iKuben, og som gjennomføres i samarbeid med Møreforskning Molde og NTNU. Prosjektet har en samlet ekstern finansiering på 11,6 millioner kroner, og er finansiert av Norges Forskningsråd over BIA-programmet. Dette er det eneste eksternt finansierte prosjektet som avdelingen er involvert i. Prosjektet har ikke internasjonale samarbeidspartnere.

I denne sammenheng må det også nevnes at det ved Møreforskning Molde er en gruppe for næringsutvikling som samspiller med Avdeling for økonomi og samfunnsvitenskap. Aktiviteten i denne gruppen har de siste årene ligget på rundt tre millioner kroner, altså en del mer enn det avdelingen selv har stått for av eksternt finansierte forskningsaktivitet de siste årene.

5.5.3 Oppsummering økonomi og samfunnsvitenskap

Avdelingen har færrest faglig tilsatte ved høgskolen, men er samtidig den avdelingen som har flest studenter. Siden avdelingens virksomhet er spredt på flere områder, fremstår den som relativt sårbar.

Det er særlig grunn til oppmerksomhet rundt mastertilbudene og spørsmålet om faggruppene tilknyttet tilbudene er robuste nok til å møte fremtidig akkrediteringskrav. Avdelingen har klart å «holde det gående så langt», men står overfor betydelige utfordringer. Den planlagte styrkingen av fagmiljøet i årene fremover er viktig, men det er likevel nødvendig å vurdere om dette er tilstrekkelig for å opprettholde den undervisningsporteføljen som avdelingen har i dag.

Et viktig forhold rundt denne avdelingen er at den kan komme i en ressursmessig «skvis» i forhold til de to andre avdelingene. Det er logistikk og helse- og sosialfag som har de mest akutte behovene for å få tilført mer ressurser for å tilfredsstille de nye akkrediteringskravene, spesielt knyttet til doktorgradstilbudene. Det kan da være vanskelig å sikre nødvendige ressurser til Avdeling for økonomi og samfunnsvitenskap, selv om høgskolen har gode intensjoner om dette.

Et spørsmål som dermed melder seg, er rettet mot grunnlaget for å opprettholde økonomi og samfunnsvitenskap som egen avdeling. Dagens avdelingsstruktur er fra 2014 da den tidligere Avdeling for økonomi, informatikk og samfunnsvitenskap ble splittet opp i dagens Avdeling for logistikk og Avdeling for økonomi og samfunnsvitenskap. Bakgrunnen for denne oppsplittingen var, etter det vi har fått inntrykk av, problemstillinger knyttet til samspill mellom fagmiljøene samt kommunikasjon og ledelse. Funksjonelt har man sikkert fått opp en bedre struktur, men når det gjelder avdelingenes størrelse i relasjon til de undervisningstilbudene den har, ser det ut til å være utfordringer. Det er derfor naturlig å vurdere avdelingsstrukturen ut fra de ressursmessige utfordringene høgskolen nå står overfor, men det er selvfølgelig ikke gitt at disse avdelingene skal slås sammen. For høgskolen kan mulige smådriftsfordeler her gjøre seg gjeldende, gjennom at det er enklere enn ved en større institusjon å trekke på faglige ressurser fra andre avdelinger.

5.6 Samlet vurdering

5.6.1 Under kritisk masse

Det samlede inntrykket er at høgskolen står overfor noen viktige utfordringer om den skal fortsette som selvstendig institusjon. Hovedspørsmålet er om høgskolen har de ressurser som trengs for å imøtekomme de nye akkrediteringskravene. Dels gjelder det å sikre ressurser for å tilfredsstille kravene til å opprettholde de to doktorgradstilbudene, samtidig som det skal sikres et tilstrekkelig ressursgrunnlag for den øvrige undervisningsporteføljen, spesielt de mange tilbudene på masternivå. Dels gjelder det å utvikle forskningsaktiviteten i alle fagmiljøer til et tilfredsstillende nivå, og her ser det ut til å være en særlig utfordring å bygge opp den eksternt finansierte forskningen.

Som det fremgår av gjennomgangen foran, er bildet nyansert. På noen områder har høgskolen fremtredende fagmiljøer, publiseringsaktiviteten er høy, man har god internasjonal orientering og inngår i flere internasjonale samarbeidsnettverk. Men spørsmålet er om dette samlet gir høgskolen tilstrekkelig tyngde og driv til at det å fortsette som selvstendig institusjon, er et bærekraftig alternativ. Vi mener det er mulig å fortsette som en selvstendig institusjon, men at høgskolen da må vurdere om man må konsolidere virksomheten om noen områder.

Bakgrunnen for denne vurderingen er den situasjonen som beskrevet foran, der alle tre avdelinger trenger mer ressurser for å følge opp sine tilbud. På helse- og sosialfag trengs det tilførsel av ressurser både for å heve kompetansenivået for å tilfredsstille akkrediteringskravene for master- og doktorgradstilbud, og de trenger tilførsel av ressurser for å sikre rekrutteringen til det nye doktorgradstilbudet. På logistikk er kompetansenivået høyt, men de trenger tilførsel av ressurser for å sikre den videre rekrutteringen til doktorgradstilbudet for å imøtekomme kravet om minst fem uteksaminerte doktorgradskandidater per år. På økonomi og samfunnsvitenskap, som har færrest faglig tilsatte men flest studenter, har man utfordringer når det gjelder å sikre en stab som er tilstrekkelig robust til å bære all undervisningsaktiviteten. For denne avdelingen er det spesielt viktig å få en avklaring fra NOKUT om fremtidige krav til fagmiljøers størrelse for å opprettholde et så differensiert mastertilbud som avdelingen

har, og et mulig utfall kan være at selv ikke den planlagte styrkingen av fagmiljøet gir tilstrekkelig store miljøer til å opprettholde dagens tre mastertilbud.

Gitt at den ytre ressursrammen for høgskolen er konstant på kort sikt, sier det seg selv at det er vanskelig å tilfredsstille alle behov. Dagens situasjon tilsier at det er sterke grunner til å prioritere ressurser for å sikre fortsatt godkjenning som vitenskapelig høgskole og å bygge opp doktorgradstilbudet i helse- og sosialfag, noe som sannsynligvis ikke er mulig uten at det går ut over andre deler av høgskolens virksomhet.

Det ligger i dette at vi deler departementets vurdering av at Høgskolen i Molde er «av under kritisk størrelse, gitt porteføljen av studietilbud».¹² Høgskolens reaksjon tyder på at den ikke aksepterte departementets vurdering. Det ble vist til at ingen av de andre vitenskapelige høgskolene hadde fått denne tilbakemeldingen til tross for at Høgskolen i Molde er den nest største av de vitenskapelige høgskolene. Dette svaret innebærer imidlertid at høgskolen ser bort i fra ett viktig forhold, nemlig at det bare er en del av virksomheten som har gitt grunnlag for akkreditering som vitenskapelig høgskole, og at de øvrige deler funksjonelt er å anse som en statlig høgskole. Dersom spørsmålet kun hadde dreiet seg om å videreføre Avdeling for logistikk som vitenskapelig høgskole, vil det antakelig ikke være noe problem å videreføre aktiviteten gitt at man kan trekke på de øvrige ressurser ved høgskolen. Men poenget med å være «under kritisk masse» melder seg når man tar hele undervisningsporteføljen i betraktning, og at man for høgskolen som helhet trolig ikke disponerer de nødvendige ressurser til å videreføre hele dagens portefølje med en tilfredsstillende kvalitet.

Et viktig poeng i denne sammenheng er at høgskolen har stort behov for å få tilført nye rekrutteringsstillinger. Over statsbudsjettet har det blitt fordelt mange stillinger de siste årene, men ser man på hvilke institusjoner som har fått slike stillinger, gir det en tydelig indikasjon på at de institusjoner som har valgt selvstendighet, ikke blir prioritert på samme måte som de andre institusjonene. Siden 2014 er det totalt fordelt i alt 520 stillinger til universitet og høgskoler når forslaget til 2017-budsjettet inkluderes. Fordelingen av disse stillingene gir et klart uttrykk for en universitetsbyggende strategi; nesten 400 har gått til universitetene, og praktisk talt samtlige av de øvrige stillingene har gått til de av de statlige høgskolene som har vært positive til å gå inn i fusjonsprosesser. Høgskolen i Molde har ikke fått noen av disse stillingene, og heller ikke noen av de andre vitenskapelige høgskolene har fått. Dette er stillinger som høgskolen kunne trenge for å styrke rekrutteringen til sine to doktorgradstilbud.

5.6.2 Den nye konkurransesituasjonen

Et annet moment som det er viktig å være bevisst på dersom høgskolen fortsetter som selvstendig institusjon, er hvilke følger den endrede konkurransesituasjonen kan få. Som gjennomgått i kapittel 4, er det som følge av strukturreformen betydelige endringer i universitets- og høgskolesektoren sammenlignet med bare noen få år tilbake. Høgskolen i Molde er på alle måter en liten institusjon – den desidert minste av de statlige høgskolene, og ser man på logistikkdelen i forhold til de andre vitenskapelige høgskolene, er man også i denne sammenheng liten både med hensyn til antall studenter og fagmiljø.

Som kommentert i kapittel 3 vil institusjonsstørrelse neppe i seg selv ha stor betydning for forskningsaktiviteten, men man mener likevel av størrelsen på fagmiljøene kan ha innvirkning på forskningens kvalitet. Videre antar man at store institusjoner vil kunne gi et mer allsidig undervisningstilbud til studentene. De høyere utdanningsinstitusjonene på Vestlandet og i Møre og Romsdal, som har overlappende studietilbud som Høgskolen i Molde, er per i dag (unntatt Høgskolen i Volda) del av store organisasjoner. De tre høgskolene Stord/Haugesund, Bergen og Sogn og Fjordane er gått inn i Høgskolen på Vestlandet, mens Høgskolen i Ålesund nå er en del av NTNU. Det kan også være et

¹² Departementet konkluderte i en epost 23. desember 2014 med blant annet: «... Utgangspunktet for departementet er at det blir krevende for høgskolene i Molde, Ålesund, Volda og Sogn og Fjordane å fortsette alene ... mens Høgskolen i Molde simpelthen er av under kritisk størrelse, gitt porteføljen av studietilbud.» (Referert i notat fra Høgskolen i Molde – «Oversikt over HiMoldes behandling av struktursaken», 10.08.2016.)

poeng at Høgskolen i Ålesund nå har universitetsstatus, mens Høgskolen på Vestlandet har universitetsambisjoner.

Det vil være viktig for Høgskolen i Molde å vurdere *mulige* konsekvenser av denne nye situasjonen. Dette kan både gjelde studenttilstrømningen og oppfattelsen av høgskolen som et attraktivt studiested, og det kan få betydning for å opprettholde og utvikle attraktive fagmiljøer.

Sannsynligvis er det mange faktorer som bidrar til at et lærested er attraktivt for studentene. Som allerede nevnt vil f.eks. en stor institusjon kunne ha et mer allsidig undervisningstilbud for sine studenter. Videre kan man også anta at det for en del studenter oppfattes som en tilleggsverdi å gjennomføre sine studier ved et universitet. Som gjennomgått i neste kapittel gir erfaringene fra de tidligere høgskolene i Gjøvik og Ålesund indikasjoner på at det å være student ved disse miljøene etter at de har fått universitetsstatus gjennom fusjonen med NTNU, gir viktige tilleggsverdier for studentene. Et poeng i denne sammenheng er at en betydelig andel av studentene ved Høgskolen i Molde er rekruttert fra Møre og Romsdal. Med den nye situasjonen der det tilbys likartede tilbud ved NTNUs campus Ålesund, vil dette kunne føre til at noen velger å studere her fremfor i Molde. Imidlertid er det enda for tidlig å se hvordan de nye, store institusjonene i Norge (bl.a. NTNU) vil påvirke studentenes søkemønster.

Et annet spørsmål er om den endrede konkurransesituasjonen også vil gjøre det vanskelig å opprettholde tilstrekkelig attraktive fagmiljøer i Molde. Som kommentert over vil størrelsen på fagmiljøene kunne ha innvirkning på forskningens kvalitet. I tillegg blir det også pekt på i kapittel 3 at det i større organisasjoner, gitt at man klarer å ta ut såkalte stordriftsfordeler, kan være enklere å få til gode forskningsmuligheter i form av eksempelvis teknisk utstyr, instrumenter og administrativ assistanse. Sannsynligvis vil det også, under ellers like forutsetninger, være mer attraktivt å være ansatt ved et universitet enn en høgskole. Dersom man antar at det er slik, vil det på sikt kunne bli vanskeligere å rekruttere faglig personale i konkurranse med NTNU Ålesund, noe som igjen vil kunne påvirke en videreutvikling av den faglige kapasiteten ved høgskolen.

På den annen side kan det også være fordeler ved å være liten. Høgskolen har i dag en sterk faglig profil, og om høgskolen lykkes i å videreutvikle denne, kan dette også være en mulig fordel i konkurransen med større institusjoner.

Dette er mulige utfordringer Høgskolen i Molde vil kunne stå ovenfor i et nytt institusjonslandskap i egen region. Dersom høgskolen velger å fortsette som selvstendig institusjon vil det være av stor betydning å være oppmerksom på disse utfordringene og utvikle en strategi for å komme dem i møte.

5.6.3 Forholdet til regionale aktører

På det lokale og regionale nivået er det et stort engasjement rundt høgskolen. Som oppsummert i kapittel 2, er det en generell oppfatning at høgskolen har stor betydning for den regionale utviklingen. Høgskolen er en viktig del av «et system hvor næringsliv, stat og kommuner, helseforetak, finansieringsinstitusjoner, virkemiddelapparat og akademia i vekselvirkning skal fremme regional og nasjonal vekst og utvikling», slik det heter i en uttalelse fra Molde Næringsforum.¹³

De ulike lokale og regionale aktørene som vi har vært i kontakt med, framstår nokså samstemmige i deres vurdering av Høgskolen i Moldes tilnærming til struktursaken. Det har skapt en del frustrasjon at høgskolen så langt har vært lite innstilt på samarbeid med de øvrige høgskolene i fylket, og at de ikke gikk mer aktivt inn i prosessen med Mørealliansen (se kapittel 2). Høgskolen ble oppfattet som å være mer opptatt av å gjennomføre sitt eget faglige løp enn å bidra til å bygge et sterkere og felles høgskolemiljø i fylket. For det andre synes det å være bred enighet om at høgskolen har vektlagt den regionale rollen i for liten grad; høgskolen har ifølge våre informanter, aldri vært veldig utadvendt, og her vises det til at det har vært stor forskjell mellom Høgskolen i Ålesund og Høgskolen i Molde. Selv om det

¹³ Uttalelse fra Molde Næringsforum 7. april 2016.

er nyanser i bildet og noen viser til at det har vært en utvikling til det bedre, er det likevel en oppfatning at høgskolen har vært for lite opptatt av næringslivets behov.

Når det gjelder den fremtidige utviklingen, er våre informanter også enige om at å fortsette som selvstendig institusjon, er et lite levedyktig alternativ. Dette har kommet til uttrykk i egne uttalelser fra både Molde Næringsforum, Romsdal Regionråd og fra styret for iKuben. Som oppsummert i kapittel 2 kom dette også entydig til uttrykk fra alle de representantene vi har snakket med fra offentlig og privat sektor. Alle mener at høgskolen vil ha de beste utviklingsmulighetene i samspill med en annen partner, og vurderingen synes nokså entydig å gå i retning av NTNU.

Vurderingen er at høgskolen er for liten og sårbar til å klare å fortsette som en selvstendig institusjon på en tilfredsstillende måte. Selv om enkeltmiljøer kan oppnå en del gjennom samarbeid på individnivå, er oppfatningen at det også ligger klare begrensninger i dette. De tyngre ressursene er knyttet til større institusjoner, og det å være del av en slik institusjon dermed gir større utviklingsmuligheter.

Når høgskolen skal vurdere alternativet om å fortsette som selvstendig institusjon, vil det på bakgrunn av det ovennevnte være et viktig å ta stilling til hvilke relasjoner høgskolen ønsker å ha til lokale og regionale aktører.

5.6.4 Oppsummering

Å fortsette som selvstendig institusjon er en mulighet. Departementet har uttrykt at de ikke vil legge press på de få gjenværende institusjonene som ikke selv ønsker sammenslåing med andre. Slik sett har høgskolen dette som et reelt alternativ.

Det er trolig også mulig å opprettholde fagmiljøer og undervisningstilbud med høy faglig kvalitet. Høgskolen har lang tradisjon for å prioritere faglig kvaliteten, og denne strategien kan videreføres selv om ressursituasjonen blir mer krevende gitt de nye rammebetingelsene.

Det er også, uten tvil, mange fordeler ved å være en liten institusjon. Det er enklere å samarbeide på tvers av fag og avdelinger, noe som vil bidra positivt både i prosjektsammenheng og i undervisningsøymed. I større institusjoner vil man ofte oppleve at de enkelte fakultet eller avdelinger fungerer som relativt tette «skott» hvor samarbeid på tvers er vanskelig å få til. I en gjennomgang av Universitetet i Tromsøs organisasjonsstruktur (Tellmann et al. 2016) ble nettopp dette pekt på som en utfordring av de ansatte. Også for studentene kan det være fordeler med små, oversiktlige miljøer hvor det f.eks. er enkelt å sette sammen en studieportefølje av tilbud gitt ved ulike avdelinger, hvor det er kort vei til både forelesere og til institusjonens ledelse, og hvor studentmiljøet er oversiktlig.

Imidlertid kan høgskolen risikere at departementet prioriterer mer av ressursene til større institusjoner i statsbudsjettet, jf. våre tidligere kommentarer vedrørende fordeling av rekrutteringsstillinger. Tildelinger fra departementet som følge av den resultatbaserte finansieringen vil være enklere for høgskolen å styre, men også her peker tendensen nå i negativ retning.¹⁴

Som vi har gjennomgått foran, er høgskolen i en krevende ressursituasjon og vår vurdering er i likhet med departementet at høgskolen er under kritisk masse ut fra den fagporteføljen høgskolen i dag har. Gitt at det stilles strengere akkrediteringskrav, må mer ressurser kanaliseres til de områdene som er mest sentrale for å opprettholde akkrediteringen, noe som sannsynligvis vil skje på bekostning av andre områder. Dette kan medføre risiko for at man må redusere undervisningstilbud og dermed vil få et svekket inntektsgrunnlag på sikt.

De omfattende strukturendringene fører også til en skjerpet konkurransesituasjon slik at høgskolen vil komme under press på flere måter. Vi ser for oss at dette kan gjelde studenttilgangen, der det blant

¹⁴ Som en følge av endringer i det resultatbaserte systemet for finansiering av universitet og høgskoler, taper Høgskolen i Molde 5,4 millioner kroner i den resultatbaserte tildelingen. Halvparten av dette er tatt med i forslag til statsbudsjett for 2017, mens den resterende halvdelen vil bli tatt inn i 2018-forslag. Samlet innebærer dette at høgskolen i 2017 vil få en realvekst på en prosent, mens det ligger an til nullvekst eller en marginal tilbakegang i 2018.

mange vil bli oppfattet som mer attraktivt å studere ved et universitet, eventuelt en større institusjon som har det samme fagtilbudet. Det kan også få betydning for fremtidig rekruttering til høghskolens fagmiljøer idet det for mange vil bli oppfattet som mer attraktivt å være i et større fagmiljø ved et universitet, eventuelt en større organisasjon hvor de enkelte fagmiljøer også er større og med flere støttefunksjoner knyttet til forskningen.

Vår vurdering er at dersom høghskolen fortsetter som en selvstendig institusjon på samme måte som i dag, så kan dette valget gi en risiko for at høghskolen går inn i en stagnerende utvikling. Dersom høghskolen velger selvstendighetsalternativet, vil det derfor være avgjørende at høghskolen så snart som mulig får på plass en strategi som kan motvirke risikoen for stagnering.

6 Fusjon med NTNU

6.1 Innledning

Formålet med dette kapitlet er å gjennomgå hva en eventuell fusjon med NTNU kan innebære for Høgskolen i Molde. Utgangspunktet for analysen er den fusjonsprosessen som NTNU er inne i nå, der NTNU fra 1. januar 2016 er fusjonert med de tidligere høgskolene i Sør-Trøndelag, Gjøvik og Ålesund. Vi legger til grunn at en eventuell innfusjonering av Høgskolen i Molde i det utvidede NTNU kan skje etter de samme prinsipper som de tre høgskolene har blitt fusjonert inn. Det er da mest nærliggende å sammenlikne med Høgskolene i Gjøvik og Ålesund, de er av omtrent samme størrelse som Høgskolen i Molde, og den geografiske avstanden er også omtrent den samme.

Før vi presenterer analysen, må det imidlertid understrekes at dette er en gjennomgang av et hypotetisk alternativ. Den fusjonsprosessen som NTNU nå er inne i, går flere år tilbake i tid. Allerede i 2014 fattet de tre høgskolene som nå er fusjonert, vedtak om at de ønsket en fusjon med NTNU. I tillegg søkte også Høgskolen i Narvik om å bli med i fusjonen. NTNU gjennomførte en grundig vurdering av de enkelte høgskolene. Det ble vurdert argumenter for og mot fusjon med hver enkelt av de aktuelle høgskolene. Dette dreide seg i hovedsak om faglige argumenter, men også geografi ble tatt hensyn til i denne diskusjonen. Prosessen endte med vedtaket om fusjon med de tre høgskolene i Gjøvik, Ålesund og i Trondheim (Sør-Trøndelag), mens Høgskolen i Narvik ble avvist. Vedtaket om fusjon skjedde for øvrig mot stemmene til de ansattes representanter.

Det er derfor ingen selvfølge at døren står åpen for en fusjon med Høgskolen i Molde selv om høgskolen selv skulle komme frem til at dette er et ønskelig alternativ. Dette kapitlet er derfor avgrenset til en teknisk vurdering av hvordan fusjonsprosessen med NTNU eventuelt kan gjennomføres dersom høgskolen blir fusjonert inn etter de samme prinsippene som for de andre høgskolene.

6.2 Hovedprinsipper for NTNU-fusjonen¹⁵

Etter fusjonen mellom NTNU og høgskolene i Gjøvik, Sør-Trøndelag og Ålesund har NTNU blitt landets største universitet med i underkant av 37.000 studenter, nesten 10.000 flere enn Universitetet i Oslo som er nest størst.¹⁶ Det samlede antall årsverk ved NTNU utgjør etter fusjonen over 6700, også dette er størst blant universitetene. Blant de tre høgskolene som NTNU fusjonerte med, var Høgskolen i Sør-Trøndelag den største med vel 8000 studenter og 830 årsverk i 2014.¹⁷ Høgskolen i Gjøvik hadde snaut

¹⁵ All dokumentasjon av NTNU-fusjonen er tilgjengelig på <https://www.ntnu.no/fusjon>.

¹⁶ Tallene er hentet fra Tilstandsrapport for høyere utdanning 2016 og gjelder for 2015. Tallene for studenter gjelder høsten 2015.

¹⁷ Tilstandsrapport for høyere utdanning 2015, tallene gjelder for 2014.

3300 studenter og 308 årsverk i 2014, mens de tilsvarende tallene for Høgskolen i Ålesund var 2200 og 224.

Det foreligger en omfattende dokumentasjon av NTNUs fusjonsprosess, her refererer vi kun til noen sentrale deler av den og det som spesifikt gjelder høgskolene i Gjøvik og Ålesund.

Hovedprinsippene for fusjonen er nedfelt i en fusjonsplattform som er et fellesdokument undertegnet av alle de fire impliserte partene. Her heter det innledningsvis:

NTNU skal være et internasjonalt orientert flercampusuniversitet med hovedsete i Trondheim og campuser i Ålesund og Gjøvik. Vi skal ha en teknisk-naturvitenskapelig hovedprofil og en stor faglig bredde som inkluderer humaniora, samfunnsvitenskap, økonomi, medisin, helsevitenskap, utdanningsvitenskap, arkitektur, entreprenørskap, kunsthøgskole og kunstnerisk virksomhet. NTNU skal være et nasjonalt tyngdepunkt innen profesjonsutdanning.

Dette er utdypet i en rekke punkter, blant annet at man skal ligge «i front av kunnskapsutviklingen på utvalgte områder internasjonalt», og man skal være «en betydelig forskningsinstitusjon med aktivitet innen hele spektret grunnforskning, praksisnær og anvendt forskning, og innen kunstnerisk virksomhet».

Hovedprinsippet for fusjonen er at det dreier seg om virksomhetsoverdragelse. Det vil si at de tre høgskolene har blitt overtatt av NTNU, at NTNU beholder sin styringsform, og at de tre høgskolene skal innpasses i denne strukturen (Vabø m.fl. 2016). Samtidig organiseres det omfattende prosesser der de ulike parter deltar og fremmer sine syn. Men i prosesser der det er én dominerende part, vil den store institusjonen gjerne være den viktigste premissgiveren, slik at de mindre institusjonene som fusjoneres inn, må tilpasses strukturen i den store.

Hovedprinsippet for fusjonen er at de tidligere høgskolene i Gjøvik og Ålesund fortsetter som egne campuser i det nye flercampusuniversitetet, og disse campusene har hver sin viserektor som er stedlig leder og som har under seg en administrativ leder og de faglige avdelingene på campus.

I det første året etter fusjonen, det vil si i 2016, har det utvidede NTNU beholdt sin gamle fakultetsstruktur, og de gamle høgskolene har beholdt sine avdelinger. Men dette er en overgangsordning, det ble i juni og august 2016 vedtatt en ny fakultets- og instituttstruktur som gjøres gjeldende fra 2017. Mens det gamle NTNU hadde 12 fakulteter, har antall fakulteter i det nye NTNU blitt redusert til åtte, og disse er:

- Fakultet for arkitektur og design (AD)
- Det humanistiske fakultet (HF)
- Fakultet for informasjonsteknologi og elektronikk (IE)
- Fakultet for ingeniørvitenskap (IV)
- Fakultet for medisin og helsevitenskap (MH)
- Fakultet for naturvitenskap (NV)
- Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap (SU)
- Fakultet for økonomi (ØK)

Alle fakultetene har hovedsete i Trondheim og ledes derfra, og de enkelte fagmiljøer ved de innfusjonerte høgskolene blir så knyttet til disse fakultetene. Etter fusjonen har man tre nivåer for organisering av den faglige aktiviteten; fakultet, institutt og fagseksjon.

Den tidligere Høgskolen i Ålesund har blitt innpasset i NTNU på en måte som ligger nært opp til tidligere avdelingsstruktur. I hovedsak har de tidligere avdelingene blitt omdannet til institutter med stedlig ledelse, det er bare gjort noen mindre justeringer se tabell 6.1.

Tabell 6.1 Oversikt over den faglige innpassingen av Høgskolen i Ålesund i NTNUs fakulteter.

Type enhet	Navn	Basert på	Fakultet
Institutt	IKT og realfag	Avd. for IKT og realfag og faggrupper ved Avd. for ingeniør og realfag	Fakultet for informasjonsteknologi og elektroteknikk (IE)
Institutt	Maritime operasjoner	Avd. for maritim teknologi og operasjoner og faggruppe bygg ved Avd. for ingeniør og realfag	Fakultet for ingeniørvitenskap (IV)
Institutt	Helsevitenskap	Avd. for helsefag	Fakultet for medisin og helsefag (MH)
Institutt	Biologiske fag	Avd. for biologiske fag	Fakultet for naturvitenskap (NV)
Institutt	Internasjonal business	Avd. for internasjonal business	Fakultet for økonomi (ØK)

For den tidligere Høgskolen i Gjøvik innebærer derimot fusjonen en noe mer sammensatt situasjon, idet høgskolen er organisert med to institutter og i alt fem fagseksjoner (se tabell 6.2). Det ene instituttet, Institutt for helsevitenskap, er basert på den tidligere Avdeling for helse, omsorg og sykepleie og Senter for omsorgsforskning, og innebærer en videreføring av disse to enhetene. Det andre instituttet, Institutt for informasjonssikkerhet og kommunikasjonsteknologi, er basert på Norsk informasjonssikkerhetslab (NisLab) og faggruppen i telematikk ved Avdeling for informatikk og medieteknikk. Dette instituttet viderefører dermed et område der Høgskolen i Gjøvik har hatt en fremtredende rolle.

Tabell 6.2 Oversikt over den faglige innpassingen av Høgskolen i Gjøvik i NTNUs fakulteter.

Type enhet	Navn	Basert på	Fakultet
Fagseksjon	Design/medier	Faggruppe ved Avd. for informatikk og medieteknikk	Fakultet for arkitektur og design (AD)
Fagseksjon	Elektro	Faggruppe ved medieteknikk-laboratoriet	Fakultet for informasjonsteknologi og elektroteknikk (IE)
Fagseksjon	Informatikk	Faggruppe ved medieteknikk-laboratoriet	
Fagseksjon	Matematikk	Faggruppe ved Avd. for teknologi, økonomi og ledelse	
Institutt	Informasjonssikkerhet og kommunikasjonsteknologi	Norsk informasjonssikkerhetslab (NisLab) og faggruppe Telematikk ved Avd. for informatikk og medieteknikk	
Institutt	Helsevitenskap	Avd. for helse, omsorg og sykepleie og Senter for omsorgsforskning	Fakultet for medisin og helsevitenskap (MH)
Fagseksjon	Økonomi og ledelse	Faggruppe ved Avd. for teknologi, økonomi og ledelse	Fakultet for økonomi (ØK)

For de resterende deler av høgskolen innebærer fusjonen til en viss grad en fragmentering av tidligere fagmiljøer. Den tidligere Avdeling for teknologi, økonomi og ledelse har blitt delt i to fagseksjoner som knyttes opp mot henholdsvis Fakultet for økonomi og Fakultet for informasjonsteknologi og elektroteknikk. Ved siden av dette er det to faggrupper fra medieteknikk-laboratoriet og en faggruppe fra Avdeling for teknologi, økonomi og ledelse som er omdannet til fagseksjoner tilknyttet Fakultet for informasjonsteknologi og elektroteknikk. En faggruppe ved Avdeling for informatikk og medieteknikk har blitt en fagseksjon ved Fakultet for arkitektur og design.

Et umiddelbart inntrykk av dette er at innpassingen av høgskolenes faglige virksomhet i NTNU-systemet har gått meget greit i Ålesund der organiseringen i institutter i stor grad reflekterer den tidligere avdelingsstrukturen. I Gjøvik er bildet mer sammensatt, idet innpassingen i NTNU har ført til en oppsplitting av flere fagmiljøer, og omstillingsprosessen blir nok oppfattet som mer krevende her. Et

viktig poeng er at NTNU er basert på en disiplinorientert organisering, mens høghskolen har hatt en mer tverrfaglig organisering. Innpassingen i NTNU har medført at høghskolen har måttet tilpasse seg NTNUs logikk. Det er imidlertid ulike holdninger til dette i fagmiljøene, noen synes det er bra, andre ikke. Samtidig er slike omstillinger krevende, de tar tid og skaper mye frustrasjon.¹⁸

Fra begge de tidligere høghskolene er vurderingen at fusjonen gir store faglige muligheter. NTNU er en meget ressurssterk institusjon med stor faglig bredde og tyngde. En umiddelbar effekt er at man organiserer samarbeid mellom de ulike deler av organisasjonen, dette kan dreie seg om ulike aktiviteter som arbeid med undervisnings- og læringsformer, gjennomgang av undervisningsprogrammer, forsterket innsats på forskning mv. En viktig side av fusjonen er at man får tilgang til et meget godt støtteapparat for forskning.

Begge de to høghskolene er kjennetegnet av et omfattende samspill med regionalt nærings- og arbeidsliv, og det er meget store forventninger i begge regioner om hvordan dette samspillet kan styrkes som en følge av fusjonen med NTNU. Dette tar det naturlig nok tid å utvikle, men fusjonen gjør at man har et bredere spekter av fagmiljøer å spille på, og der campusene i Gjøvik og Ålesund kan fungere som koplingsarenaer. Som eksempel ble nevnt at det i Ålesund nylig har blitt organiserte en «campusuke» på temaet autonome skip, og her arrangerte man seminar der man trakk på relevant kompetanse i de ulike deler av det nye NTNU.

Generelt oppfattes potensialet å være veldig stort. Som en informant uttrykte det: «Dørene er vidåpne når det står NTNU på kortet», men det tar selvsagt tid å utløse prosesser og finne frem til de områdene der potensialet kan tas ut.

Når det gjelder studenttilgang og studentenes situasjon, synes fusjonen å fungere positivt. I Ålesund har man hatt vekst i studentsøkningen de siste årene, og veksten i søkere (førsteprioritets kvalifiserte søkere) steg ytterligere i år til 19 prosent sammen sammenliknet med året før. Den viktigste effekten i Ålesund er at campusen tiltrekker seg flere studenter utenfor eget fylket. Også på Gjøvik har man generelt hatt vekst i studentsøkningen i mange år, og denne veksten fortsatte i år.

For studentene har fusjonen flere fordeler. Man får tilgang til en bedre infrastruktur, spesielt er bibliotekstjenestene som tilbys gjennom NTNU langt bedre enn ved de tidligere høghskolene. Man får også tilgang til et bredere undervisningstilbud. Mange fag tilbys åpent, slik at studentene har større muligheter til å sette sammen fag.

Viktige forhold er ellers knyttet til organisering av studentsamskipnaden som er langt bedre utviklet i NTNU, og man har et mer utviklet studentdemokrati. I NTNU er det også en omfattende studentaktivitet, og det er nå tatt initiativ til å spre denne ut til de nye campusene.

6.3 Fusjon av Høghskolen i Molde med NTNU

I det følgende skisserer vi en *tenkt* organisering av Høghskolen i Molde inn i NTNU. Utgangspunktet er at Høghskolen i Molde fusjoneres inn i det utvidede NTNU etter de samme prinsipper som for fusjonen mellom høghskolene i Gjøvik og Ålesund og NTNU. Det er selvfølgelig ikke gitt at en mulig fusjon mellom Høghskolen i Molde og NTNU vil skje etter de samme prinsipper som for de fusjonene som nå er et faktum.

Dersom Høghskolen i Molde skal fusjoneres med NTNU etter de samme prinsipper som for de øvrige høghskolene, innebærer dette for det første en virksomhetsoverdragelse, det vil si at høghskolen blir overdratt til NTNU, og at virksomheten må innpasses i den styrings- og organisasjonsstrukturen som er allerede etablert ved NTNU. For det andre baserer vi vurderingen på at høghskolens aktiviteter i Molde opprettholdes som en egen campus på linje med Gjøvik og Ålesund, og at campus Molde organiseres med en viserektor og en administrativ leder som i Gjøvik og Ålesund. Vi forutsetter videre at

¹⁸ Se også Vabø et.al., 2016.

virksomheten i Molde organiseres i form av institutter og eventuelt fagseksjoner på grunnlag av de avdelingene som høgskolen har i dag.

Ut fra den måten høgskolene i Gjøvik og Ålesund er innfusjonert på, vil vi antyde følgende alternativ for Høgskolen i Molde:

- Avdeling for logistikk får status som Institutt for logistikk og blir tilknyttet Fakultet for økonomi.
- Avdeling for helse og sosialfag får status som Institutt for helsevitenskap og knyttes til Fakultet for medisin og helsevitenskap på samme måte som det som har skjedd med de tilsvarende avdelingene i Gjøvik og Ålesund.
- Avdeling for økonomi og samfunnsvitenskap får status som Institutt for økonomi og samfunnsvitenskap som knyttes til Fakultet for økonomi.

I det følgende går vi nærmere inn på situasjonen rundt de tre avdelingene. Det må understrekes at dette kun representerer en mulig skisse av hvordan en eventuell fusjon kan foregå, det er altså ikke noe som er diskutert med NTNU. Men det er et forsøk på å se hvordan fusjonen kan foregå dersom man følger den samme logikken som er anvendt for høgskolene i Gjøvik og Ålesund.

Avdeling for logistikk

Avdelingen representerer det faglig sett ledende miljøet ved høgskolen, den har et høyt kompetansenivå, høye publiseringstall og en undervisningsportefølje som dekker alle nivåer, inklusive et doktorgradsprogram som har vært tilbudt siden tidlig på 2000-tallet. Miljøet er det fremste på sitt område i Norge, og vil derfor representere et viktig tilskudd til NTNUs virksomhet. Det er naturlig at miljøet synliggjøres ved å gi det status som et eget institutt som ledes fra Molde. Instituttet hører naturlig hjemme i Fakultet for økonomi. Dette fakultetet har i dag fire institutter: Handelshøyskolen ved NTNU, Institutt for industriell økonomi og teknologiledelse og Institutt for samfunnsøkonomi som alle er i Trondheim, og Institutt for internasjonal business som er i Ålesund.

På bachelornivå er det en del overlapping mellom NTNU og avdeling for logistikk. NTNU tilbyr i dag tre bachelortilbud:

- Bachelor i logistikk ved Campus Gjøvik
- Bachelor i ingeniørfag, logistikk ved Fakultet for teknologi, Trondheim
- Shipping management, Campus Ålesund

Ved en eventuell fusjon må derfor disse tilbudene sees i sammenheng med avdelingens to tilbud:

- Bachelor i logistikk og SCM¹⁹
- Bachelor i petroleumslogistikk.

Det kan her nevnes at bachelortilbudet i logistikk ved Campus Gjøvik i sin tid startet opp i samarbeid med Avdeling for logistikk, og der avdelingen leverte logistikkinnholdet. Avdelingen trakk seg ut på grunn av fusjonen med NTNU. Avdelingen har tidligere også gitt et tilbud i internasjonal logistikk i Ålesund (Bachelor i internasjonal logistikk), men dette er avviklet.

Avdeling for logistikk har tre forskjellige tilbud på masternivå, og ett på doktorgradsnivå. NTNU har ikke tilbud på disse nivåene så langt, slik at avdelingens tilbud vil kunne representere viktige supplement til NTNUs undervisningsportefølje.

En mulig effekt av en eventuell fusjon er at man kan se for seg en samordning av tilbudene på bachelornivå og man kan også se for seg at man gjennom en fusjon kan sikre en videreutvikling av de mastertilbudene som i dag tilbys i Molde i samspill med de relevante fagmiljøene i NTNU-systemet. Siden det er miljøet i Molde som er det ledende på feltet, bør en fusjon kunne gi miljøet gode muligheter til å befeste sin rolle som det ledende miljøet på dette feltet i Norge.

¹⁹ SCM står for Supply Chain Management

Avdeling for helse og sosialfag

Denne avdelingen er nært beslektet med Avdeling for helsefag ved Høgskolen i Ålesund og Avdeling for helse, omsorg og sykepleie ved Høgskolen i Gjøvik. Det synes derfor naturlig å anta at avdelingen kan bli et Institutt for helsevitenskap i Molde på samme måte som de to nevnte avdelingene har blitt slike institutter i Ålesund og Molde. Instituttet hører naturlig til Fakultet for medisin og helsefag. Dette fakultetet har etter omorganiseringen i alt ni institutter. Seks av instituttene gjelder fag innen medisin og psykiatri, mens det er tre institutter relatert til helsevitenskap, nemlig ett institutt for samfunnsmedisin og sykepleie lokalisert i Trondheim, og de to instituttene i Gjøvik og Ålesund. Dersom Høgskolen i Molde fusjoneres inn, vil NTNU etter dette ha i alt fire institutter på nokså likartede fagområder.

Tabell 6.3 Tilbud ved NTNU og Høgskolen i Molde i helse og sosialfag.

Studietilbud	Trondheim	Gjøvik	Ålesund	Sum NTNU	Molde
Bachelor, 3-årig					
Ergoterapeututdanning	1	1		2	
Fysioterapeututdanning	1			1	
Radiografutdanning	1	1		2	
Sosionomutdanning	1			1	
Sykepleierutdanning	2	3	1	6	2
Vernepleierutdanning	1			1	2
Sum bachelor	7	5	1	13	4
Høyere nivå (øvrigt)					
Helsefag	1	1	2	4	4(?)
Master, 2-årig					
Helsefag	1	2	2	5	1
Master, erfaringsbasert, 1,5 - 2 år					
Helsefag	1	2		3	
Sum	10	10	5	25	13

Kilde: DBH

I tabell 6.3 er det gitt en oversikt over registrerte studietilbud innenfor helse- og sosialfag ved NTNUs campuser i Trondheim, Gjøvik og Ålesund, og dette er stilt opp mot tilbudene fra Høgskolen i Molde. Som det fremgår, kan det se ut til at det er relativt stor overlapping mellom tilbudene, spesielt når det gjelder sykepleierutdanning, der det i NTNU er seks forskjellige tilbud, mens det er to i Molde. Dette dreier seg imidlertid om tilbud med avgrensede regionale nedslagsfelt. Tilbudene er i hovedsak styrt gjennom rammeplaner, og i gjennomføringen er de avhengig av tilgang til praksisplasser og samarbeid med kommuner og helseforetak. Så umiddelbart ser det ikke ut til å være noe problem med et fjerde institutt for helsevitenskap i NTNU.

Når det gjelder doktorgradstilbud, har Institutt for samfunnsmedisin og sykepleie ved NTNU i Trondheim allerede to tilbud, ett i sosialt arbeid og ett i helsevitenskap. Ved en eventuell fusjon vil det antakelig bli en problemstilling om eventuell samordning med det tilbudet som fellesgrad i samarbeid mellom Høgskolen i Molde og Høgskolen i Volda. Det vil trolig også bli en problemstilling om i hvilken grad det er aktuelt for NTNU å videreføre samarbeidet med Høgskolen i Volda, eller om det vil være mer naturlig, etter en overgangsperiode, at NTNU avgrenser sine doktorgradstilbud til samarbeid mellom institusjonens egne institutter.

Avdeling for økonomi og samfunnsvitenskap

Som vi har gjennomgått i kapittel 4, har Avdeling for økonomi og samfunnsvitenskap et omfattende undervisningstilbud med relativt små grupper knyttet til de enkelte tilbudene.

Når det gjelder innpassing i NTNU, innebærer vårt forslag at avdelingen gis status som et eget institutt for økonomi og ledelse tilknyttet Fakultet for økonomi. Her kan man imidlertid også tenke seg et annet

alternativ som innebærer at avdelingen splittes i to fagseksjoner, en for økonomi og ledelse som blir en del av Institutt for industriell økonomi og teknologiledelse (ved Fakultet for økonomi), og en fagseksjon i samfunnsvitenskap som blir en del av Institutt for sosiologi og statsvitenskap (ved Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap). Vi går ikke nærmere inn i en vurdering av de to alternativene, men ut fra erfaringene ved Gjøvik og at NTNU er en sterkt disiplinorientert institusjon, vil det vel være naturlig å forvente at NTNU vil være mest interessert i det siste alternativet.

Økonomi og ledelse er i utgangspunktet et meget stort område, og det er vanskelig å skaffe seg full oversikt over alle relevante tilbud i det utvidede NTNU. Vi avgrensner oss først og fremst til økonomisk-administrative tilbud, og har i tabell 6.4 gitt en oversikt over antall tilbud på dette området ved de ulike deler av NTNU og stilt tilbudene i Molde opp mot dette.

Tabell 6.4 Oversikt over relevante økonomisk-administrative studier ved NTNU våren 2016 (se kommentarer til tallene i teksten).

	Handels- høgskolen i Trondheim	Fakultet SV Trondheim	NTNU Gjøvik	NTNU Ålesund	Sum	Høgskolen i Molde
Bachelor, 3-årig	2		2	6	10	4
Høyere nivå (øvrigt)	1				1	
Master, 2-årig	2	2		1	5	3
Master, erfaringsbasert, 1,5 - 2 år	3			1	4	
Sum	8		2	8	18	7

Kilde: DBH

For å få frem det som er relevant for tilbudene i Molde, har vi gjort noen justeringer av det vi finner i DBH. Vi har tatt ut bachelortilbudene i logistikk i Gjøvik og Ålesund, siden vi har kommentert disse i forbindelse med vurderingen av Avdeling for logistikk. Vi har tatt inn to mastere i entreprenørskap ved SV-fakultetet i Trondheim som er klassifisert som teknologifag (gjelder «NTNUs Entreprenørskole» og «Entreprenørskap, innovasjon og samfunn»).

Etter disse korrigeringsene fremgår det av tabellen at det på bachelornivå finnes i alt ti relevante tilbud i økonomi, administrasjon og ledelse ved NTNU; to i Trondheim, to i Gjøvik og seks i Ålesund. Det store antallet i Ålesund skyldes at de har flere spesialiseringer, blant annet markedsføring, innovasjonsledelse og entreprenørskap, handels- og serviceledelse og eksportmarkedsføring. Ved eventuell fusjon vil de fire bachelortilbudene som i dag tilbys i Molde, måtte sees i sammenheng med de ti i NTNU-systemet. Tilbudene i Molde gjelder økonomi og administrasjon, sport management, regnskap og revisjon og jus og administrasjon. Her vil det nokså sikkert være potensialer for samordning av tilbudene, og kanskje gjøre noe til felles tilbud mellom flere campuser.

På høyere nivå finnes det til sammen ti tilbud i NTNU-systemet, seks tilbud ved Handelshøgskolen i Trondheim (HHT), to ved SV-fakultetet, ingen i Gjøvik og to i Ålesund. Disse dekker et bredt spekter av tilnærminger:

- Økonomi og administrasjon (HHT)
- Ledelse av teknologi (HHT)
- Kunnskapsledelse (HHT)
- Public Administration (HHT)
- Finansiell økonomi (HHT)
- NTNUs Entreprenørskole (SV)
- Entreprenørskap, innovasjon og samfunn (SV)
- International Business and Marketing (Ålesund, både vanlig og erfaringsbasert)

I Molde har man i dag tre mastertilbud, ett i økonomi og administrasjon, ett i sport management, og ett i samfunnsendring, organisasjon og ledelse. Ved en eventuell fusjon vil det være naturlig å vurdere samordninger mellom disse, spesielt gjelder det tilbudet i økonomi og administrasjon som det er naturlig

å se i sammenheng med tilsvarende tilbud ved Handelshøyskolen i Trondheim. Det vil her være viktig å understreke at etter de gitte prinsipper for denne tenkte fusjonen, så skal den faglige aktiviteten ved en eventuell campus Molde, opprettholdes. Når det gjelder de to andre mastertilbudene i Molde, er disse kanskje såpass spesialiserte at det kan være grunnlag for å videreføre dem i nåværende form, men med forbehold om studentgrunnlag og om man har tilstrekkelig faglige ressurser. Og generelt tvinger deg seg vel frem en diskusjon om det innenfor det samlede NTNU-systemet er grunnlag for et så stort antall mastertilbud.

I tillegg til de tilbudene som er nevnt foran, er det også andre tilbud ved NTNU som kan være relevante å vurdere. Når vi søker på «ledelse» i undervisningsporteføljen til NTNU, kommer det opp tre tilbud:

- Bachelor - Byggeledelse, bygg, prosjektstyring og ledelse (Gjøvik)
- Medieledelse, teknologidesign og ledelse (Gjøvik)
- Ledelse av krevende maritime operasjoner (Ålesund).

Disse tilbudene bør også sees i sammenheng med tilbudene i kunnskapsledelse og teknologiledelse ved NTNU sentralt. Det er således mye som dreier seg om ledelse, og det kan trolig være et grunnlag for å ta ut faglige synergier mellom de ulike ledelsesfagene.

Administrasjon

Ved høghskolen er i dag det meste av administrasjonen organisert som en fellesadministrasjon, mens noen ressurser er tilknyttet de enkelte avdelinger. Ved en fusjon vil man imidlertid måtte påregne vesentlige endringer.

Meldingen fra både Gjøvik og Ålesund er at man ved NTNU nå er inne i en omfattende omorganiseringsprosess. Hovedprinsippet er at man reduserer de eksisterende fellesadministrasjonene og flytter ressurser ut på instituttene, og disse ressursene blir tilknyttet de respektive fakultet. Andre deler knyttes til spesialiserte administrative funksjoner ledet fra Trondheim. Alle IKT-tjenester samles i en sentral enhet, og det opprettes stedlige grupper på de enkelte campuser.

I følge en pågående underveisevaluering av NTNU-fusjonen (Vabø m.fl. 2016) er det så langt de administrative ansatte som har blitt sterkest berørt av fusjonen. De blir innplassert på nytt i det nye administrative systemet, og det er ikke gitt at de skal fortsette som tidligere. Et viktig poeng i denne sammenheng er det asymmetriske forholdet mellom det gamle NTNU og de innfusjonerte høghskolene, noe som fører til at enkelte arbeidsoppgaver ved høghskolene defineres bort som følge av innføringen av NTNUs systemer. Prosessen har derfor skapt betydelig usikkerhet, og mange av de ansatte opplever prosessen som belastende.

Som også kommentert i kapittel 3 vil en fordel ved en eventuell fusjon med en stor institusjon være at en del administrative tjenester sannsynligvis vil bli mer profesjonalisert, og at det vil bli tilgang til bedre tjenester på en del områder, som forskningsadministrativ støtte, innovasjon og kommersialisering. Men ulempen er, som også pekt på i kapittel 3 og som omtalt foran, at slike fusjoner innebærer krevende omstillingsprosesser for de administrativt ansatte, og at beslutningslinjene blir lange med store geografiske avstander. Et viktig moment er også at det er sterke krav om effektivisering; for kommende år er det et vedtatt mål for NTNU å redusere administrative kostnader med sju prosent. Det er inngått en omstillingsavtale om at ingen skal sies opp som følge av fusjonen frem til 31. juli 2017 (Vabø m.fl. 2016), men på sikt er det vanskelig å tenke seg en såpass sterk reduksjon uten at det også innebærer reduksjon i bemanningen.

6.4 Samlet vurdering

Erfaringer med innfusjonering av en mindre institusjon i et stort universitet er ikke helt entydige, men Harman og Harman konkluderte i 2003 med at “takeovers tend to be far simpler, with smaller institutions often being absorbed as departments or faculties of larger institutions” (Harman & Harman 2003). I en fusjonsprosess hvor partene ikke er å anse som likeverdige fordi den ene er mye større enn den andre,

kan det altså være enklere å gjennomføre enn fusjonsprosesser hvor partene er mer likeverdige. Den mindre institusjonen må i større grad akseptere de faglige og administrative strukturer som finnes i den større institusjonen, og konflikter som gjerne oppstår i relasjon til etablering av nye strukturer i en ny organisasjon, vil i mindre grad gjøre seg gjeldende når den ene institusjonen er betraktelig mindre enn den andre.

En fusjon mellom Høgskolen i Molde og NTNU vil nødvendigvis innebære en rekke utfordringer. Generelt vil en fusjon i seg selv innebære en omstilling som for de tilsatte kan oppleves som krevende. I følgeevalueringen av NTNU-fusjonen (Vabø et al., 2016) kom dette tydelig frem spesielt blant de administrativt tilsatte. Det er ofte denne gruppen som i størst grad merker endringer ved en fusjon, og kanskje særlig i forbindelse med en fusjon mellom en liten høgskole og landets største universitet. De administrativt tilsatte må forholde seg til nye administrasjonssystemer, beslutningslinjene blir mye lengre, og det vil ofte være kulturforskjeller i hvordan man «gjør ting» ved en høgskole i motsetning til ved et universitet, noe som kan være utfordrende for de administrativt tilsatte ved den mindre institusjonen. Videre vil en fusjon også kunne bidra til endringer i arbeidsoppgaver, noe som selvfølgelig vil skape usikkerhet hos de det gjelder. Og en slik usikkerhet vil neppe bli mindre selv om fusjonsplattformen gjør det klart at ingen skal miste jobben som følge av fusjon. I en eventuell fusjon mellom Høgskolen i Molde og NTNU vil det også for Høgskolen i Molde dreie seg om å gå inn i et allerede etablert system, og selv om noen tilpasninger selvsagt vil være gjenstand for diskusjon, vil hovedpremissene være lagt gjennom den prosessen som går ved NTNU nå. Så her kan høgskolen i hovedsak forvente at den må tilpasse seg den strukturen som er lagt, og finne sin rolle i den.

Generelt vil store geografiske avstander mellom studiesteder i en institusjon skape utfordringer både for den daglige driften og for styring og ledelse av en slik institusjon. Nå er NTNU allerede en flercampusinstitusjon, og vil, ved en eventuell fusjon med Høgskolen i Molde, kunne trekke på noen av de erfaringene med å være en flercampusinstitusjon de til da har gjort seg. Flercampusinstitusjoner gjør seg også mer og mer gjeldende i Norge – noe som i stor grad er en direkte konsekvens av struktur-reformen. En av institusjonene som var tidligst ute som en flercampusinstitusjon, er Universitetet i Tromsø Norges arktiske universitet. I 2013 fusjonerte universitetet med Høgskolen i Finnmark, og dermed fikk UiT en campus i Alta. NIFU gjorde sommeren 2016 en gjennomgang av organisasjonsstrukturen ved Universitetet i Tromsø (som per 1.januar 2016 også har fusjonert med Høgskolene i Narvik og i Harstad) (Tellmann et al, 2016). Gjennomgangen pekte på spenningsforhold i organisasjonen langs flere dimensjoner – bl.a. en dimensjon kalt «sentrum-periferi» dimensjonen. Det rapporteres om stor avstand til institusjonens ledelse, lange og kompliserte beslutningslinjer og en opplevelse blant de ansatte av «dem» og «vi» og ikke nødvendigvis «oss». Institusjonens ledelse på sin side bruker mye tid og ressurser på reise mellom campuser og studiesteder.

Et annet spenningsforhold som også gjorde seg gjeldende ved UiT, og som er relevant i denne sammenheng, er spenningen mellom ulike kulturer. I særlig grad gjelder dette ulikheter mellom universitetskulturen og høgskolekulturen. Ved de mindre høgskolene har man vært vant til å ha en god oversikt over både tilsatte og studenter. Man har vært vant til å kunne følge opp både den enkelte student og den enkelte tilsatte ved behov. Det går raskt å få tatt beslutninger. Veien til ledelsen er kort. Av og til kan man også ta «omveier». Slik er det ikke ved de store universitetene og slik kan det heller ikke være, men dette er likevel utfordringer man må forholde seg til.

I tilknytning til ulikheter mellom universitets- og høgskolekulturer kommer også det faktum at høgskoler tradisjonelt har utdannet profesjoner mens universitetene har gitt utdanning innenfor disiplinaryne. Forskningen tilknyttet profesjonsutdanningene har dermed vært organisert etter tverrfaglige prinsipper, mens forskningen ved universitetene i større grad har vært disiplinbasert og i mindre grad tverrfaglig. Hvorvidt dette representerer en stor utfordring i tilknytning til en mulig fusjon med NTNU er kanskje noe usikkert i og med at NTNU lenge har vært et universitet som også utdanner til profesjoner (f.eks. ingeniører og medisiner) og som etter de siste fusjonene også tilbyr de kortere profesjonsutdanningene.

Det vil i høyere utdanningsinstitusjoner alltid være tilstede noen iboende dilemmaer og spenningsforhold, og kanskje særlig i de institusjonene som nå blir etablert. Det finnes sannsynligvis heller ikke «one best practice» for organisering av denne type institusjoner, og man må finne «lokale» løsninger på enkelte utfordringer og for øvrig godta at de er der og leve med dem (f.eks. Elken og Stensaker, 2015).

Gjennomgangen i dette kapitelet illustrerer hvordan en eventuell fusjon med NTNU kan organiseres ved at Høgskolen i Molde organiseres som en campus tilknyttet NTNU og med en mulig organisering av fagmiljøene som skissert foran. Erfaringene fra Gjøvik og Ålesund tilsier at en fusjon vil kunne åpne for flere muligheter som høgskolen ikke vil ha dersom den fortsetter som selvstendig institusjon.

Det viktigste er at høgskolen blir del av landets største universitet med den tyngde og status en slik institusjon har. For de enkelte fagmiljøer innebærer dette at man blir del av noe vesentlig større med store muligheter for å skape et fruktbart faglig samarbeid på tvers av tidligere institusjonsgrenser.

For logistikk vil mulighetene trolig være gode for å videreutvikle rollen som et internasjonalt ledende fagmiljø. Miljøet er det eneste som tilbyr undervisning på master- og doktorgradsnivå, noe som gir det et naturlig tyngdepunkt for å koordinere utviklingen av undervisningstilbudene i logistikk innenfor det samlede NTNU, særlig på bachelornivå.

For helse- og sosialfagsmiljøet vil en fusjon kunne medføre at man blir ett av fire institutter med relativt likartede tilbud, men siden tilbudene er sterkt regionalt forankret og vil være basert på tett samspill med lokale og regionale aktører, synes det å være godt grunnlag for et helse- og sosialfaglig institutt i Molde, i tillegg til de tre andre som allerede finnes under NTNU-paraplyen.

Avdeling for økonomi- og samfunnsvitenskap vil trolig møte flere utfordringer hva gjelder å bevare det nåværende fagmiljøet slik dette er organisert, enn hva som blir tilfellet for de to andre avdelingene. Ved en fusjon vil avdelingen gå inn i en struktur med flere likeartede fagmiljøer og en rekke overlappende undervisningstilbud. Her er det naturlig med en gjennomgang av tilbudene som finnes ved Høgskolen i Molde opp mot de som allerede er etablert i NTNU, for så på grunnlag av dette vurdere hvordan økonomi- og samfunnsfagene best kan innplasseres.

En viktig fordel ved å bli en del av NTNU, vil være tilgangen til mer forskningsadministrative ressurser. Dette kan f.eks. innebære en mer profesjonalisert administrativ støtte rettet mot å skaffe eksternt finansierte forskningsprosjekter, spesielt EU-prosjekter, enn hva det har vært mulig å bygge opp ved høgskolen. Som tidligere gjennomgått, er den eksternt finansierte forskningen begrenset ved alle tre avdelinger. Selv om man nå prøver å legge mer vekt på dette, er det neppe tvil om at man i NTNU vil kunne få tilgang til et langt bedre apparat, og dermed vil ha mulighet til å organisere dette arbeidet på en mer effektiv måte.

For helse- og sosialfag vil dette være spesielt viktig der forsknings- og publiseringsaktiviteten tradisjonelt har vært lav. For dette miljøet vil det kunne være av stor betydning å bli en del av NTNU. Gjennom en fusjon med NTNU vil helse- og sosialfagene ved Høgskolen i Molde tilknyttes miljøer med lengre forskningstradisjoner, samt at et større støtteapparat vil kunne bidra til økt forskningsaktivitet. En viktig faktor i denne sammenheng er NTNUs sterke rolle i forskning på det helsevitenskapelige området og deres relasjoner til helseforetakene i regionen gjennom Samarbeidsorganet mellom Helse Midt-Norge RHF og NTNU. Gjennom dette samarbeidsrådet lyses det blant annet ut midler til forskning.

En annen faktor gjelder det som vi har kalt regional legitimitet. Som vi har kommentert tidligere, er det et ønske blant de lokale og regionale aktørene vi har vært i kontakt med, at høgskolen søker tilknytning til NTNU. Dersom høgskolen nå går for en fusjon med NTNU, vil dette bli møtt meget positivt. Det vil videre kunne gi et godt utgangspunkt for å mobilisere til økt samhandling og forskningsaktivitet i samspill med regionens samfunns- og næringsliv, og der det er spesielt stor interesse knyttet til hvordan dette kan gi koplinger inn mot de ulike deler av NTNU.

Også for studentenes situasjon vil en fusjon sannsynligvis kunne bidra positivt. Vi kan anta at det generelt vil oppleves som mer attraktivt å være student ved et universitet enn ved en høgskole.

Antagelig er det også mer attraktivt med et vitnemål fra et universitet. Hvor stor effekt dette har, gjenstår å se, men vi har indikasjoner på at det har hatt effekt for Gjøvik og Ålesund, spesielt Ålesund som har hatt en sterk vekst i antall søkere siste år.

I tillegg vil en fusjon kunne bidra positivt til studentenes situasjon på andre måter. Som nevnt får studentene tilgang til et bredere fagtilbud. Videre vil studentene kunne få tilgang til bedre infrastruktur, slik som f.eks. bibliotekstjenester, og studentsamskipnaden vil sannsynligvis kunne bidra med et bredere tjenestetilbud enn det man har i dag.

Vår samlede vurdering av fusjon mellom Høgskolen i Molde og NTNU er at dette alternativet åpner for vesentlig muligheter for Høgskolen i Molde, og at mulighetene er mer tungtveiende enn de ulempene som kan melde seg. Samtidig er det grunn til å understreke at vi her kun har pekt på noen muligheter basert på våre vurderinger, og vi har ikke hatt mulighet til å ta alle forhold ved en fusjon mellom Høgskolen i Molde og NTNU i betraktning. Høgskolen vil selvfølgelig kunne ha andre, mer tungtveiende argumenter mot en slik fusjon enn hva vi har kunnet fange opp i denne utredningen. Det vil være opp til høgskolestyret å vurdere de ulike argumentene opp mot hverandre.

Videre er det viktig å ha i mente at NTNU selv må se en interesse i en fusjon mellom disse to institusjonene, og de har lagt vekt på at en fusjonssøknad fra Høgskolen i Molde må være faglig motivert. Dersom høgskolen bestemmer seg for å forfølge dette alternativet, vil det også være av betydning at de ulike fagmiljøene i størst mulig grad er enige om det.

7 Andre fusjonsalternativer

I denne utredningen vurderer vi det å fortsette som selvstendig høgskole og fusjon med NTNU som de mest aktuelle alternativene. I utredningens mandat er også Høgskolen i Lillehammer, eventuelt Høgskolen i Lillehammer sammen med Høgskolen i Hedmark, ført opp som et aktuelt fusjonsalternativ som høgskolen ønsker å få utredet. Siden disse to høgskolene nå har vedtatt fusjon og blir til Høgskolen i Innlandet, er det naturlig å vurdere en fusjon mellom Høgskolen i Molde og den nye Høgskolen i Innlandet. For å gi høgskolen et bredere beslutningsgrunnlag, ser vi i dette kapitlet også på to andre alternativer, nemlig fusjon med Høgskolen i Volda og med den nye Høgskolen på Vestlandet.

7.1 Fusjon med Høgskolen i Innlandet

Høgskolen i Lillehammer og Høgskolen i Hedmark har vedtatt fusjon fra 1.januar 2017 under navnet Høgskolen i Innlandet. Disse to høgskolene har det siste året vært gjennom og er fremdeles inne i, en arbeidskrevende og intens prosess med å få denne fusjonen i havn.

Fusjonsvedtaket har hatt som utgangspunkt at man i en felles institusjon beholder nåværende campuser – Lillehammer, Hamar, Elverum, Rena, Blæstad og Evenstad. Fellesadministrasjon er foreløpig fordelt mellom Lillehammer og Elverum, og institusjonens foreløpige ledelse har sete både i Lillehammer og på Elverum.

Det er lite sannsynlig at dørene åpnes for Høgskolen i Molde inn i denne prosessen i overskuelig fremtid. Dette gir også Høgskolen i Lillehammer uttrykk for i deres tilbakemelding på henvendelsen fra Høgskolen i Molde ang. denne utredningen.²⁰ En eventuell fusjon mellom Høgskolen i Molde og Høgskolen i Innlandet vil bidra til å skape en institusjon med betydelig større geografiske og organisatoriske utfordringer enn hva tilfellet er for den fremtidige Høgskolen i Innlandet per i dag.

Vi tar som utgangspunkt at Høgskolen i Molde opprettholdes som en egen campus som kommer i tillegg til de seks andre campusene i Høgskolen i Innlandet, og får en lokal viserektor og administrativ leder etter samme modell som i NTNU-alternativet. Dagens tre avdelinger kan omgjøres til institutter som knyttes til relevante fakulteter eller avdelinger når den nye organisasjonsmodellen for Høgskolen i Innlandet er på plass. For øvrig forutsetter vi at Høgskolen i Molde må innpasses i den organisasjons- og ledelsesstruktur som er under utvikling ved Høgskolen i Innlandet, der rektorat og administrativ ledelse foreløpig er delt mellom Elverum og Lillehammer.

²⁰ Tilbakemelding fra Høgskolen i Lillehammer på henvendelse fra Høgskolen i Molde, 24.06.16

7.1.1 Muligheter - supplerende og overlappende fagområder

Hovedformålet med strukturendringene i sektoren har vært et ønske om bedre kvalitet i både forskningen og utdanningen. Ved å fusjonere institusjoner med tilstøtende fagområder (og ikke nødvendigvis overlappende fagområder) er noe av tanken bak at man da skal klare å trekke ut såkalte synergieffekter mellom to ulike, men tilstøtende fagområder gjennom samarbeid mellom disse. Man kan tenke seg at slike synergieffekter kan bidra til å heve kvaliteten både i forskningen og utdanningen innenfor begge fagområdene.

De to institusjonene som Høgskolen i Innlandet etter hvert vil bestå av, har flere slike tilstøtende fagområder, særlig innenfor pedagogikk og helsefag. Høgskolen har imidlertid ikke landet en felles organisasjonsstruktur enda, og består i dag av til sammen åtte avdelinger:

- Avdeling for pedagogikk og sosialfag (Høgskolen i Lillehammer)
- Avdeling for lærerutdanning og naturvitenskap (Høgskolen i Hedmark)
- Avdeling for økonomi og organisasjonsvitenskap (Høgskolen i Lillehammer)
- Avdeling for økonomi og ledelsesfag (Høgskolen i Hedmark)
- Avdeling for samfunnsvitenskap (Høgskolen i Lillehammer)
- Avdeling for folkehelsefag (Høgskolen i Hedmark)
- Den norske filmskolen (Høgskolen i Lillehammer)
- Avdeling for anvendt økologi og landbruksfag (Høgskolen i Hedmark)

Ved en eventuell fusjon vil Høgskolen i Molde ta med seg sine tre avdelinger: Avdeling for økonomi og samfunnsvitenskap, Avdeling for helse og sosialfag og Avdeling for logistikk.

Navnene på avdelingene ved de tre institusjonene gir indikasjoner på at overlappende, men sannsynligvis også tilstøtende/supplerende fagområder mellom Høgskolen i Molde og Høgskolen i Innlandet. Det er her særlig helse- og sosialfag og økonomifag som peker seg ut. Ved Høgskolen i Lillehammer er det også en Avdeling for samfunnsvitenskap, noe som sannsynligvis vil være relevant for deler av Avdeling for økonomi og samfunnsvitenskap ved Høgskolen i Molde.

I tabell 7.1 har vi gitt en oversikt over gradsgivende utdanningstilbud ved de tre høgskolene. Ved å se nærmere på disse utdanningstilbudene, vil man få en bedre oversikt over hvilke fagområder som sannsynligvis overlapper og hvor de eventuelt kan tenkes å supplere hverandre. De to innlandshøgskolene har allerede kartlagt hvor de har tydelige fellesnevner i utdanningstilbudet og også hvor det kan tenkes at man kan få til et fruktbart faglig samarbeid mellom tilstøtende fagområder. Det er særlig innenfor det pedagogiske fagfeltet man ser mulige synergier, men også innenfor helsefag og idrettsfag. Fagmiljøene innenfor økonomi- og ledelsesfagene overlapper nok med hverandre i større grad, men utdanningstilbudene på masternivå har likevel ulike retninger.

Tabell 7.1 Oversikt over gradsgivende utdanningstilbud ved Høgskolene i Hedmark, Lillehammer og Molde.

	Bachelor grad	Yrkes utdanning	Master grad	Doktor grad	Totalt
Høgskolen i Hedmark					
Barnehagelærer utdanning	1				1
Førskolelærer utdanning	2				2
Faglærer utdanning	4				4
Allmennlærer utdanning		1			1
Grunnskolelærer utdanning 1-7 trinn		3			3
Grunnskolelærer utdanning 5-10 trinn		1			1
Integrerte 4. og 5-årige masterprogr. i lærerutd.			3		3
Pedagogiske fag			1		1
Helsefag	2		2		4
Sykepleier utdanning	1				1
Tannpleier	1				1
Idrettsutdanning	2				2
Økonomisk-administrativ utdanning	8		2		10
Samfunns vitenskap	2		1	1	4
Historisk-filosofiske fag	3		2		5
Matematisk-natur vitenskapelige fag	4		3	1	8
Landbruks utdanning	3				3
Utvikling og miljø	2				2
Annet	1				1
Sum Høgskolen i Hedmark	36	5	14	2	57
Høgskolen i Lillehammer					
Pedagogiske fag	1		4		5
Barnevern pedagogutdanning	1				1
Sosionom utdanning	1				1
Vernepleierutdanning	2				2
Helsefag			2		2
Idrettsutdanning	1				1
Samfunns-vitenskap	12		6	2	20
Historisk-filosofiske fag*	11		3	1	15
Økonomisk-administrative fag	3				3
Sum Høgskolen i Lillehammer	33		15	3	51
Høgskolen i Molde					
Økonomisk-administrativ utdanning	6		4(5)	1	11
Matematisk-naturvitenskapelige fag	1		1		2
Juridiske fag	2				2
Samfunnsvitenskap	1		3		4
Sykepleierutdanning	1				1
Vernepleierutdanning	2				2
Helsefag			1	1	2
Sum Høgskolen i Molde	13		9(10)	2	24

Kilde: DBH

De fire masterprogrammene innenfor økonomi og ledelsesfag som Høgskolen i Molde eventuelt vil ta med seg inn i denne institusjonen, vil sannsynligvis overlape det eksisterende tilbudet i Høgskolen i Innlandet. Utdanningsprogrammet Master of Science in Sport Management vil kunne finne koblinger innenfor økonomi- og ledelsesfag, muligens også inn mot de ulike miljøene innenfor *idrettsfag* ved de to andre høgskolene.

Både Høgskolen i Hedmark og Høgskolen i Molde tilbyr sykepleierutdanning, og vernepleierutdanning tilbys av Høgskolen i Lillehammer og Høgskolen i Molde. Det er naturlig at disse utdanningen også i fremtiden skal tilbys både i Molde og Elverum/Lillehammer. Som gjennomgått i NTNU-alternativet er dette tilbud med sterk lokal forankring der praksis og samarbeid med helseforetakene og kommunene er viktig. Det er derfor naturlig at disse tilbudene er geografisk spredt.

Avdeling for logistikk i Molde vil representere et viktig tilskudd til det faglige tilbudet ved en eventuell fusjon med Høgskolen i Innlandet. Det finnes ikke tilsvarende utdanningstilbud eller fagmiljø i Norge; doktorgradstilbudet er vel etablert, og kan være med på å styrke en søknad om universitetsakkreditering for en fusjonert institusjon. På den annen side er det i utgangspunktet begrensede muligheter for synergier med utgangspunkt i logistikk, siden Høgskolen i Innlandet ikke har noe fagmiljø på relevante områder.

En viktig fordel ved dette alternativet er at Høgskolen i Molde blir fusjonert med en institusjon som kan forventes å oppnå universitetsstatus innen 2020. Dette har vært en viktig begrunnelse for fusjonen mellom høgskolene i Hedmark og Lillehammer, og ifølge en utredning som ble gjort for de to høgskolene, er det realistisk å nå dette målet innen 2020 (Røsdal m.fl. 2016).

7.1.2 *Utfordringer*

Det er naturlig nok en god del utfordringer ved en eventuell fusjon mellom Høgskolen i Molde og Høgskolen i Innlandet. Noen av de mest åpenbare er følgende.

Størrelsesforhold

Som vist i kapittel 4 vil Høgskolen i Innlandet bli en relativt stor høgskole med rett under 14 000 studenter og rundt 800 årsverk. Høgskolen i Molde er en betydelig mindre institusjon, også sammenlignet med de to innlandshøgskolene hver for seg. I kapittel 3 blir det kommentert at det er enklere å fusjonere institusjoner med betydelige størrelsesforskjeller, enn hva tilfellet er når institusjonene er mer like hva gjelder størrelse. Høgskolen i Molde er en av Norges aller minste høgskoler og vil dermed stort sett være mindre enn en eventuell fusjonspartner. Så også i tilfellet Høgskolen i Innlandet, selv om forskjellene her ikke er så dramatiske som ved en fusjon med NTNU. Grunnen til at en fusjon mellom institusjoner av ulik størrelse er enklere, er at en slik fusjon i større grad vil bære preg av å være en ren overtagelse. Den minste institusjonen får en relativt mindre stemme inn i den nye institusjonen. Dersom det er den minste institusjonen som ønsker fusjon, vil denne i større grad måtte akseptere de faglige og administrative strukturene i den større institusjonen. I dette tilfellet er det Høgskolen i Molde som eventuelt ønsker en fusjon med Høgskolen i Innlandet, og må dermed belage seg på en fusjon hvor organisasjonsprinsippene allerede er lagt.

Geografi

Som nevnt i kapittel 3 er geografisk avstand en kjent praktisk utfordring ved fusjoner mellom institusjoner. Geografisk avstand mellom studiestedene skaper utfordringer i den daglige driften, og erfaringsmessig kan det oppstå problemer knyttet til organisering og ledelse av slike institusjoner. I tilfellet Høgskolen i Molde og Høgskolen i Innlandet vil det være snakk om store geografiske avstander, som selvfølgelig vil komplisere et samarbeid betraktelig. Erfaringsmessig kan store geografiske avstander bidra til at den faglige og administrative aktiviteten på de ulike campuser fortsetter som tidligere. Imidlertid blir det flere og flere institusjoner både i Norge og internasjonalt som består av campuser og studiesteder med store geografiske avstander, hvor man nå tar i bruk digitale hjelpemidler for å opprettholde god intern kommunikasjon på tvers av campuser. Hvorvidt man faktisk klarer å etablere fruktbart faglig samarbeid og effektivisere den administrative virksomheten i

flercampusinstitusjoner virker det å være for tidlig å kunne si noe om. Det er i alle fall i Norge ikke gjort systematiske sammenstillinger av erfaringer rundt dette.²¹

Organisasjonsstruktur

Geografi vil selvfølgelig også bidra til at det kan bli utfordrende å finne en god organisasjonsstruktur for en institusjon bestående av Høgskolen i Molde og Høgskolen i Innlandet. Det er også sannsynlig at denne mulige institusjonens ledelse vil ha sete ved en av campusene i Innlandet. Ett alternativ er at Høgskolen i Molde går inn i Høgskolen i Innlandet med tre institutter – tilsvarende dagens tre avdelinger, eventuelt om Avdeling for logistikk beholder status som egen avdeling og de resterende to avdelinger tilknyttes tilsvarende miljøer i Innlandet som institutter. Som også påpekt i kapittel 3 er organisasjonsstruktur noe av det vanskeligste å få på plass i fusjonsforhandlinger og en av de vanligste årsakene til at fusjoner strander. I dette tilfellet er det dog mulig at Høgskolen i Molde vil være i en situasjon hvor de vil måtte godta et eventuelt forslag fra Høgskolen i Innlandet.

Navn

Navn på fusjonerte institusjoner er alltid en utfordring. Og navnet er også meget viktig i mange henseender. Det skal fortrinnsvis speile både geografisk tilknytning og det skal være et navn de ansatte kan identifisere seg med. I dette tilfellet er det vanskelig å tenke seg noe annet navn enn Høgskolen i Innlandet som etter hvert vil bli til Universitetet i Innlandet. Innlandsidentiteten er svært viktig for høgskolene i Hedmark og Lillehammer, og det er vanskelig å tenke seg at de vil være interessert i noe alternativ der denne identiteten oppgis.

7.1.3 Oppsummering

Det er viktig å presisere at denne gjennomgangen er rent hypotetisk, da det er lite sannsynlig at Høgskolen i Innlandet åpner for en ny fusjon på nåværende tidspunkt og også i et lengre tidsperspektiv. Det er også grunn til å understreke at en eventuell fusjon vil føre til en nokså spesiell geografisk konstellasjon, som bla. vil bidra til store utfordringer i forhold til organisasjonsstruktur og utfordringer med å finne et godt navn.

Det er likevel verdt å ta med seg at det er interessante, supplerende fagmiljøer representert ved de tre institusjonene, og at Høgskolen i Molde sin portefølje av studietilbud på doktorgradsnivå, sannsynligvis vil kunne bidra positivt til Høgskolen i Innlandet sine universitetsplaner.

7.2 Fusjon med Høgskolen i Volda

En eventuell fusjon med Høgskolen i Volda vil være en mer balansert fusjon enn den foregående i og med at de to høgskolene ikke er veldig ulike i størrelse, selv om Høgskolen i Volda er noe større. Man kan ved en eventuell fusjon se for seg en høgskole med to relativt likeverdige campuser, en i Volda og en i Molde. Videre vil en mulig ledelsesstruktur kunne innebære delt ledelse der rektoratet har kontor begge steder, og der rektor og prorektor i alle fall de første årene velges fra hver campus, og at man har en tilsvarende deling av administrasjonen.

Siden det er lite overlapping mellom avdelingene ved de to høgskolene, kan man også tenke seg at den nye høgskolen kan videreføre dagens avdelingsstruktur, eventuelt kan man vurdere en sammenslåing av de to avdelingene i helse og sosialfag (men opprettholde den faglige aktiviteten begge steder). Det er imidlertid igjen viktig å påpeke at organisasjonsstruktur er en av de store «fallgruver» i fusjonsprosesser, og at det her er opp til de aktuelle institusjonene å finne den beste løsningen for dem.

Vi baserer oss her på den analysen som ble gjort i forbindelse med arbeidet med den såkalte alliansemodellen, der det er gitt en systematisk sammenstilling av undervisningstilbudene på følgende fire områder for høgskolene i Lillehammer, Molde og Volda, se tabell 7.2:

- Økonomiske og samfunnsvitenskapelige fag

²¹ Se også Tellmann et. al. 2016, hvor utfordringene med store geografiske avstander diskuteres nærmere.

- Idrett, helse- og sosialfag
- Medier og kulturfag
- Pedagogikk og lærerutdanning.

Tabell 7.2 Oversikt over gradsgivende undervisningstilbud ved Høgskolen i Molde og Høgskolen i Volda

Høgskolen i Molde		Høgskolen i Volda
Økonomiske og samfunnsvitenskapelig fag		
Bachelor	- Økonomi og administrasjon - Regnskap og revisjon - Logistikk og supply chain management - Petroleumslogistikk - Sport management - Juss og administrasjon	- Planlegging og administrasjon
Master	- Erfaringsbasert master i logistikk - MSc in logistics - MSc Petroleum Logistics - MSc in Sport Management - Erfaringsbasert master i samferdselsplanlegging - Samfunnsendring, organisasjon og ledelse - Økonomi og administrasjon	- Samfunnsplanlegging og -leiing
PhD	- Logistikk	
Idrett, helse- og sosialfag		
Bachelor	- Sykepleie - Vernepleie	- Barnevernspedagogi - Sosionom - Idrett og friluftsliv - Idrett
Master	- Helse og sosialfag, kliniske hjelperelasjoner overfor sårbare grupper	- Helse- og sosialfag, meistring og myndiggjering
PhD	- Helse- og sosialfag: vilkår for profesjonsutøvelse	
Medier og kulturfag		
Bachelor		- Animasjon - Journalistikk - Media, IKT og design - Språk, kommunikasjon og media - PR, kommunikasjon og media - Kunst og handverk - Drama/teater
Master		- Dokumentar og journalistikk
PhD		
Pedagogikk og lærerutdanning		
Bachelor		- Allmennlærerutdanning, 4-årig - Språk og litteratur - Historie - Religion og språk - Barnehagelærerutdanning - Grunnskolelærerutdanning for 1.-7. årstrinn - Grunnskolelærerutdanning for 5.-10. årstrinn - PPU
Master		- Undervisning og læring, spesialpedagogikk, matematikk og norsk - Kulturmøte - Nynorsk skriftkultur
PhD		

Kilde: Alliansemodellen, Høgskulen i Volda, Høgskolen i Molde og Høgskolen i Lillehammer.

Som det fremgår av tabellen, er det lite omfang av parallelle undervisningstilbud ved de to høgskolene. Innenfor økonomi og samfunnsfag er det praktisk talt ingen. Høgskolen i Molde har mye aktivitet ved sine avdelinger for logistikk og økonomi og samfunnsfag. Det eneste Høgskolen i Volda har på dette området, er en bachelor og en master i henholdsvis planlegging og administrasjon og samfunnsplanlegging og ledelse. Så innen dette området vil det neppe være noen synergier å hente

Innenfor idrett, helse og sosialfag er det derimot en del relaterte tilbud. På bachelornivå har man i Molde sykepleie og vernepleie, mens det i Volda er tilbud i barnevernspedagogikk og sosionom, i tillegg har man idrett og friluftsliv. På masternivå har begge høgskoler mastertilbud i helse- og sosialfag, men med noe ulike vinklinger. De to høgskolene tilbyr også doktorgradstilbudet i helse- og sosialfag – vilkår for profesjonsutøving i fellesskap. Så her har man allerede et tett samspill, og dette er nok et samspill som kan utvikles videre ved en eventuell fusjon.

Ved siden av dette har Høgskolen i Volda omfattende tilbud på bachelor- og masternivå i medier og kulturfag, og i pedagogikk og lærerutdanning. På disse områdene har ikke Høgskolen i Molde tilbud, så disse områdene vil neppe bli berørt ved en eventuell fusjon.

Som kommentert bl.a. i kapittel 3 kan det virke som om fusjoner mellom likeverdige institusjoner (i form av størrelse) er vanskeligere å få til enn hva tilfellet er for institusjoner av ulik størrelse. Imidlertid har det også vist seg å være vanskeligere å få til fusjoner mellom institusjoner som tilbyr likeartede utdanninger enn hva tilfellet er når institusjonene tilbyr ulike utdanninger. For å få til et fruktbart faglig samarbeid på tvers av utdanninger og fagmiljøer bør de ulike utdanningene være komplementære.

Ved høgskolene i Molde og Voldas avdelinger innenfor helse- og sosialfag finnes det flere faglige argumenter for fusjon, selv om samarbeidet her allerede er godt etablert. Ut over dette ser det ut til å være få faglige argumenter for fusjon. Videre vil en fusjon med Høgskolen i Volda sannsynligvis ikke redusere de problemene man har ved Høgskolen i Molde relatert til det å være under kritisk masse.

Imidlertid vil en fusjon mellom disse to høgskolene resultere i en større og mer synlig institusjon i fylket. Erfaringene etter høyskolereformen i 1994 tilsier at dette er et argument som ikke må undervurderes. Som nevnt i kapittel 3 førte reformen til et mindre antall høyskoler som ble mer synlige og som også fikk høyere status både regionalt, nasjonalt og internasjonalt (Kyvik 1999).

Det kan også være administrative argumenter for fusjon ved at man samlet kanskje kan utnytte administrative ressurser bedre enn det man gjør som separate høyskoler. Dette er dog noe vi ikke har undersøkt nærmere.

7.3 Fusjon med Høgskolen på Vestlandet

Det siste alternativet vi kort skal kommentere, er en eventuell fusjon med Høgskolen på Vestlandet, som er fusjonen mellom Høgskolene i Bergen, Sogn og Fjordane og Stord/Haugesund. Vedtaket om fusjon ble gjort 17.juni 2016, og fusjonen trer i kraft 1. januar 2017. Etter fusjonen vil høyskolen ha til sammen rundt 16 000 studenter og et personale på rundt 1500, det vil si at høyskolen grovt sett er sju-åtte ganger så stor som Høgskolen i Molde. Den fusjonerte høyskolen har i alt fem campuser i henholdsvis Bergen, Sogndal, Førde, Stord og Haugesund. Den desidert største campusen er i Bergen. I fusjonsplattformen er det bestemt at ingen av studiestedene skal legges ned. Det er også bestemt at rektoratet legges til Bergen, og at det utnevnes tre prorektorer for hver av nærregionene (Stord/Haugesund, Bergen og Sogndal). Prorektor vil ha funksjonsansvar på institusjonsnivå, og ansvar for regional utvikling i nærregionen. Høgskolen på Vestlandet skal ha få og store enheter på nivå 2 (fakultets/avdelingsnivå), felles utdanningsløp og gjennomgående ledelse. Det skal være representanter for administrativ ledelse i alle tre nærregionene.

Dersom Høgskolen i Molde skal fusjoneres med Høgskolen på Vestlandet, vil dette bære preg av å være en asymmetrisk fusjon, der Molde fusjoneres inn som en sjette campus, og der man kan tenke seg at nåværende avdelinger beholdes relativt uendret, men at de knyttes opp mot relevante fakulteter

eller avdelinger i Høgskolen på Vestlandet. Det er per i dag ikke vedtatt en organisasjonsstruktur for Høgskolen på Vestlandet, og hvorvidt den vil operere med avdelinger eller fakultet på nivå 2 er ikke avgjort. Videre vil en fusjon innebære at Høgskolen i Molde må underlegges den organisasjons- og ledelsesstrukturen som Høgskolen på Vestlandet nå er i gang med å etablere.

Høgskolen på Vestlandet har et omfattende undervisningstilbud som dekker et bredt spekter av fagområder, også områder relevant for Høgskolen i Molde. Avdeling for helse- og sosialfag vil være den avdelingen som har flest berøringsflater med Høgskolen på Vestlandet. I Bergen gis det i alt åtte bachelortilbud og fem masterprogrammer i helse- og sosialfag, herunder i sykepleie, fysioterapi og kunnskapsbasert praksis i helsefag. Det tilbys også et betydelig antall etter og videreutdanningskurs. I Sogn og Fjordane er det også flere tilbud i helse- og sosialfag, fem på bachelornivå og to på masternivå, og her inngår både sykepleie og vernepleie. I tillegg er det også her en rekke videreutdanningstilbud. Ved en eventuell fusjon vil det derfor trolig være grunnlag for en del synergier mellom miljøet i Molde og miljøene i Bergen og Sogn og Fjordane. Et viktig poeng er at Høgskolen på Vestlandet ikke har doktorgradstilbud innenfor helse og sosialfag, slik at det tilbudet Molde har sammen med Volda vil være et viktig supplement til det man har i Høgskolen på Vestlandet.

Også innenfor økonomi, ledelse og samfunnsfag er det flere relevante tilbud. I Bergen er disse tilbudene knyttet opp mot ingeniørutdanningen, og man har flere tilbud i innovasjon og ledelse og innovasjon og entreprenørskap. I Sogn og Fjordane har man årsstudier og bachelortilbud i økonomi og administrasjon, økonomi og jus, og reiselivsledelse. Noe av dette vil trolig være parallelt til tilbudene i økonomi og administrasjon i Molde.

Når det gjelder logistikk, er det antakelig lite overlapping med Høgskolen på Vestlandet. Det eneste vi finner der logistikk inngår i navnet, er et årsstudium i logistikk ved Avdeling for ingeniør- og økonomifag ved Høgskolen i Bergen. Det betyr at Avdeling for logistikk i Molde kan representere en viktig faglig tilførsel til Høgskolen på Vestlandet med sine tilbud på bachelor- og masternivå. I tillegg kommer doktorgradstilbudet som kan få stor betydning ved en eventuell fusjon. Høgskolen på Vestlandet har som mål å oppnå universitetsstatus på noe sikt, men høgskolen har foreløpig bare ett eget doktorgradstilbud. Her kan det vel også pekes på at det vil være en del mulige synergier som kan tas ut i samspillet mellom logistikkmiljøet i Molde og ingeniørutdanningene i Høgskolen på Vestlandet, spesielt i Bergen.

Som for en fusjon med Høgskolen i Innlandet vil utfordringene med en fusjon mellom Høgskolen i Molde og Høgskolen på Vestlandet i stor grad kunne relateres til store geografiske avstander og også organisasjonsstruktur. En fusjon mellom disse to institusjonene vil også, som for Høgskolen i Innlandet kunne bære preg av innfusjonering snarere enn en fusjon mellom to likeverdige parter. Som nevnt kan også dette være en fordel i selve fusjonsprosessen.

8 Veivalg videre

8.1 Status

Det sentrale utgangspunktet for denne utredningen er den pågående strukturreformen i høyere utdanning som fører til betydelige endringer i den institusjonelle strukturen. Utgangspunktet for reformen er at enkelte fagmiljø og institusjoner har for lav kvalitet i sine faglige aktiviteter, og at denne lave kvaliteten skyldes at miljøene er for små til å levere tilstrekkelig kvalitet både innenfor forskningen og innenfor utdanningen. Fra politisk hold er det også en antagelse om at fragmenterte og små fagmiljø er lite hensiktsmessige for å møte den fremtidige utviklingen når det gjelder demografisk utvikling, samfunnsmessige kunnskapsbehov og økende internasjonal konkurranse i høyere utdanning og forskning (Vabø og Kårstein, 2014).

Resultatene av denne prosessen så langt er at vi høsten 2016 kun har tre selvstendige statlige høyskoler igjen i Norge. Høgskolen i Molde er en av disse tre. Nord for Molde er det ingen høyskoler igjen, alle er fusjonert med universiteter. Endringene har foregått i et meget raskt tempo. Statsråden har uttalt at han er fornøyd med utfallet av strukturreformen, og at han ikke vil legge noe øvrig press på de gjenværende institusjonene som fremdeles har valgt å stå alene.

Slik sett er det mulig for Høgskolen i Molde å fortsette som selvstendig institusjon, men spørsmålet er hvilket mulighetsrom det er for dette i den fremtidige strukturen og innenfor de nye rammebetingelsene som nå avtegner seg.

Høgskolen i Molde representerer i mange henseender et kreativt og innovativt fagmiljø. Høgskolen har vært blant de første høyere utdanningsinstitusjonene utenfor universitetene som har fått akkreditert master- og doktorgradsstudier, og tilbyr en rekke studieprogram på engelsk og har en høy andel utenlandske studenter. Gjennom akkrediteringen som vitenskapelig høyskole i logistikk, gjennom etablering av utdanningstilbud innenfor Sports Management, gjennom etablering av åpen kursplattform og også uavhengig nettavis, kan man argumentere for at Høgskolen i Molde har representert noe nytt og annerledes – et innovasjonsmiljø.²² Et viktig spørsmål nå, som høgskolen må stille seg, er hvordan en slik kultur best kan videreføres og utvikles innenfor en ny struktur i universitets- og høyskolesektoren.

Som det fremgår av gjennomgangen i kapittel 5, vil det være ressursmessige utfordringer knyttet til å fortsette som selvstendig institusjon innenfor de nye rammebetingelsene. Høgskolen er under kritisk masse, gitt dagens undervisningsportefølje. For å møte de nye akkrediteringskravene innenfor den ressursrammen høgskolen har til disposisjon, må den konsolidere virksomheten om de viktigste områdene, noe som kan medføre at andre tilbud reduseres. Dette vil innebære, slik vi har argumentert for tidligere, risiko for at høgskolen kan gå inn i en stagnerende utvikling om den velger å fortsette som

²² Se også Hervik et.al., 2011.

selvstendig institusjon. Det kan være grunn til å understreke at situasjonen Høgskolen i Molde nå befinner seg i er et resultat av en målrettet politikk.

8.2 Selvstendighets- og NTNU-alternativet vurdert mot ulike mål

I mandatet for utredningen er det spesifisert at høgskolen ønsker belyst hvordan følgende mål best kan oppnås i de ulike alternativene (vår nummerering):

1. Å fortsatt kunne tilby en UH-institusjon/campus i Molde (og Kristiansund) som er minst like attraktiv som i dag for både studenter og ansatte
2. Sikre studietilbud på alle nivåer fra bachelor- til doktorgrader, herunder fortsatt være nasjonalt ledende innenfor logistikk og kunne tilby attraktive studier innenfor helsefag, økonomifag og samfunnsvitenskapelige fag
3. Sikre tilbud til både det lokale, nasjonale og internasjonale studentmarkedet
4. Styrke den lokale/regionale rollen, dvs.:
 - a. Utdanne kandidater tilpasset regionens behov
 - b. Drive samfunnsrelevant forskning og formidling
 - c. Aktivt samspille med regionens arbeidsliv (næringsliv, offentlig sektor, frivillig sektor) og innovasjonssystem
5. Økt vitenskapelig produksjon
6. Å kunne svare på de omstillingsbehovene som vil komme.

I det følgende vurderer vi kort alternativet om å fortsette som selvstendig institusjon og fusjonsalternativet med NTNU, opp mot disse målene. I tråd med det vi allerede har fremhevet i denne utredningen, er vår overordnede vurdering at en fusjon med NTNU også vil gi de beste resultatene for de fleste av disse målene.

Det første målet gjelder å kunne tilby en campus i Molde og Kristiansund som er minst like attraktiv som i dag for både studenter og ansatte. Med utgangspunkt i vår gjennomgang av de muligheter som NTNU-alternativet kan åpne for og de utfordringer man står overfor i selvstendighetsalternativet, er det vår vurdering at NTNU-fusjonen åpner for de mest interessante utviklingsmulighetene for Høgskolen i Molde.

Med det samme utgangspunktet vurderer vi også at en fusjon med NTNU vil bidra positivt for punktene 2 og 3. Dette forutsetter imidlertid at man finner tilfredsstillende løsninger på hvordan høgskolens fagmiljøer og undervisningstilbud integreres i NTNU-systemet.

Når det gjelder den lokale/regionale rollen, tror vi også denne på noen områder vil kunne styrkes gjennom en NTNU-fusjon. Viktig her er de interesser som har kommet til uttrykk fra de lokale og regionale aktører vi har vært i kontakt med. Vi ser for oss at Høgskolen i Molde, gjennom en fusjon med NTNU vil representere et viktig koplingspunkt mellom regionale aktører i Molde og omegn, og ulike fagmiljøer i NTNU-systemet, og en slik kobling bl.a. kan bidra til å styrke det regionale innovasjonssystemet.

Når det gjelder vitenskapelig produksjon, er høgskolen allerede på et meget høyt nivå hva gjelder vitenskapelige publiseringer. Her kan det tenkes at man kan klare å opprettholde denne produksjonen også som selvstendig institusjon. En fusjon med NTNU vil bl.a. gi høgskolen tilgang til et mer profesjonelt støtteapparat for forskningsorganisering, noe som kan være viktig for å få frem flere eksternt finansierte forskningsprosjekter. For helse- og sosialfagsmiljøet vil en kobling til miljøer med lengre forskningstradisjoner være viktig i så henseende. En viktig faktor i denne sammenheng er dessuten NTNUs sterke rolle i forskning på det helsevitenskapelige området og deres relasjoner til helseforetakene i regionen gjennom Samarbeidsorganet mellom Helse Midt-Norge RHF og NTNU.

Hvordan en mindre, selvstendig institusjon vil klare å svare på de omstillingsbehov som vil komme, kontra hvordan et stort universitet vil klare å møte slike behov, er utfordrende å svare på. Man kan imidlertid se for seg at en liten organisasjon vil være i stand til å omstille seg i et raskere tempo enn hva en større, mer byråkratisk og «tungrodd» organisasjon vil klare. På den annen siden vil en større

organisasjon ha helt andre ressurser og tyngde til å møte omstillingsbehov og fremtidige krav til endringer.

8.3 Veivalget

Det synes avgjørende for høgskolens videre utvikling at den nå får tatt et endelig valg av alternativ. Vår vurdering er at en fusjon med NTNU gir de største utviklingsmulighetene for høgskolen. Forutsetningen er da at høgskolen fusjoneres inn etter samme modell som de tidligere høgskolene i Gjøvik og Ålesund har blitt innfusjonert. Dette vil i så fall innebære at Høgskolen i Molde får status som en egen campus i det utvidede NTNU med stedlig viserektor og administrativ ledelse. Som påpekt i kapittel 6 er det vår vurdering at dette vil åpne for betydelige utviklingsmuligheter for de ulike fagmiljøer ved høgskolen, og det vil også være av stor betydning for høgskolens regionale relasjoner. Samtidig vil en eventuell fusjon selvsagt også by på en del utfordringer og krevende omstillingsprosesser.

Det er imidlertid viktig å understreke at en eventuell fusjon med NTNU foreløpig er et helt hypotetisk alternativ. Fusjonsprosesser tar tid og er krevende, den prosessen NTNU nå er inne i, startet i 2014, og må følges opp i flere år fremover. Om det nå kan være aktuelt å gå på en ny prosess med Høgskolen i Molde, er derfor et åpent spørsmål. Som nevnt tidligere må NTNU selv se en interesse i en slik fusjon, og den må være faglig motivert. Det er også av betydning at de ulike fagmiljøene i størst mulig grad er enige om dette alternativet.

I denne utredningen har vi også kort vurdert tre andre alternativer. Av disse, vurderer vi Høgskolen i Innlandet som et helt uaktuelt alternativ, mens Høgskolen i Volda og Høgskolen på Vestlandet derimot kanskje kan være aktuelle. Om dette skulle vise seg å være av interesse, krever det imidlertid nye utredninger.

Referanser

- Bruen Olsen, T. og Kyvik, S. (2012). Stipendiater og doktorgradsgjennomføring. NIFU. Rapport 29/2012.
- Eastman, J. & D. Lang (2001). *Mergers in higher education: Lessons from Theory and Experience*. Toronto: University of Toronto Press.
- Elken, M. og Stensaker, B. (2015). *Organisering av flercampusuniversitet: En diskusjon av prinsipper og etablert praksis ved noen utenlandske læresteder*. NIFU Arbeidsnotat 2015:10
- Frølich, N., Guldbrandsen, M., Vabø, A. og Wiers-Jenssen, J. (2016). Kvalitet og samspill i universitets- og høyskolesektoren. NIFU Rapport 2016:2
- Goedegebuure, L. (1992). *Mergers in Higher Education. A Comparative Perspective*. Utrecht: Lemma.
- Harman, G. (2000). Institutional mergers in Australian higher education since 1960. *Higher Education Quarterly*, 54, 343-366.
- Harman, G. & Harman, K. (2003). Institutional mergers in higher education: Lessons from international experience. *Tertiary Education and Management*, 9, 29-44.
- Harman, G. & Harman, K. (2008). Strategic mergers of strong institutions to enhance competitive advantage. *Higher Education Policy*, 21, 99-121.
- Hervik, A. m.fl. (2011). MøreAlliansen. Rapport fra et forprosjekt. Høgskolen i Volda, Høgskolen i Ålesund og Høgskolen i Molde.
- Kyvik, S. (1999). *Evaluering av høyskolereformen. Sluttrapport*. Norges forskningsråd.
- Kyvik, S. (2004). Structural changes in higher education systems in Western Europe. *Higher Education in Europe*, 29, 393-409.
- Kyvik, S. (2006). *Endringsprosesser i høyskolesektoren i Vest-Europa*. NIFU STEP. Arbeidsnotat 7/2006.
- Kyvik, S. (2009). *The Dynamics of Change in Higher Education. Expansion and Contraction in an Organisational Field*. Dordrecht: Springer.
- Kyvik, S. & B. Stensaker (2011). *Høgskolen Stord/Haugesund – fusjon, fisjon eller status quo?* NIFU. Rapport 12/2011.
- Kyvik, S. & B. Stensaker (2013). Factors affecting the decision to merge. The case of strategic mergers in Norwegian higher education. *Tertiary Education and Management*, 19, 323-337.
- Kyvik, S. & B. Stensaker (2016). Mergers in Norwegian higher education. I R. Pinheiro, L. Geschwind & T. Aarveaara (eds.), *Mergers in Higher Education – The Experience from Northern Europe* (pp. 29-42). Dordrecht: Springer.
- Meld. St. 18 (2014-2015). Konsentrasjon for kvalitet— Strukturreform i universitets- og høyskolesektoren.
- Pinheiro, R., L. Geschwind & T. Aarveaara (eds.), *Mergers in Higher Education – The Experience from Northern Europe* (pp. 29-42). Dordrecht: Springer.

- Piro, F. N. & D.W. Aksnes (2014). Myter og fakta om kritisk masse i forskning og høyere utdanning. *Forskningspolitikk*.
- Prøitz, T.S. (2005). *Høyere utdanning i Trondheim. Profil, posisjonering og potensial for sammenslåing med HiST og NTNU*. Arbeidsnotat 11/2005. NIFUSTEP.
- Rowley, G. (1997). Mergers in higher education: a strategic analysis. *Higher Education Quarterly*, 51, 251-263.
- Røsdal, T., O.R. Spilling, H. Gunnes, B.M. Olsen og T. Næss (2016). Muligheter ved en fusjon. Utredning av en mulig fusjon mellom Høgskolen i Hedmark og Høgskolen i Lillehammer. NIFU Rapport 2016:13.
- Skodvin, O.J. (1999). Mergers in higher education – success or failure? *Tertiary Education and Management*, 5, 65-80.
- Stensaker, B. & S. Kyvik (2010). *Visjoner, virkemidler og virkelighet. En drøfting av premissene for fusjons- og universitetsambisjonene til Høgskolen i Oslo og Høgskolen i Akershus*. NIFU STEP. Rapport 22/2010.
- Tellmann, S., Røsdal, T. og Frølich, N. (2016). *Gjennomgang av organisasjonsstrukturen ved UiT Norges arktiske universitet*. NIFU Rapport 2016:30
- Vabø, A., G. Melin, S. Aanstad, S. Borlaug & C.F. Dalseng (2016). Utvikling av det nye NTNU. Rom for alle og rom for fornying? En underveisevaluering av fusjonen. NIFU Rapport 2016:22.
- Vabø, A og Kårstein, A (2014). *Robuste fagmiljøer. En litteraturgjennomgang*. NIFU-Arbeidsnotat 2014:12

Vedlegg 1 Oversikt over møter og intervjuer

Prosjektet startet med et besøk til Høgskolen i Molde 18.-19. august. Følgende ble gjennomført:

18. august:

Kl. 10.00-11.00: Møte med styrings- og referansegruppe

Til stede fra styringsgruppa: rektor, prorektor, høgskoledirektør og dekanene for de tre avdelingene

Til stede fra arbeidsgruppa: Lars Rønhovde (ØS), Else Lykkeslett (HS), Svein Bråthen (Log), Merete Ludviksen (adm), Ragnhild Michaelsen (fagfor) og Øystein Nerland (fagfor), Vegard Øye (student) og Knut Eikre (student), Svein Halvorsen (studentdata) og Jørn Gustad (ansattdata)

Til stede fra NIFU: Olav R. Spilling og Trude Røsdal

Formål med møtet: Gjennomgang og diskusjon av opplegget for undersøkelsen, avklaring av forventninger.

Kl. 12.30-14.30: Seminar med styringsgruppen, arbeidsgruppen og andre representanter for høgskolen

Program:

- Innledning om prosjektet– formål og plan for prosjektet samt presentasjon av foreløpige funn (tall fra DBH, Forskerpersonalregisteret og FoU-statistikken) som viser HiMolde i det nye institusjonslandskapet.
- De ulike partene fra høgskolen legger frem sin vurdering av situasjonen
- Innspill/spørsmål til NIFU og Oppsummering

Kl 15.00-16.00: Møte med representanter for fagforeningene

Til stede fra HiMolde: Ragnhild Michaelsen (Norsk sykepleierforbund) og Øystein Nerland (NTL)

Til stede fra NIFU: Olav R. Spilling

Kl 15.00-16.00: Møte med studentrepresentanter

Til stede fra HiMolde: Vegard Øye og Knut Eikre

Til stede fra NIFU: Trude Røsdal

Kl. 20.00-21.00: Møte med ordfører i Molde Torgeir Dahl.

Til stede fra NIFU: Olav R. Spilling og Trude Røsdal

19. august

Kl. 09.00-10.00: Møte med representant for Avdeling for økonomi og samfunnsvitenskap

Fra HiMolde: Lars Rønhovde

Fra NIFU: Olav R. Spilling

Kl. 09.00-10.00: Møte med representanter for Avdeling for helse- og sosialfag

Fra HiMolde: Else Lykkeslett

Fra NIFU: Trude Røsdal

Kl. 10.15–11.15: Møte med representant for Administrasjonen

Fra HiMolde: Merete Ludviksen

Fra NIFU: Trude Røsdal

Kl. 10.15–11.15: Møte med representant for Avdeling for logistikk

Fra HiMolde: Svein Bråthen

Fra NIFU: Olav R. Spilling

Kl. 12.30-13.45: Møte med representanter fra det offentlige

Deltagere: Bergljot Landstad (næringssjef MR fylkeskommune), Britt Roald (daglig leder Romsdal Regionråd, Odd Weddeng (fagsjef Helse Møre og Romsdal)

Fra NIFU: Trude Røsdal og Olav R. Spilling

Kl. 14.00-15.15. Møte med representanter fra næringslivet

Deltagere: Kurt Aaram (Økonomisenteret), Olav Gjerland (banksjef SpareBank 1 SMN og styreleder i Molde Næringsforum), Britt Flo (daglig leder Molde Næringsforum), Odd Tore Finnøy (adm.dir Brunvoll og styreleder MKP og iKuben), Roald Viken (BDO), Toril Hovdenak (Bussbygg) og Tor Bjerkestrand (driftsdirektør Shell i Kristiansund – med på telefon fra Kristiansund)

Fra NIFU: Trude Røsdal og Olav R. Spilling

Oppfølgende telefonintervjuer

alle gjennomført av Olav R. Spilling fra NIFU:

- Heidi Viviann Haavardsen, dekan ved Avdeling for helse og sosialfag, 21.09.2016
- Thomas Vekve, direktør Møreforskning Molde AS, 26.09.2016
- Oskar Solenes (dekan) og Lars Rønhovde, Avdeling for økonomi og samfunnsvitenskap, 28.09.2016
- Gerd Marit Langøy, direktør HiMolde, 30.09.2016
- Roar Tobro, direktør NTNU Ålesund, 12. oktober 2016
- Inge Øystein Moen, direktør NTNU Gjøvik, 12. oktober 2016.

Ved siden av dette har det i løpet av hele prosjektperioden vært en omfattende korrespondanse per epost for innhenting av ulike former for informasjon og avklaring av faktiske forhold.

Vedlegg 2 Tabeller til kapittel 5

Tabell V2.1 Gjennomsnittlig antall studenter vår/høst 2012-2015.

Avdeling/Studietilbud	2012	2013	2014	2015
<i>Helse- og sosialfag</i>				
Bachelor	389,5	403,0	427,0	432,5
Master	15,5	9,0	17,0	21,5
Videreutdanning høyere nivå	91,5	80,5	96,5	101,5
Annet	162,5	162,0	175,0	216,5
Sum	659,0	654,5	715,5	772,0
<i>Logistikk</i>				
Årsstudier	15,5	15,5	16,0	18,5
Bachelor	354,0	383,0	379,5	314,5
Master	176,5	168,5	181,5	196,5
Sum	546,0	567,0	577,0	529,5
<i>Økonomi og samfunnsvitenskap</i>				
Årsstudier og annet	286,0	266,5	289,5	310,5
Bachelor	376,0	382,0	377,0	385,5
Master	70,5	57,0	70,0	94,5
Sum	732,5	705,5	736,5	790,5
Sum studenter totalt	1937,5	1927,0	2029,0	2092,0

Kilde: Høgskolen i Molde.

Tabell V2.2 Utenlandske studenter ved HiMolde 2012-2015. Antall studenter gjelder høsten de respektive år.

Avdeling	2012		2013		2014		2015	
	Ant. stud. høst	Andel uten-landske	Ant. stud. høst	Andel uten-landske	Ant. stud. høst	Andel uten-landske	Ant. stud. høst	Andel uten-landske
Helse- og sosialfag	655	3,8 %	665	4,1 %	749	4,7 %	779	4,7 %
Økonomi, informatikk og samfunnsfag	1777	8,3 %	1694	7,7 %	2015	9,6 %		
Logistikk							536	25,2 %
Økonomi og samfunnsvitenskap							792	5,3 %
Etter- og videreutdanning							391	0,8 %
Høgskolen i Molde	2432	7,1 %	2359	6,7 %	2764	8,2 %	2498	8,7 %

Kilde: Høgskolen i Molde.

Tabell V2.3 Antall førsteprioritetssøkere*) etter hjemstedsfylke ved de ulike avdelingene ved Høgskolen i Molde, NOM-opptak (opptak til grunnutdanning), 2015.

Fylke/landsdel	HS	LOG	ØS	Sum
Østlandet	14	37	90	141
Sør/Vestlandet	6	50	39	95
Møre og Romsdal	245	87	226	558
Trøndelag	17	10	16	43
Nord-Norge	1	10	10	21
Uspesifisert	1	1	4	6
Sum	284	195	385	864
Andel fra Møre og Romsdal (%)	86,3	44,6	58,7	64,6

Kilde: DBH.

Tabell V2.4 Oversikt over ansatte ved fagavdelingene ved Høgskolen i Molde per 1. oktober 2015.

Stillingskategori	Helse- og sosialfag		Logistikk		Økonomi og samfunnsvitenskap		Sum avdelingene	
	Antall	Sum stillingsandeler	Antall	Sum stillingsandeler	Antall	Sum stillingsandeler	Antall	Sum stillingsandeler
Dekan	1	1,0	1	1,0	1	1,0	3	3,0
Professor	4	3,5	9	9,0	3	2,8	16	15,3
Førsteamanuensis	9	8,8	10	10,0	12	11,1	31	29,9
Førstelektor	5	4,3			2	2,0	7	6,3
Amanuensis			1	1,0	2	2,0	3	3,0
Høgskolelektor	24	23,0	2	1,7	6	5,7	32	30,4
Høgskolelærer	7	7,0					7	7,0
Stipendiat	7	7,0	10	9,7	1	1,0	18	17,7
Kontorsjef	1	1,0			1	1,0	2	2,0
Sum	58	55,6	33	32,4	28	26,6	119	114,6

Kilde: NIFU/Forskerpersonalregistret.

Tabell V2.5 Faste vitenskapelige stillinger ved fagavdelingene ved Høgskolen i Molde per september 2016 og prognose for 2021. Årsverk.

	Helse- og sosialfag		Logistikk		Økonomi og samfunnsvitenskap		Sum avdelingene	
	2016	2021	2016	2021	2016	2021	2016	2021
Professor	4,0	4,5	10,5	10,5	3,4	5,6	17,9	20,6
Førstestilling	17,3	22,1	12,4	13,4	13,1	15,1	42,8	50,6
Høgskolelektor	25,5	23,0	2,5	2,5	5,6	6,6	33,5	32,0
Høgskolelærer	4,4	0,0	0,0	0,0	0,4	0,4	4,8	0,4
Sum	51,2	49,6	25,4	26,4	22,5	27,7	99,0	103,6

Kilde: Høgskolen i Molde.

Tabell V2.6 Bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet (BOA) etter avdelinger, 2014-2015 (1000 kr.)

	2014					2015				
	LOG	ØS	HS	EUV	Sum	LOG	ØS	HS	EUV	Sum
Bidragsfinansiert aktivitet										
Annet					0			9		9
Næringsliv	1 196				1 196	482	514			996
Offentlige	2 254		887		3 141	1 845	438	25		2 308
Organisasjoner og stiftelser			537		537	12		693		705
Sum bidragsfinansiert aktivitet	3 450	0	1 424	0	4 874	2 339	952	727	0	4 018
Oppdragsfinansiert aktivitet										
Annet					0					0
Næringsliv				87	87	139			159	298
Offentlige				33	33				279	279
Organisasjoner og stiftelser				24	24					0
Sum oppdragsfinansiert aktivitet	0	0	0	144	144	139	0	0	438	577
Sum BOA	3 450	0	1 424	144	5 018	2 478	952	727	438	4 595

Kilde: Høgskolen i Molde.

Nordisk institutt for studier av
innovasjon, forskning og utdanning

Nordic Institute for Studies in
Innovation, Research and Education

www.nifu.no